

ІГОР КАЛИНЕЦЬ

ЗІБРАННЯ ТВОРІВ

У ДВОХ ТОМАХ

ІГОР КАЛИНЕЦЬ

ТОМ 1

**ПРОБУДЖЕНА
МУЗА**

УДК 821.121.2—1
ББК 84.4УКР6-5
К17

ЗАМІСТЬ ПЕРЕДМОВИ: ДВІ АЛОГІЇ НА КАЛИНОВУ ТЕМУ

1. САМОТНІЙ МОНОЛОГ ПРИ ТЕЛЕФОНІ

Передмова? До Калинця? Але ж це неможливо, кажу я видавцеві (не вголос, а подумки — поклавши телефонну трубку, продовжую сперечатися вже сама з собою). Про Калинця нині в нашій непритомній країні треба писати не передмову, а відразу книжку, і видавати його конче з супровідним томом ґрунтовних коментарів — так, як культурні нації видають Джойсового «Улліса». Або, в зовсім уже крайньому разі — о, це ідея! — розділивши сторінку надвоє. Так, щоб зліва — документи, спогади, меморандуми, листи ув'язнених, словом, ціла, безнадійно пушена в непам'ять поколінь, матеріальна фактура доби, а праворуч — вишитий по тій фактурі поетичний текст: переклад реалій доби на мову людського серцебиття. Тільки тоді сьгоднішній читач матиме шанс щось насправді в Калинцеві второпати, тільки тоді літери віршових рядків наллються йому перед очима живою кров'ю... Щоб хоч трохи відчути, наприклад, яким до дрожу пронизливим, трансфізичним любовним посланням горять у спустілій спальні помаранчеві штори, куплені, коли дружина сидить у в'язниці, треба одночасно тримати в умі образ тої в'язничної камери — чорно-сірої, позбавленої будь-яких кольорових плям, — а це людині, чий зір змалечку атакований супернасиченими барвами комп'ютерної реклами, вже не до снаги, не до снаги навіть уявити, якою монотонно-сірою була не то пенітенціарна, а й цілком

Автор та видавництво висловлюють щиру подяку
Миколі Гориню та Миколі Мудрикові
за сприяння у виданні

ISBN 966-8408-57-8
ISBN 966-8408-58-6(1)

© І. Калинець, 2004
© Дизайн, макет «Факт», 2004

«цивільна» радянська дійсність — і, відтак, яким потужним засобом екзистенційного бунту може бути колір: у Калинця він саме таким і є — всюди, не лише в «Записках до тюрми» чи «Додатках до біографії»... Або взяти, скажімо, цикл «Обеліски диму» — де «колони диму /донині /підтримують /склепіння інквізиції», де в димовій заслоні «блукують /душі нечестивих книг»: куди вони діваються, У ЩО переходять? — питання, яке мучить не тільки Калинця, а всіх книжників світу, либонь, чи не з часу спалення Александрійської бібліотеки, та тільки ж Александрійська горіла давно й далеко, а от київська Публічка, нині ЦНБ, — тутечки, перед очима наших батьків, навесні 1964-го: загадкова триденна пожежа в центрі міста, якої ніхто чомусь не гасив, поки не вигоріли всі до щирця українстичні фонди — 600 тис. томів, стародруки, архіви, в сучасних українських підручниках про це ні словечка, і тому поруч цього циклу годилося б розмістити бодай самвидавний матеріал про «справу Погружальського», — щойно тоді вірш розчахнеться углиб прямої перспективи, як джоттівські полотна, і вирветься на яв, неперерваною й суцільною, «димова заслона історії»:

*Навіть я малим
бачив крематорій
на бабиному городі*

*ні як не хотіла
палати
борода Грушевського
у твердій оправі*

*дві дідові сльози
були останнім
екслібрисом*

Подібне й мені ще знане з родинних переказів (правда, мої дідове — з обох сторін — свої домашні бібліотеки не спалили, а закопали, в надії, що колись таки дасться витягти їх назад на світ

Божий, — розуміється, цього ніколи не сталося, і ніхто з родини вже не пам'ятає, в якому саме місці струхлявіли під землею скрині, повні «нечестивих книг»). А от розгледіти на мапі ХХ-го століття прямий, лінійний зв'язок між спаленими в 1930-х домашніми бібліотеками та спаленими в 1960-х публічними — на те вже треба було суто поетичного прозріння. А ще — ясного, нещадно-чіткого усвідомлення себе спадкоємцем Великої Української Катастрофи: поетом на згаріщі.

Можливо, я помиляюсь, але сильно підозрюю, що таким безілюзорним самоусвідомленням серед шістдесятників відзначалася, кажучи вже не Калинцевими, а Стусовими словами, іно «горстка», «дрібнесенька щопта», — більшість же, з біологічним оптимізмом молодости та короткозорістю інтелігентів першого покоління, не обтяжених спогадами ні про які «крематорії на городі», ще зовсім щиро бадьорилася, маючи себе за таких собі нових Гамлетів, покликаних направити вивих колись збоченому часоплинові — виправити, цебто, «допущені партією помилки» й рушити далі в світле майбуття курсом «очищеного соціалізму»... Саме ту «щопту», здатну бачити к р і з ь усі понавішувані «димові заслони», й було ретельно відділено «соціальними хірургами» від маси та ізольовано за колючим дротом: як пояснював свого часу на допиті моїм батькам підполковник КГБ — «чтоб не было базы роста» (!!!). Розрахунок був точний: поки потенційна «база роста» сиділа по карцерах і одиночках, пролетарські квартали наших, оспіваних згодом «Плачем Єремії», «русифікованих міст» вивергали на-гора нову партію «інтелігенції першого покоління» — ту, котрій для «роста» було zostавлено вже єдино шкільний підручник і портвейн за руб десять. Щойно по двадцяти роках ця генерація спромоглася озирнути масштаб свого вимушеного культурного сирітства й заміряти порожні засіки — В. Неборак виявив, що в 1970-ті в повному невіданні щодня прошкував до школи повз будинок Калинців, Ю. Андрухович — що дожив у Івано-Франківську сливе до тридцятки, ні разу не чувши імені Опанаса Заливахи... Звісно, такі відкриття не пізно робити і в дорослому, сформованому віці — тільки от е м о ц і й н о ю складовою твоєї культурної пам'яті

в цьому віці вони вже не стануть: маю на увазі те кровне, підшкірно-досвідоме, за Т. Прохаськом мовлячи, «відчуття присутності» попередників, котре, серед іншого, спонукає тебе писати з думкою, як сподобатись не сучасникам — а, насамперед, Митусі й Антоничу... Без такої чуттєвої сув'язі культура розпадається, і кожне нове покоління починає з свого «1917-го року». Дрімуче (і войовниче — в дусі «Червоної Просвіти» 1920-х) масове невігластво нинішніх двадцятилітніх («покоління Джинс — все й одразу!») — це також віддалений історичний наслідок того, що останніх свідомих носіїв «відчуття присутності» свого часу було на 10—15 років видалено з суспільства: що моє покоління зростало — без Калинця.

То яка ж тут можлива передмова, до цих віршів — у 2004-му, в розпалі нашого повального культурного здичавіння?

Адже те, що робив Калинець — і в «Пробудженій музі», і в «Невольничій» також, хоч і на іншому рівні, — то, властиво, розчищення пожарища, вигрібання з грубої верстви попелу клаптів обгорілого пергаменту та придатних до відчитання сторінок (зрештою, він сам про це сказав найточніше: «я так пекельно /виборював /первозданне /роками поспіль /проступав образ /міліметр за міліметром /із-під фальшивого /золотого /покрову /так відновлюють /ікони /моя кохана»). «Шістдесятницька дитина», я щокрок упізнаю розкидані в цих текстах світляні знаки «культурної топографії» часів мого дитинства — нормативний «духовний пайок» тодішнього українського інтелігента: фото Мишуги в партії Йонтека, «Не отвержи мене во время старости» Березовського, концерт О. Криси в Київській філармонії («немає зайвого квіточка?»), ранній І. Марчук (той, що з маками! — ще не з Лісом, у якому «—Сама Темрява — про-/креслена просвітленими воло-/концями»), і новорічний гурт студентів-колядників зі звздою, і ніжно-щемне «коло Мареноньки ходили дівоньки», М. Примаченко і Г. Собачко-Шостак, пряшівський (передніший од київського!) том Антонича з сонцем і юнаком на білому супері, стишеними голосами повторюване ім'я «Ян Палах» (що для восьмилітньої звучало як «спалах» — як і для сорокалітнього поета!), і — найголовніше що для дітей, що для ув'язнених поетів, — неймовірна, просто-таки запаморочлива, як космос, кількість казок і легенд:

куди вони всі потім поділися, в яку чорну діру провалились, щоб вигулькнути ото єдино лиш у Калинцевих уральських снах, у страшній й безкінечній «ночі без ніжності» в засипаному снігом бараці, — Іван Побиван, і царівна Місяцівна, і Морозенко, і козак Голота, і Анна Пристоянна, — вдень зі свічкою не знайти тепер слідів?.. (Коли сю весну моя чеська перекладачка Ріта Кіндлерова, впорядковуючи збірник українських народних казок, заклопоталась була перекладом слова «Пристоянна» й звернулась до мене за поміччю, то відшук у Києві фахового ф і л о л о г а (!), що знав би цю казку й тямив семантику героїніного імени, забрав мені понад два тижні; ну а вже про те, що презентуючи свою «Казку про калинову сопілку», я в кожній авдиторії, від Львівського університету починаючи, мусила р о з п о в і д а т и публіці автентичну народну «Калинову сопілку», бо її ніхто з молодших од сороківки слихом не слихав, тоскно й згадувати, — і як же тут накажете щось передмовити про «Невольничу музу», де хіба ж такі сопілки озиваються з підземель культурної пам'яті не стилізованою — п р я м о ю мовою: голосом древньої коляди, напису на старовинному куманцеві, погребового голосіння, поганського закляття?..)

Тоді, в 1960—70-х, оповивати-обновувати кожен «реабітований» з погару розпізнавчий знак національно-культурного коду «по-калинцевому» ненастанним, сливе сновидним віршованим бурмотінням (замовлянням, заговорюванням, заповнянням випалених пустот своїми словами...) було ще нормальною, природною «реабілітаційною» (в сенсі вже не юридичному, а медичному!) реакцією з боку тяжкопораненої культури — своєрідним прискореним самозагоюванням, інтенсивним поділом клітин і нарощуванням на ранах живої словесної тканини. Можна сказати, що Калинцева муза працювала медсестрою, — про що й сам він, припускаю, здогадувався, якщо не знав умислом, то інстинктом поета прекрасно розумів свою місію здорового органа в травмованому тілі: «а воно калина /моя батьківщина /а я її калинець» — самовизначення-бо куди тонше, значущіше, аніж просто ефектна гра словами... Зрештою, поет же і є, насамперед, органом мови, артикуляційним апаратом своєї культури. Але коли божевільний хірург вирізає з недужного тіла акурат оті здорові органи, а потім — поки у «великій зоні»

триває великий шухер і табірні стукачі поспішно займають місця адміністрації, — ласкаво дозволяє «вшити» їх назад, то така «насадка», щоб бути успішною, має здійснюватися принаймні так само на живу тканину. Калинця було нашвидкуруч «підшито», сказати б, «з вивороту» — на біографію шістдесятника-дисидента, політв'язня 35-ої зони на Північному Уралі: міф шістдесятництва був в українському поспільстві кінця 1980 — початку 90-х ще і живий, і соціально запотребований. Одначе для відновлення перерваного кровообігу культурних символів Калинцевої поезії, для продуктивного перепомпування їх із шістдесятих у дев'яності самого тільки «ідеологічного» міфу було рішуче замало. Характерно, що дотепер у нас так і не з'явилося друком жодної більш-менш пристойної «калинцевознавчої» студії — а це прецінь найпевніший знак утрати культурного коду, загублених ключів... Щоби бути відчитаною, поезії Калинця сьогодні конче потрібен драгоман-тлумач: із української первозданної — на українську «постмодерну» (точніше, «пост-безмодерну»: з європейським перешумілим аналогом тільки й спільного, що втрата больової чутливості, але в нас це не від «перегородованості» культурою, а, навпаки, від її браку — від зяяння пустот там, де мав би надійно розташуватися весь міфологічний пантеон Калинцевих персонажів).

Яка ж тут, на ласку Божу, передмова?!

Так і скажу видавцеві, от зараз візьму, зателефоную й скажу: передмова — ні, неможливо. Impossible. Unmöglich.

2. ДЗВІНКОВА ПАНІ

Що-небудь пояснити в своєму власному відчуженні цієї поезії я могла би тільки методом аналогій (чи все-таки — алогій?..). Починати тут слід із визначення, що є поезія. Найточнішу формулу я почула якось із живих уст — просто неба, на вщерть захищеному колоніальним кічем Андріївському узвозі, неподалік од схованого за будинками наймагічнішого місця на світі, незарослого тім'ячка Землі Киянської — Замкової Гори (яку нині

плем'я нових варварів спішно законопачує своїми ондуліново-верхими особняками!): я купувала керамічні дзвіночки в літньої майстрині — і застрягла коло неї на добрих дві години, розпачливо шкодуючи, що не маю при собі диктофона. От послушайте, — казала та дивачка, — торкніть оцього дзвіночка — чуєте голубий тон? А в оцього-о — фіолетовий... Я справді починала щось таке чути — ніби наново відкривався колись, у дитинстві, ще самозрозумілий зв'язок межі звуком і кольором, — а та провадила далі: глина має двісті шістдесят три кольорові відтінки звуку, а професіонал чує й більше... Вона сама явно була таким професіоналом — мисткинею з шістдесятників, що якимсь дивом зберегла ненарушальним світ своєї молодості, — я збагнула це, коли від глини вона перейшла на писанки: справжня писанка, пояснювала, може бути тільки керамічною або дерев'яною, але не «виссаною», бо «виссана» — то «вбите життя»; можна розписати живе яйце, щоби потім з'їсти, але не «пустушку», що ними ото торгують... Я притерпла: з її мови, як із забутого сну, виринуло казкове Яйце-райце — те, що його герой був необачно розбив, а з нього хмарою посунула худоба: на малюнку в моїй дитячій книжці тут була величезна розколота писанка... В міру того, як жінка говорила — плавко й спокійно, як тече вода, як снується прядивляна нитка, — поступово проступав і оголювався п е р в о з д а н н и й смисл речей — звичайна кераміка ставала шлюбом стихій: земля—вода—вогонь—повітря, — і століття відвалювались мені з-перед очей, як від замазаної фрески відпадає грубо нанесене валькування. Те, що круг нас матюкалися з хижим азартом торговці армійськими бляхами, по-воронячи хрипло перекаркувалися перекупки з лотками пластмасових заколок і «бранзолетів» («Ір-ка! В тібя сігарети єсть?»), а над фасадами притульних кожум'яцьких флігельків, описаних Нечуєм і Старицьким, загрозливо розгойдувалися потворні баштові крани, якось не те щоб відсунулося в інший вимір, а просто — втратило вагу, перестало гнітити своєю присутністю: то була чергова «пустушка», вульгарна підробка, позбавлена живляного зародка. Жива справжність була в словах майстрині, в її мелодійних дзвіночках — сьогодні так само, як і тисячу років тому,

на цьому самому місці, на Боричевім узвозі під горбом Десятинної. Ніщо за ці віки не змінилось — ніщо з того, що є важливим.

І ось там-то, від тої химерної «дзвінкової пані» (це ім'я теж знайшлося для неї саме собою — з Антонича: всі порізані скалки моєї культурної пам'яті в чарівний спосіб відновлювалися й стягалися до купи в цільне мозаїчне панно, мов на кожну було відпочатку приділено своє місце!) я й почула формулу, яка мене приголомшила: поезія, сказала Дзвінкова Пані (не пам'ятаю вже, як саме ми перейшли до поезії, здається, вона тлумачила орнаменти на дзвіночках, щось цитувала з колядок про Дажбога і сонцеворот...), — «поезія, це Божа мова, а проза — княжа мова: тільки в поезії можна т в о р и т ь».

Це було так, наче мені зненацька вручили ключі од тисячі замків нараз.

І, властиво, так воно й було.

Тільки одне забула тоді додати Дзвінкова Пані: щоби бути почутою звичайними земними людьми в їхніх трудах і ділах, «Божа мова» — поезія — завжди потребує посередництва «княжої», подібно як і слова Святого Письма доносяться до мирян не навпростець, а через проповідь з амвона, через писання екзегетів, через напучування духовника... Коли в поспільстві гору беруть смерди, «княжа мова» зникає — а поезія робиться невчутною. Такі «смердівські» епохи не раз випадали в історії й лишали по собі хіба що туманний образ «темних віків»: власне тому, що нічого не вмiли «створить» і губили навіть сам предковичний людський подив перед чудом творення — той подив, котрий єдиний відрізняє нас від тварин і котрий, як запевняли ще давньогрецькі філософи, і є першопочатком всякої культури.

Здається, я знаю, в який спосіб сьогоднішній читач іще може з д и в у в а т и с я Калинцеві. Можна навіть обійтися без видавничих коментарів і документальних додатків на півтома — тобто воно, звичайно, добре було б, і ще й як здалося б, але де ж нам, грішним, добра сього взяти... Проте є й простіший спосіб — і, смію вважати, не менше надійний.

З томом Калинця треба приїхати до Києва, прийти на Андріївський узвіз і розшукати там Дзвінкову Пані. Треба стати

коло неї й слухати гру її дзвіночків — доти, доки слух тобі не промиється настільки, що почнеш розрізняти бодай половину з двохсот шістдесяти трьох кольорових відтінків звуку. Треба послухати її оповідок — а говорить вона, як ворожить: кожному охочому, не на те, щоб люди в неї купували, а «щоб знали» — по-проповідницьки, «княжою мовою» говорить: про гончарів і кожум'яків, що дали ймення тутешнім урочищам, про таємну символіку орнаментів і колядок, поганських і християнських свят, про єдиний колобіг земних трудів і небесних світил: за кожним поворотом оповіді занурюєшся все глибше й глибше. І ось тоді, коли відчуєш, що вільно й безперешкодно плиवेश у часі, як по ріці, — шойно тоді розгорнути Калинця. І прочитати «Тринадцять алогій» — від «Різдвяного алогійного» аж по «Звуки», і «Числа», і «Мій азбуковник», і «Орати метеликами» — не минаючи ні титли, не перериваючи плавби. І «Міф про козака Мамаю», і «Ладі і Марені» — власне, цілу «Невольничу музу»: тоді стане видно, що в ув'язненні з поетом сталося, по суті, те саме, що оце шойно з тобою, тільки в не до порівняння драматично укрупненому, дольовому, кармічному масштабі — силоміць вирваний із свого соціального часу, «зе-ка» Калинець просто відсунув його, як «пустушку», що враз перестала «довліти днів» своєю злобою, — і поплив за часопотоком Дзвінкової Пані, в якому все, що записано в Книгу Життя, тисячоліттями зберігається незмінним. В цій Книзі поет із княжим іменем залишив і свої письмена.

Ну а вже потім — уже тримаючи в умі цю, раз віднайдену, як казали в 1920-ті, «точку погляду», — прочитати ранню «Пробуджену музу»: вона куди більше «заземлена» на свій час, свою добу, і ту добу таки належить знати й розуміти, щоб почути крізь рядки її хрипкий, прискорений віддих («маєм вуха повні галюцинацій /раптом зривається хтось мамо /раптом зривається хтось Ірино /Стефо Михайле Славку Іване /раптом зривається хтось оглядається /відчиняє двері визирає у вікно...»), — але ж зрілий поет завжди є найпевнішим ключем до себе-раннього, і, крім того, — раз відчувши непроминальне, відчуті минуше вже не становить для душі завдання непереборної складності.

І. Калинець. Пробуджена муза

Ось такий-от метод, яким тільки й можу поділитися з читачем Калинця в літо Боже 2004-те — замість передмови.

Метод, задля якого — зачитавши всі «неможливо, impossible, unmöglich» — я й списую ці сторінки.

Тому що Дзвінкова Пані ще стоїть на Андріївському узвозі. І книжки Ігоря Калинця ще виходять друком. В обложній, ядушно гуснучій довкруги димовій хмарі смердівського «темного часу» ще горять порізнені, розкидані світляні знаки первозданної культурної топографії — як цятки калинового вогню.

На це світло ще можна йти, можна викидати...

Оксана Забужко

ВОГОНЬ КУПАЛА

1966

ВІТЕР

Ковтни мене, біла дорого,
ковтни мене, добра осене.
Запахло роменовим ромом
вітру мого стоголося...

Вітер мій знов надимає
бандери дністрових лодій.
Вітер з нами, над нами,
з моїми полками в поході.

Вітер коням терebить гриви,
коруговками грає на списках.
Вітер мій вірний гридень,
гридень князя Осмомисла.

Десь там княгиня в Путивлі,
чадо моє — Ярославна,
мужу в поганські пустелі
вітер отецький послала.

Вітер загоїть рани,
вітер Вітчизною пахне.
Вітер з нами, над нами,
в поході з моїми полками.

Залізно йдемо у гуші,
несемо щити, як скрижалі.
З Галича вітер цілющий,
з Галича вітер державний.

...Ковтни мене, біла дорого,
ковтни мене, добра осене.
Запахло роменовим ромом
вітру мого стоголосся.

СМЕРТЬ ПІДКОВИ

Втискалась Руська
тихо і непевно
на спрагнений видовища майдан,
в строкате радістю і гнівом пекло,
до злого полиску кайдан.
І люд
від люті і безсилля плакав,
люд з передмість,
цехів
і вчених братств:
поніс би кожен голову на плаху,
за нього кожен голову віддасть...
Та кат підніс
потворне смерті лезо,
нестерпний жах над площею заблис.
І враз хитнулась ратушева вежа
і стрімголову
ринулася
вниз...

ОЛЕКСАНДР МИШУГА

Нарешті!
Я повертаюсь.
Тепер назавжди.
До вас під стріху і тихі верби.
І пливуть
зачаровані
й заздрі
за мною
європейські неба,
яким я віддав до останньої краплі
нечувано солодкий голос,
щоби бути в країні,
Богом проклятій,
хоч інколи гостем.

Але всьому кінець.
Я повертаюсь навіки
на ваших руках
скам'янілих і непохитних
під чорним віком
панахиди.

СТАНІСЛАВ ЛЮДКЕВИЧ

Зловісна загроза тромбонів —
загроза навислої скелі:
дорогу ніхто не проторить,
дороги ніхто не осилить...
Тут поклику треба в мажорі,
мажору сурми і литаври,
щоб звуку не було жодного,
який би не вдарив.

І стали каменярами
такти,
акорди,
півтони...
А він,
відчувши під ранок
радісну втому,
з німбом, посрібленим зовсім,
з незмінне старомодним бантом,
виходить у довгу осінь
ходою анданте.

ОЛЕКСАНДР ДОВЖЕНКО

Йому і страшно, і блаженно,
він посивів, як сивий світ,
людинолюбцеві Довженку
запахло мудрістю століть.

Запахло сонце світлим медом
в своїй неторканій державі.
Знов сниться нації легенда
про ностальгічний дар євшану.

Йому і страшно, і блаженно,
він посивів, як сивий Бог.
Повз нього мчать віки шалено
в жадобі вічних перемог,

щоб він у візії пророчій
знайшов найлюдяніший фільм:
Сіркові повні помсти очі
і яничар, порубаних навпіл.

ІННА

Я ще не чув такої гри!
Я глянув іншими очима,
коли за пультом рим
став молодий Тичина...
Далека музика очей
спурхнула ніжно, голубино...
І раптом — стій!
Це погляд чий,
сестри чи Ваш,
кохана Інно?

Я пригадав. Той вечір. Ми.
Вона і ви. І я надвоє.
А вітер вороний сурмив
над сніговим сумним сувоєм.
...Миля, скрипка вмерла.
Годі. Годі. Годі.
Золотава мерва
зі старих мелодій.
Гей, чудовний світе!
Слава, слава, слава!
Хай струмує вітер
через всі октави!
Я ваш тоді покинув дім,
кохання білотінні стіни
заслав доріг червоний дим.
І Ви не Інна. Ви не Інна.
Я все забув. Чекала інша.
І вже не дві, одна, єдина
не лебедина і не ніжна
революційна Україна!

Я ще не чув такої гри,
дивлюся іншими очима.
Стоїть за пультом рим
Павло Тичина.

АНТОНІЧ

Чекаєш ліпших днів під папороті квітом,
в цупкі обійми взяв тебе корінням ясен.
Вже хрест зігнув, лежить плющем обвитий.
На плитах злежаного листя барвінковий напис.

Нема кому вже відчитати мову маєва,
зелене євангеліє лише гортає вітер,
що чорні літери насіння із кульбаб здуває,
щорік засаджує поемами забутий вівтар.

Чи знатимуть колись, де ти знайшов свій спокій,
окутаний навічно про прийдешнє снами?
Чи придуть юнаки із золотого полку
у бронзі вкарбувати: «Тут стрілець незнаний»?

ЗАЛІЗНІ СТОВПИ

До залізних стовпів, які з п'єдесталів могил
виростають, щоб купол неба підперти,
переміряли степ чумаки, та дійти не змогли,
на вітрах і сонцях гартуючи впертість.

Набивши у вуха шелесту тирси, як співу сирен,
вмирали десь біля ілюзії переддвер'їв.
Вороння, як половці, чатувало на м'ясо сире,
аж у кам'яних баб не витримували нерви.

Він вийшов Тарасиком, щоб бути надвечір назад,
а вернувся апостолом з бунтарською бородою.
До залізних стовпів він імперію, як каземат,
міряв етапними милями немилосердно довго.

Очима духа окинувши світ благий,
він уздрів їх, як видиво проречисте:
стояли, оперті на традиції скорбних могил,
і на собі тримали високе небо Вітчизни.

Як співом сирен, захлинувся ревом Дніпра,
не витримав щастя і вмер біля його переддвер'їв.
Найвища могила найдорожчий забрала прах
і наймогутніший стовп, що знявся над нею, підперла.

ІКОНИ

Від квітчасто-золотих фонів
відтулялися святі мої предки,
поправляли шати червоні
невимушено і легко.
І ставало з ними дивно знайомо,
і облітала, як осінь, черствість,
бо пахло далеким домом
і дерев'яною церквою,
бо святі дивилися урочисто
на світ гарячо-жовтий
не візантійськими очима,
а малярів із Жовкви.

ВІТРАЖІ

Упали з аркових щілин
на мої очі, руки, плечі
мільйони сонць,
оправлених в щільник
з квадратів, сегментів, трапецій.
Мільйони сонць —
від радісно-палких,
жовтогарячих і червоних
до лагідних,
до блідо-голубих,
до ніжної прозорості півтонів.
І в синтезі мозаїки їх барв
і ліній легких і величних
я упізнав,
я в себе увібрав
святі від ясності обличчя.
І сам від того ніби скло
розсипався прозорим і барвистим
рясним незліченим числом
маленьких та яскравих зблисків
на церкву в Ольжиній руці,
на Володимирові персти,
на книги мудрості ченців
зеленогорбого Печерська.
І вже палав, як самоцвіт,
я у Даниловій короні,
на Наливайковім лиці
запікся чорним згустком крові.
Я був усім на всіх і вся:
величчям, вірою і болем...
Я вийшов з церкви —
і засяв
тисячолітнім ореолом.

КИЛИМИ

На арфах предвічних кросен
тчуть барвисті мелодії килимів
хитрорукі рапсоди з Косова,
Поділля, Полтавщини і Києва,
щоб плелася мережка вовни
на щедрім столі Святої Вечері,
щоб вінчання тонами повними
слалось під ноги нареченим,
щоб на квітчастім маєві ниття,
на прадідівській естафеті родини
і через найчорніше тисячоліття
наші нащадки народились.
І щоб проросли патріархи,
які для вічності землю покинули,
крізь жорна могильної грядки
деревом життя з найдорожчого килима.

ПИСАНКИ

Виводить мама дивним писачком
по білому яйці воскові взори.
Мандрує писанка по мисочках
із цибулиним золотим узваром,
з настоями на травах і корі,
на веснянім і на осіннім зіллі —
і писанка оранжево горить
у філіграннім сплеті ліній.
То вже вона, як дивовижний світ,
то вже дзвенить, як згусток сонця,
буяють буйно квіти у росі,
олені бродять в березневім соці.
І стилізовані сплітаються сади
у маєві густих обрамлень,
мереживом найтоншим мерехтять
геометричний космацький орнамент.
І я поплив у світ дитячих мрій
на білі колискові оболоні...
Котились писанками ізгори
ясні сонця у мамині долоні.

САД

Осінній сад, як у дитинстві,
такий високий і прозорий.
Вночі колишуться між листям
ренетами осінні зорі.
І разом з листям-сухозліттям
вони впадуть у жовті трави,
коли у небі раптом віти
засперечаються з вітрами.
І кришталеву б'ються зорі,
і прищуть в ніч від них осколки.

Осінній сад такий прозорий,
такий високий...

НОЧІ

Пронесиш ти осінніми ночами
очей своїх непереможну сталь
повз кольори незнані печалі,
повз розум, серце і мої уста.

І я лечу у мох твоєї тиші
і хочу крикнути,
аж падаю від слів:
хоч раз солодко озовися
мовчання скрипкою услід!

Хоч раз мені розкриль руками,
промінням ласки обнадій!
Та ти пройдеш,
щоб знову кануть
у темряві осінній, як воді.
І чорні квіти виростають з вікон
у місто, в небо, у мої світи.
І я згоряю смолоскипом,
який ніщо не освітив.

~

Ми бігли,
вибились із сил,
на землю впали — і почули,
як б'ють кульбабові ліси
об небо білі кулі,
як із перестуком глухим
ллють молоко ще тепле
в плитці тарелі лопухів,
пом'яті нами стебла,
як тіло відпружинив ляк
і ми здригнулись разом,
коли враз
бомбовоз джмеля
пронісся дисонансом.

~

Я радо йду у твій полон,
в зіниці звабливі і темні.
Із човників твоїх долонь
стікає сонця мед на мене.
І виростає маєво густе,
ростуть над нами дивні трави.
І пахнеш ти, як синій степ,
омитий свіжими вітрами...
А потім понесеш в очах,
в зіницях
радість негасиму,
що в травах
травень нас звінчав,
що дав нам сподівання сина.

~

Несеш у брунатному тілі
зливу щедротного сонця,
гіркість зеленої вільхи,
солодкість медових сотів.

Несеш у брунатному тілі
губи мої і пальці,
смутку мого вільгість,
радість сльози гарячі.

І я вже по світі білім
вічним іду подорожнім:
несеш у брунатному тілі
мільйони моїх народжень.

ОЧІ

Оббіг, як струм, солодкий шем
ніким не звіданого щастя:
лилося із твоїх очей
на мене золоте причастя.

Лилася з неба і землі
зелена повінь, синя повінь.
І я воскрес, і я прозрів,
і я був меч, і я був промінь!

Ти відійшла... Пливли світи
такі сплюндровані і димні.
І я приник, і я затих,
і чув крізь землю очі зимні.

МАРІЙКА

За тобою чогось тужно стало мені, Марійко,
в лотоки спогадів хлинула осіння яса.
Білогрекого місяця по золотих зарінках
я відвік зустрічаю як палець сам.
Чи слухаєш зараз вітрів вовкулачу басолю,
що з-за пагорбів легінять ялові, хай їм грець.
Чи, може, також, як і я, наодинці з собою
веслами згадок осінь, як море, гребеш?
Ніяк нам тепер не обійтися без сентиментів:
в лотоки спогадів хлинула осіння яса.
За один поцілунок сплачуем вічну ренту
білогрекому місяцю і золотим небесам.

МУЗИКА

Раптом та ніч, уповання довгого трунок,
задиhaюсь і рвусь, як натягнений смик.
В павутині панчіх ноги твої, як струни,
в білім футлярі скрипка, яка не спить.

Спраглі ми вперше музики одкровення,
лише зачувши їдкий солов'я камертон.
Шаленіє тройзілля, труйзілля по наших венах,
а в чорнозіллі цноти червцю вибухає бутон.

Озиваєшся, скрипко, тіла свого повнотонням,
у пісні пристрасті шал і чистості жаль.
Раптом ця ніч, це одкровення червоне,
коли приходить кохання великий скрипаль.

ПАЛКА НІЧ

Танець жаги витинала троїста всоте,
в духмяні ложа манила лукава гречка.
Медом кохання гусли очі, як соти,
і пазух шукали парубки негречно.

Екстазу люльку розкурював бог кохання,
обпікав цнотливим хтивістю білі крильця.
У ту ніч ласки спраглі жінки прохали,
паленіли дівчатам від сорому лица.

У гармонію згоди зливався тіл тьохкіт,
лопотіли спідниці по перелазях.
Заздрісний місяць зеленим дьогтем
всі ворота в селі у ту ніч обмазав.

ТРИ КАЗКИ

Дві казки про тебе недавно я вигдав:
казку про ніч і казку про перстень.
Купальської ночі за жеврієм вигону
спорснули із рук мені непещені перса.

А друга казка хіба найсумніша,
голосить в мені, як перезва осені:
ти стала до шлюбу негідано з іншим,
а перстень мій кинула в море із поспіху.

А третю казку для тебе зоставлю,
одвічну казку про поетову пісню:
як сонце, засліпило мене до нестями
ляного волосся духмяне повісмо.

КОЛИСКОВА

Спить моєї доні рожевий возик,
засотаний смарагдовим царством кропу,
забриканий зернами сонячної бронзи
і кропилом дощу покроплений.

Заплутані колеса в куделях бадилля,
в променях пралісу гички цибулі.
Курить земля зела озонне кадило
і сама гудить терпкавим тремолом вулію.

Стікають зі стебел вишневі краплі зозульок
на засотаний кропом рожевий возик.
Бавиться моя доня зі сонцем у жмурки
і потягається в найсолодшому позіху.

СВЯТО

Запрошує гостей на обійстя калина,
вдягнувши в китиці багрові жовту плахту.
І гості йдуть крізь листя безпросвітну зливу
в пошиті мохом і падолистом палати.

Ласкаві ще ляні обруси сонцем травня,
карафок веретена пахнуть гірко кменом.
Благословить статечно дід святкові страви,
щоб стало все, як і земля, благословенним.

А хтось опісля, за гутіркою, помітить,
як у зелені шибки сплесне позолота,
що їде до калини свататися місяць,
і дід поважно піде відчинять ворота.

ЦВИНТАР

Сидять гуцули на човнах могилок
під спорохнявілими шоглами хрестів.
Вже флота цвинтаря відчалує зі схилю
в поводдя трав високих і густих.

Потворних пнів шорсткі рудаві спрути
чатують мовчки з-під покрову зел,
і водорость ожини ноги пообплутала,
і, спрагла територій, без кінця повзе.

Бездня вічності ковтає вічно скарби:
пішли на дно і ткалі, й різьбярі...
Лише живі, задивлені на хмар дараби,
витають щонеділі в полонинах мрій.

ПРАДІД

Олегові Крисі

Смерком зі смерекової скрипки
добував прадід чистого золота тони,
що декою туги натомлені й скриті,
як золоті рибки, в небі тонули.

Смичок дельфіном літав по струнах,
сипав чумацьку дорогу каніфолі.
У пучках прадіда струменіли струми
нечувано високих вольтів.

Луски очей, від сонць пересохлі,
повніли ряскою ласки, скорботи.
Тоді лемків облич смуглі соняхи
зачаровано виростили із-за плоту.

ВОГОНЬ КУПАЛА

Молимося вогню, первісному богу гордих,
у танку шаленства, у гоні інстинкту.
Хто не втримає ритму, рівноваги, опори —
назавтра попелом крізь землю ростиме.

Молимося вогню, що тужить нашою кров'ю,
що папороть серця запалює покликом предків.
Молимося вогню під його осяйною покровою
словами гімну, що бентежить терпко:

«Очисти нас від скверни, ватро Купала,
ти ж сонце годуєш свого полум'я вим'ям,
що, вранці сховавшись за мряки опалами,
тіло вогненне у ріках Вітчизни виміє».

КОСТРУБ

Прибуди, Кострубоньку, колісницею сонця,
яструбом чуприни розсічи хмари.
Шукає тебе лада, як сонця сонях,
хоче стати до шлюбу з тобою в парі.

Загуляв Коструб та й додому не їде,
тенетами ніжності інша яструба чеше.
Виплітають дівчата зелені вінки гаївок,
бо нема без Коструба верб'яних весен.

Бо нема без Коструба містерії пробудження,
коли серця вибухають, як пуп'янки ружі,
коли дівчата, позбувшись одежі будня,
тисячу літ за коханням на вигоні тужать.

ПІД НОВИЙ РІК

Вже вечір хмару настроїв на місяця вила,
струснувши з неї снігу блискотливу мерву.
Навіжені вовки по димарях виють,
голодні Маланчиної кози на вечерю.

Розвісився вітер вінником віхол,
стежки загородив рогачками заметів.
Тріє царі, згубивши перелазів віхи,
навколо глобуса блудять, захекані.

Вже й дідько шедрівку попід вікна відгрюкав,
не діждавшись гостинця ні навіть спасибі,
спересердя виламав собі з плота дрюка
і дванадцятку об дідові ворота вибив.

ПОВЕРНЕННЯ

Ми ще повернемось під вільгу вільх
у вир вітрів, відваги і натхнення.
Горять тополі провидінням віх
до повнозвуччя нашого наймення.

Розбуяна орда празілля і буй-трав
вже залива по обрії чорнозем,
над нею сонце — степовий тиран —
обточує мечі від зимових корозій.

Вискакують із пнів, заслухані у нас,
гнучкі антени срібних лігорослів,
коли ж то ми на перехресті трас,
зустрівшись, вибухнем, як постріл.

МІСТЕЧКО

Містечко з чашами золотих калабань,
де осінь справляє обряд листопаду,
де вечір на вечерю собі забаг
місяця диню й сузір винограду.

Містечко, освічене електрикою айстр,
вкрите столітньою дахівкою моху.
На цвинтарі спить останній твій майстер,
тільки кущ глоду береже його спокій.

Містечко з розсохлими кобзами лип,
з покрученими струнами віття.
Знов музика Батьківщини мене болить
і не перестане ніколи боліти.

ПЕРЕДМІСТЯ

Заквітли димом жерла гінких коминів
на передмісті, що вгризлось асфальтом в поле.
Йде похід армії звияжного каменю,
і шикуються щільно бруку полк за полком.

Своє дожив баюр і бездомних псів магістрат,
квапливо вивтікало будяччя з пустирів кону.
За бусолею сонця накреслено магістраль
з кварталами вітрин і вітражами неону.

Крутиться голова від мережі сталевого зводу,
да небо нап'ялося зоряним тентом.
На майдані спинився геніальний полководець
з молотом, що прикипів до постаменту.

ВІДЧИНЕННЯ ВЕРТЕПУ

1967

ВЕРТЕП

Підпираючись костуром ямбів,
натягнувши кирею традицій,
прощаюсь з віком атомним,
бо щось мені не сидиться.

І вже мандрівним спудеєм
топчу снігові верети,
промінявши жупища келій
на біблійну скриньку вертепу.

Затишає хупаве місто.
Стіл. Заметіль. Гостина.
У кратерах макітр замішане
місто солодке стигне.

Бринять ракети веретен
в галактиці каганцевої містики.
На сосновім деці вертепу
починається перше дійство.

ДІЙСТВО ПЕРШЕ

КРИНИЦЯ

Сумно на тебе дивитися, кринице,
пільна кринице з прогнилим цямринням,
оточила ти себе світою кропиви нищої,
ще й хизуєшся мереживом жабурина.

А була ти, небого, богинею у правітчизні,
молилися предки до твого непороччя,
пили вони жадібно тіло твоє пречисте,
солодкою водою причащали очі.

Де твоє нині ділося блакитне свічадо?
Хто тебе чару дівочтва позбавив?
Скільки на землі зі смагою прочанів,
а жоден з летаргії не розбудив тебе збанком.

СТРІХА

Підперта здавна тендітними колонами мальв,
ще від Івана стріпихата зілля сухозлоттям,
з дивною мозаїкою з буро-зелених смальт
та свіжою латкою сонячного околоту.

Звисають з тебе булави маку і срібний часник —
проминулого літа скупі оздоби і радощі.
Відходять зі спасами добрі твої часи,
що відбивав бузько на базалуччя ратуші.

Перегнали давно тебе наймолодші із груш,
гнилиці опалі загрузли в твоєму лоні.
Жаль мені стріхи, бо сам я, мов комин, загруз
білими спогадами в її мосяжній соломі.

КАМ'ЯНІ БАБИ

Ми велети, що зі сонця посміли глумитись,
покарані зухвальці, обернені в камінь.
Тепер тільки від круків побираємо мито
білими козацькими кістками.

Стоїмо, як ідоли чорної пустелі,
віхи знамення татарви й вовкулаків.
Впаде смерк смерті на зелені оселі,
коли сонце вибухне на мертві відламки.

Скинемо каменю чари, які нас тиснуть,
зненавистю все просмалять наші вічі.
До слушного менту ми затаїлись у тирсі
з правом раз у рік на відьомські віча.

ВІДЬМА

Гасає вітер свавільно на майдані за ринком,
де кози пасе остання в містечку відьма,
де імператор чортополоху здивований прикро,
що сонну імперію непрошений гість відвідав.

— Не за горами зима, — журиться відьма козам, —
З левади, де зорі пасуться, найпахучіше сіно.
Та коня де дістати, і дишель зламався у Воza,
а на віник тепер, ік старості, ледви чи б сіла.

Як реп'яхів, не позбутися надокучливих мислей,
що минувся той час, навіть вже не присниться,
коли до Великого Воza запрягався місяць
і відьмі привозив сіна цілу копицю.

ХОДОРІВ 1967

Се посвячення пасок, се посвячення передсвіту,
се весільне коловання сонця, яке не добачаєм.
Хлопці зірвали двері дзвіниці і вето місцевої ради —
вдарили на сполох Великодніми дзвонами.

Отож не пудьмося спросоння: а що нам буде?
Зостановімося ліпше, хто ми і для чого ми.
Чи ми земля, якої давно не любим,
чи дюралюмінієві крила, до яких ще не доросли?

Ми за коловоротом, попрощали нас верби,
що, як наші бабуні, у чорному отченаші.
Вертаючи з танцювальної зали, вимкнули хлопці транзистори
і колоруч церкви поколували опівночі гагілки.

ВЕЧІРНЯ

Співав дід на крилосі тропарі й кондаки натхненно,
як Мишуга, що вичаровував солодко Йонтка арію.
Із трухлявих гонтових бань сталевих хрестів антени
висилали дідовий голос херувимам до раю.

Тремтіла єдина зоря зеленим оком радіо,
вливалися солов'ї і липи трішали в ефірі.
Зачарований Саваоф, завмерши за хмар балюстрадаю,
щонеділі святе дозвілля приносив діду в офіру.

При місяці зачиняв паламар, як святий Петро, церкву,
певний, що ніхто в світі краще заспівати не зміг би.
Увечері дід перед золотим язичком люстерка
з голови скидав і клав на дно скрині крисаню німбу.

РІЗДВО

Я сьогодні новонароджений,
я відшурався брезклого віку.
Починаю в яслах із козами
румигати кометні віники,
смакувати молошне літепло
незайманопервісної цноти.

Очищений від поліпів політики,
перебираю зоряні чотки.

Я знайшов себе у країні колядок
на шорсткім солом'янім килимі.
Наді мною калиноуста Лада
схилилась вишневою калиною.

ЦЕРКВА

Тріщали предвічні зруби,
летіли гонти, як пір'я:
руйнували дерев'яне чудо
людської праці та віри.
І, вписані в лагідні гори,
востанне хиталися бані,
вмирали ясно і гордо,
так, як вмирають останні.
Це умирали століття,
це помирало прекрасне...
З розпуки дробилися на дровіття
золоті грона іконостасу.
І шукали між бур'янами
вічний спочинок ікони.
І плакала в недотрошеній рамі
гуцульська мадонна.
І Юр, в невідомім двобою
втративши руку і списа,
піврозтятою головою
востанне навкруг дивився,
як довго стояв ще реквієм
і як він лягав на трави,
на осиротілі смереки
густим непрозорим трауром.

МИКОЛЬЦЬО З ХОДОРОВА

Ото круглий рік, як день, довідуємося, Микольцю,
чи переставилася душечка (царство небесне),
бо лише ми одні на цілу околицю
кожному двигаєм хрест попереду процесій.

Такий талан судився тутейшим причинним:
тільки кілометр екстазу — від церкви до кладовища.
А поза тим рятуємося блаженними очима
від маленьких пилатів, що за нами свищать.

Крихітки від світу побираємо в простягнену долоню,
але так турботами зародило рясно:
бо хто нам хреста понесе в останню дорогу,
коли більше не зможем топтати рясту.

СЕМКО СОМИК

Самітний чоловіче, доки торбу самітництва
двигатимеш по ходорівських закамарках,
доки вибиватимеш костуром на цимбалах штахетів
тужливу пісеньку про вареники?

Доки стругатимеш, як невмілий різьбар
на власнім лиці криву свою долю?
Доки будеш, Семку Сомику, індиком
перед червоною ганчіркою образи?

Слава твоя відлунала з одного краю торговиці в інший,
вже й забуто самої торговиці славу.
В інший світ перейшли крадені коні і свині,
а ти ще досі двигаєш торбу самітництва.

СВЯТИЙ

Читаю Апостола горобцям при дорозі.
За німб мені тільки куряви мерва.
Позбігалися будяки до храму Божого
та й гатять головами у трухляві двері.

Втікає світ з-під ніг, гей, втікає.
У землю входжу ось-ось по груди...
На старості з простягнутими руками
визираю на шлях із кубельця рути.

Милостині тепер дочекатися годі,
швидше запустить ще хтось опуччям.
Оце підвезли б мене до вдови городу —
на хліб заробив би, горобців пудячи.

ПЕРУН

З димом Десятинну і десятку інших —
хай дибляться до Бога, хай дивають до дідька!
Зализує звали язиком зеленим місяць —
цей язичного апокаліпсису рахманний свідок.

Осиротіли подніпровські горби високорівні.
З-під скогору з драгви Перун вилазить.
Дубове своє тіло задубіле під дубом гріє
(золоті вуса русалкам пішли на прикраси).

Повертається старе з-перед віків черепкових,
рушили ордою по підсоннях соняшникові хащі.
Об руїни крешуть червоних блискавиць коні —
облюбовує собі Перун місце для капиша.

НАГІРНЕ БІЛЯ САМБОРА

У тому селі дзвіниця, як вежа у Пізі,
кланяється дрантивою головою могилам.
Яким дивом стоїть вона, чи не ниткою бабиліта,
срібною павутиною віри затрималася?

Вдячні громадяни о. Павлові Людковичу,
єромонахові Сильвестрові — книгодрукарям (1618—1620),
також вдячні їм миші, що вивчили кирилицю
і зуби позолотили оправою Апостола.

Роздає тепер думне село свої візитівки:
кому кленове листя, а мені бляшану ікону.
Благословляю всемоцну ржу за її милосердя —
залишила, немов сльозу, Маріїне сине око.

ЗОЛОТИЙ ТІК У КРИЛОСІ

Я. Пастернакові

Засіли солом'яні оселі на Золотому Тоці,
як кури, порпаються у купі рапуття.
Спите, теремі і храми, у землі на сотому боці,
а що за життя ви промовили путнє?

Хто його знає, чи тільки у вас світу,
що ото було взад літ вісімсот?
Відпастернакував пастернак, а сього літа
взяв та й засіявся Золотий Тік вівсом.

А може, для нього те золоте верем'я,
що по верем'ях усіх наvertsає стопи,
коли восени селяни ревно
на картоплищі ведуть розкопи.

ГАЛИЧ

У румовищах поміж череп'ям дзбанків,
мечами і пряслами, що знаходимо щоденно,
напіткали невідомої діви останки
з начільником — золотою діадемою.

Мовчить про її наймення віко саркофагу,
літопис задвірками обійшов її дівоцтво.
Замість весільної фати нап'яв фатум
чорну намітку на ясні очі.

Чи се не твоя, городе, суща подоба:
поросло городище забуття дерном,
лишилася дещиця слави по тобі,
сливе діви золота діадема.

ВІДВІДИНИ ЗИМНОЇ ВОДИ

8 березня 1967 р.

Тоді сосни ще сонні в туман запали,
тоді на півдня півні вчинили гармидер.
Сонце неба допало, коли вже павич,
як впав, об'явився поміж курми.

Тоді щось хтозна-що на причілкові хати
знанацька, світоньку, як свіне:
обновилася на причілкові Богоматір,
щирозлотом взолотило її вінець.

Тоді молодиця з повними відрами
поквапилася, байдужа до всіх видінь.
Був собі найбуденніший ранок, видно,
в Зимній Воді, Зимній Воді, Зимній Воді.

І Н Т Е Р М Е Д І Я
« М І Й Д А В Н І Й Г О Л О С »

1962

АРХІТЕКТУРА

Чуже проколювало небо готикою,
хмурился химерами модерн,
рябіла східня екзотика,
щоб я помер.
Але я ріс вежею Успення,
видирався з сутеренних зажур,
щоб згодом
струнким і упевненим
став всім на голови ЮР.

«ЮР» М. СОСЕНКА

Юр восени самотній:
дерева летять за вітром,
дерева летять столітні,
як журавлі за літом...

Юр, як листок від печалі,
легкий
і аж світиться наскрізь.

Він в небо
напевно відчалить,
бо в нього осінній настрій.

«ЮР» О. НОВАКІВСЬКОГО

Хлюпає полум'ям день,
бризка вогнем і вітрами,
вогнем червоних дерев,
вогнем стоязикої хмари.
Лише серед лави барв,
серед нетривкості й бурі
несе себе
вічності в дар
сильвета собору Юра.

БУДИНОК

О, яка солодкість ліній,
гама барв медовосонна,
угорі венери з ліні
простягли лелійні лона.
Слимаки дзвінких балконів
закрутились ажурово,
і різьби химерні грона
зодягли дверей підкови.
Все веселкою, дугою
без контрастів і без кантів.
Лиш внизу кричать від болю
вдавлені у брук а т л а н т и.

«МУЗА»

О. НОВАКІВСЬКОГО

Осяяна сонячною повинню,
вона дивилась з його полотен
очима, що були повні
невимовної скорботи.

І тому,
що він прагнув бунту
і гострої,
як вістря,
музики,

вона мусила бути
його м у з о ю.

«АВТОПОРТРЕТ»

О. НОВАКІВСЬКОГО

Він був замислений
і величний,
зайнявши весь сонячний простір,
до людей повернув обличчя
мудре і гостре,
А вона була десь в перспективі,
обличчя мала на руку оперте,
обличчя безнадійне і красиве,
і була його а в т о п о р т р е т о м.

«ПРОБУДЖЕННЯ»

О. НОВАКІВСЬКОГО

Дівчинка
потягнулась спросоння,
оголивши теплі коліна,
струнка, як сонячний промінь,
і сама серед стрункого проміння.
Стіни клали на себе сонце.
Воскресали давні ікони,
що спали в павутинному мороці
довгими віками.
І зникла з їх лику байдужість,
і полились благословенням їх очі,
бо настало п р о б у д ж е н н я
дівчинки
в полотняній сорочці.

«ЗИМА»

О. КУЛЬЧИЦЬКОЇ

Спала Земля,
підібгавши під себе ноги,
в затишнім
сніговім наметі,
а поруч у віковічних барлогах
зимували старі ведмеді.
А поруч
обгризали зайці
червоне пруття ожини.
І висли
великі, як у казці,

зірчасті сніжини...
Землі було тепло в наметі,
і уста вона склала в усміх,
бо їй снилось,
що ведмеді ласують медом,
а зайці мають молоду капусту.

ТУМАН

Набухло дерево гігантською сльозою,
згубилось місто в білому полоні.
Твого волосся золотистий сонях
ззолотився на туманових полотнах.

І знову ти покірна і несміла
лиця зіперла лагідне овалля
на лебединих рук веселку білу,
так ніжно виткану із довгої печалі.

А ніч струмить в моє страждальне місто
крізь образ твій зворушливо прозорий.
Набухле дерево хитнулось і зависло
на веслах вій гігантською сльозою.

Пробач мені! Я терпну від бажання
спалити видиво у полум'ї червонім,
щоб за вогненними палками вітражами
забронзовіла жінка в золотім шоломі.

«ЛЕМКИНЯ» П. ОБАЛЯ

Стоїть мадонна в синіх лопухах,
у небі голубого світла.
Заплакане дитя раптово затиха,
здивоване таким великим світом.

Ось колихнулася колиска лопуха —
метнувся птах сполоханий в долину,
де димарі старих замшілих хат
заквітли білим квітом диму.

Повзуть кущі по лагідній горі,
росте дзвіниця стрімко, як смерека.
Вода хмарин на теплу синю рінь
то напливе, то відпливає легко.

І білий бог з осяяних верхів
косу відкине, радісно уздрівши
мадонну і дитя між лопухів,
між синіх лопухів лемківського узлісся.

МОГИЛА ШАШКЕВИЧА

Жінка з чорного металу,
жінка чорної печалі
над могилою припала
у мовчанні...
Хрест стримів,
як долі стержень,
але біль поволі гаснув,
і крізь траурну одежу
засвітилось тіло ясно.

І торкнув їй спокій вічі,
слід сльози з лица зітерши...
І спливає тільки вічність
по складках її одежі.

ДІЙСТВО ДРУГЕ

ПРОЩАННЯ

Зріють у променях пальців
коханої смагли кетяги персів.
Починається осінь, на журливому вирії станції
відходить мій потяг розлуки вперше.

Всі ночі жаги стоять під твоїми очима,
в поцілунках — розпачу й солоду дисонанси.
Двері в країну яблук опалих відчиниш,
встане на клавішах сходів прощання соната.

Світ твій обірветься жовтою флейтою фіртки,
серце зірветься з черенки в траву побіч яблук.
Стигли кетяги персів торкатиме вітер,
і ніколи собі не повіриш, що я був.

МОНАСТИРСЬКЕ ПОДВІР'Я

Оп'яніли горобці від дикого винограду,
справляють осінні оргії на гзимсах келій.
Бризнули в янгола гіпсові сльози градом,
бо замість квіту лелії приніс до руки келих.

Регочеться біс, визируючи рогом з-за огорожі,
керничку вина з бузини копитами натолочив...
Пензель сорому малює у тебе на лицях рожі,
бо вином кохання напоєні наші очі.

На плитах лопухів затерті усі наймення,
годі з них відчитати смирення чи грішні мрії.
З-за вугла лукавий біс кепкує з тебе і з мене.
І янгол плаче за цнотливим квітом лелії.

ЛІТО

Вухами лопухів слухаю мушлю тиші,
причаєний під білими кронами кульбаб.
За розлуки ще один довгий тиждень,
що на циферблаті соняха добігає, пробач.

Я тепер у джмелине тремоло
заслуханий більше, ніж у власне єство.
Та інколи, від спогадів дощу обмоклий,
гріюся під животворним омофором строф.

І тоді ти мене то підносиш, то нищиш,
спалюєш на зеленолезих ватрищах трав.
І дуже шкода мені доброї мушлі тиші,
найбільшої втрати серед тисячі втрат.

ЩАСТЯ

Наше щастя писалось пальцем по піску,
розлетілося щастя, як липове клиннє.
У наших державах панує культ
припалої ниць калини.

На наших емблемах на глум цвіте
папороті святоіванське зілля,
якого понині ми не знайшли ніде
в облудливим лісі, що порохном світить.

На наших коругвах колір зачах
амаранту найліпшого гатунку.
Тільки вуст яріє вишнева печать
на твоїм невідісланім поцілунку.

ВУЛИЦЯ

Кохана, ось плече моє зіпертись,
солодкий твій тягар, що вмерти можна.
Цю вулицю побачила ти вперше,
цю вулицю побачити не сміє кожен.

Ця вулиця злодіїв й ворожбитів,
у їхній цех вписатись маєм змогу:
мене ти вкрала від усього світу,
себе заворожив я від себе самого.

Чекав на тебе вічність — цілий тиждень,
зустрінемось небавом — через вічність.
Чи буду той я, тою будеш ти ще,
чи буде за вуглом злодійкуватий місяць?

ЛЕГЕНДА

Зустрічаєш мене, Ладо, на тихосвітніх горах
у золотому шоломі, мов Софійська дзвіниця.
Зустрічаєш так, наче прощалися вчора,
а не десять століть розлуку кували зигзиці.

Довго роздоллям бездолля блукав я безбач,
обриваючи з себе огудиння огуди,
аж поки не знайшов на пергаміні берези
твої, як варязькі човни, кармінові губи.

Довго, ой довго ти спала у труні кришталевій,
у вертепі, що зіллям облямований цвілі.
Висипало на береги звияжне полян плем'я,
мов колись на Хрещення, на наше весілля.

ВЕСІЛЛЯ

Врешті сталося те, що статися мусило,
що було вимолено золотоусто у снах.
Зійшла на мене благодать твого усміху,
наді мною обрання вогненноязикий знак.

Була собі з мене людинка з глини,
глиняний світ спирався на глиняних ногах.
Аж поки не об'явилася ласка твоя на мене —
черленої печі животворящий огар.

Ставлю поставники — трійці воскові —
всі ми походим з-під знаку вогню.
Весільні коні гублять срібні підкови,
ще й вечір у срібну підкову місяця вгнув.

ЛИСТ

Облеснице, лисице, сластослове,
все ближче листов'яну й листопаду.
Твої листи — се вістун пасльону,
що на городі медогіркне владно.

Погідна б'є година огудиння,
данина спогадам ся дивна днина.
Цілую рученьки тобі, солодка господине,
бо у розлуці, як на довгій ниві.

Воно ж устами мед твоїми добре пити,
та тільки хто повірить нині твому слову?
Ось-ось ще трохи і будемо квити
за те причастя чорного пасльону.

ПРОВЕСІНЬ

Ось наша вулиця, вілл вутлі вулики,
зачахлих дерев скам'янілі скульптури.
За вуаллю слів роздмухуєм спогадів вуглик,
пам'яті вузлик вустами розплутуєм.

Набубнявів поцілунок — щось виженеться,
із пенька серця стрілить бо якась паросль.
Пережили ми жаль і таки вижили,
тільки від сліз лишилося вижолобків пару.

Ще часом смакує нам зречення недогризок,
коли вже одною ногою на березі березня.
Ось смужка музики з вузького вікна бризнула,
і вулиця раптом розступилася в безвість.

СЬОМА НІЧ

Вже ніч по ночі сьому ніч впродовж
твій місяць смутку просяває сонніч.
Крізь місяць смутку й елегійний дощ,
мов сович із дупла, за нами совить совість.

Змиваю вранці сон: в непам'ять пріч, маро, —
світ чистий, як роса, висить на павутинні.
Ромашки і ромен, рожевий ром,
корчага й чара, що чарують зір гостинно.

Без тебе день, а ти хто знає де,
де то князівство дня, в якому ти княгиня?
Я п'ю за тебе і за день,
такий, як сьома ніч, а інший день хай згине!

СПОГАД

Банальна історія, зовсім таки банальна:
ти квітку мені дала, як весільну чарку, —
і вже тюльпана червоного таїни тайна
веде нас у молодість, як прочанів.

Он бачиш, лопухами заріс наш жертovníк,
на теребівлі нашій вирує терниння.
Тільки з куманця місяця зелена втома,
як спозадавна, ллється так само й нині.

Де воно те, що пролетіло, як щастя,
де воно те, що нареклося нам вічним?
Помолімося мріям нашим дочасним
під пречистою калиною, що чесно додівчила.

ВІРШ З ДАТОЮ

*Ой є в мене таке зілля
Три корчики пижма...
Народна пісня*

В її зільнику три кущики пижма,
та й то символічно, бо де ж зілля в місті.
Спливають із медом для неї тиждень за тижнем,
усі її сто медові місяці.

Поза очі лиховістят: ота чужоложка,
ота полеговиця, та ласолежниця,
оте лежидашо, наша кара Божа,
сторицею їй за те, що належиться!..

Мов павича хвіст, барвами має заздрість,
в город каміння летить, прокляття ходить по п'ятах.
А я також собі у вус не дую про завтра,
датуючи вірш «осінь, шістдесят п'ятий...»

ТОПЛЕННЯ МАРЕНИ

Гей, Марену топим, топимо Марену
звечора на озері, звечора на озері.
А ота Марена — липове бервено,
то косою косить, вроками прозорить.

Даймо на потіху їй дзвінкі дукати,
стрічками розмаймо, обкладім вінками.
Потанцюй, Марено, липове бервено,
для твоєї шиї вже готовий камінь.

Гульк — і на боввані розійшлись кружалця —
знак, що осягли ми знову невмирущість.
Але ж ти, Марено, наді мною зжалься:
візьми мене лучче, візьми мене лучче.

МАДОННА НЕЗАЙМАНОСТІ

Мадонна незайманості, покровителька лелії,
тої, що саме обдарована сьомим квітом.
Край перелазу лузає соняшник безслів'я,
а могла вечорами лічити віно.

Коромислом зранку вона розважить долю:
що з одного кінця — горе, з другого — щастя.
Подейкують, що в її непорочний подолок
злітається вдосвіта біле птаство.

Чи не про неї оце пустив повість
з нашого села злотоуст відомий:
якось вночі зупинився райський повіз
з архангелом Гавриїлом перед її домом.

ПІСЛЯ ТАНЦЮ

Що нас в'яже, хіба павутинка мелодії,
чи важкий по коліна пісок танцю?
Ні разу на стикові наших долонь
не розцвіла червона ружа.

Твій дім недалечко, всього сім кроків,
сім миль сипкого піску мовчання.
Усю довгу дорогу гули п'яні музики
про нерозцвілу червону ружу.

А за брамою, за якою зникаєш,
тільки піски довгих-предовгих сходів.
Такі предовгі сходи хіба ведуть
у країну туги за червоною ружею.

ДНО

Віримо, суевіри, у дно глека і штольні
(донниці, дивнички, доннички).
Бездонність, бездомність, бездольність —
невже це під сонцем — сонечком?

Любове, ми щасні: наш терен і терем,
у бутлі тернівка, бутні терцини.
Трохи терпіння — і вірш на папері,
і на терезах розважена щирість.

Струмок за садком — до дна видно там воду,
до дна день по дні, як вино, випиваєм.
Але раз ненароком я приглянувсь безодні —
і зрозумів, що дна там немає.

ІЛЮЗІЯ

Що суджено і що лежить на серці,
як пахне стиглість і яка на смак?
Таке припізнене забарне милосердя,
бо все мені навспак, уже навспак.

Між призабулих буднів той забуток,
огарок той загарливо ловлю,
і видається супроти смутку вутлим
наш прошумілий швидко шлюб.

Не зміниться ніщо віднині і навіки —
тобою пахне стиглість і така ж на смак.
Осанна тому світові, що в вікнах,
бо поза ним чи не ілюзія сама.

ОБЛУДА

Якщо це було, то були твої руки,
очі були, груди були, були, було...
Була буколіка, буйволиці й буйволи,
і червоне будило, що будило, було.

Якщо це було, то було все облуда,
блудницею тоді ти, пречиста, була,
тоді ти пречистою, блуднице, стала,
бо ти стала — і не стало тебе.

Якщо це було, то в мені щось зістало:
та непевність, та буйність, той шем.
І бубон будила, що будить і в будень,
біль за буйволами, біль за реальністю речей.

СУМЛІННЯ

В білий день, день у день зі свічкою
серед люду, як на полюдді...
І враз діждався від свічки освідчення,
її безжального жала, як суду.

Чи ж маю право на біле тіло,
чи смію сподіватися свіччиного милосердя?
Згасив я свічку, хоч і мене боліло
на вугіль осліпле її осердя.

Куриться з нього остання притча
про горошину, що виросла у Говерлу.
Ота горошина не що інше, як прикрість,
що вчора завдав тобі по вечері.

СПОДІВАННЯ НА ОСІНЬ

У сподіванні осені, айстриного благовісту,
на пеньку складаємо вузлики дару.
Боже, коли у роті не мав ні ріски, —
ось тобі повна диня нектару.

Ось тобі уст пересохлий пергамент,
благенькі серця, благуваті мислі.
На священному дубі уверх ногами
лилики душ наших покірно повисли.

Осене, зраднице, дрантива торбо,
ялового бога безплідна невісто!
Ми послушники твого чернечого ордену,
що не чекає айстриного благовісту.

ОСІНЬ

Така самотність у білій пустелі постелі,
де понад нами стелою стеляться міражі.
Господи, які в тебе очі стали пастельні
і пальці ласкаві — такі неживі.

Звідки взялись ми, в якій оселі осіли —
оструб, ослони під стінами, сіті і сак.
У міжвіконні осінь, осонь і сіно,
на острів осоту сонце воском стіка.

Поезіє, спазми екстазу твого зіслабли,
дивний сей світ, остали самі слова.
У пустині світлиці живуть тільки сіті і лави,
а я неживий і ти вже також нежива.

ІНТЕРМЕДІЯ
«КАЛИНОВИЙ ГЕРБ»

прибиває
мороз
на бігу
копита
коням

на іклах
поніс
дик
сонце
у бескиддя
зарити

смерек
серцевинням
ліси
об небо
дзвонять

пахнуть
вовкам
заячих слідів
конюшинки

з-під заметів
гриби дахів
ледве
на світ Божий
прошились

на верхніх регістрах
виводять
вовки
по зорях
молитви

догризаючи
бурячиння хмар
метнулись
зайці до втечі

у ріг
місяця
тривогу
сурмить
вечір

в інею дерева
видзвонюють
як павуки у церкві
серцевинням кристалів

до утрени
в срібні ризи
облачилась
зима

закінчує
мороз
крила архангелів
по вітражах

і двірник
як паламар
доглянцьовує
припорошене
снігом
сонце

заячий
Кирило Methodій
по снігу
юси повиводив

лементують
куці на вічі

ой навіщо ж
то нам
навіщо

напевне
по наші душі
інквізиція
з рушницями
рушить

на снігу
прочитає псалми
чобітьми
і псами

нам би
та вовчі зуби
ми б
Кирила Methodія
самі збули

а тепер
братове
хай кожен
рятується
як може

розп'ята церква
навхрест
дошками
забита

попримерзали
янголи
крильми
до шиб
що не рушаться

доокола
на липах
гайвороння
келії
висвячує

панахиду
править
вечорами

а бойкам
досі
святий Миколай
сниться

що ключ
від церкви
на золотім ланцюгу
їм
спускає

~

осипається церква
жовтим листям
шибок

зів'яв дзвін
як гарбузова квітка

двоє стебелець
давно осиротіли

ялівець
до страти засуджено

тільки вогонь
визволить
його пахучу душу

~

се будякові
йванові голови
на усічення

вимахувало мечем
моє дитинство

досвідченість
тепер покутує

достояли
у закуткові пам'яті

будякові
йванові голови

~

з діадемою
місяця
промчав
олень

оберемками
хмари
як сіно
підкидав
рогами

одвалював
копитом
камінь
зі скарбів
Довбуша

у зламанім розі
як медальйоні
цидулку
з листя
носить

просила
уклінно
калина
на морожені
ягоди

~

на голубому дзиглику
звенислава
дзигною

а куди котик
червоний клубок
сонця котить

а де він
кожушка
купив собі
аж по вушка

а чого
в киці матусі
виросли
вуса

а чи на хвості
у кошику
вона носить
коржики

на голубому
дзиглику
звенислава
дзигною

~	~	~	~
терен голки для грамофонів розпродує	<i>«на городі бузина, а в Києві дядько...»</i> чорти під бузиною зняли вереск об'їдаються ягіддям	як мамай відпочиваю підібгавши ноги	добродію згадую вас бо країни сподівання на мапі не знаходжу
крутяться ліниво як платівки останні дні	от і вересень погіддя	торбина з каламарем на суку висить	на кінчику ціпка колись атлантиди виринали
вересень мелодії на них записує	біла хмарка коруговка теліпається на дзвіниці	хвоста задерши пергамент по луці брикає	крізь заворожене пенсне ви ельдорадо бачили достеменно
гупають яблуками бубни садів	а в киеві дядько тихий та нищий	п'ю собі з куманця чудернацьке вітхнення	ельдорадо бачили достеменно
скачуть куші під вітрову дудку	самому люциперові з лисої гори лиже п'яти	кінь крилатий здивовано за плечима тупцює	може я учнем не був ретельним тепер як риба б'юся у сітях меридіанів
син шинкаря грає на першу скрипку	вже й по чортячому патьякає	навозився чимало усяких на світі	добродію у провінційнім містечку вітролетна осінь скубе вона дерева
тільки флейту півневі відрізали на дровітні недавно	от і вересень	а такого не бачив що воліє на парнас пішки перти	

І. Калинець. Пробуджена муза

як голодна коза
чи не ціпком
збираєтесь
її
злякати

чи
не крізь пенсне
зазираєте
в ельдорадо
молодості

~

люба
ми обоє
ще жовтодзюбі

бо що
ми знаєм

у голові
лиш вітер
отакі
ми всевіди

а що
ми маєм

ложе
із трав
нескошених
отакі ми
розкошичі

а що
ми вмієм

написане
закреслити
отакі ми
рукомесники

люба
ми обоє
з тобою
ще жовтодзюбі

ми не із світу
сього

ми
з неба
сьомого

~

панно
з очима
більшими
за айстри

вже й наче
осінь
осінній настрій
вже я
лагідний
мов щойно
з ікони

Відчинення вертепу

кучері з позолітки
елегійно
дзвонять

щодня
ходжу
з козубом
на прощу

у лісовика
що з ратицями
грибів
випрошую

та думаю
як квітку
з городця
вашого
вкрасти

панно
з очима
більшими
за айстри

кучері з позолітки
елегійно
дзвонять

~

чи не останній
я
зі шляхетного родоводу
мандрівних дяків

позаяк віршу різдвяну
колядникам
укладаю

оковиту
з пиворізами
по застїллю кружляю

дай Господи
в городі зело
в хаті весело
в городі зілля
в хаті весілля

ще й діалектом
міщан дратую

чи не останній
я
зі шляхетного родоводу
з гербом
де на щиті блакиту
осінній листок калини

ДІЙСТВО ТРЕТЄ

СВІТИЛЬНИК

А. Бокотееві

Осей світильник, прожертий червенню міді,
ще пращурам перед хрещенням щадив мед годин.
Опівночі на долівці оживали шкури ведмедів,
допивали з медуш, з'їдали воску бурштин.

Осей світильник забув свого горшколіпа,
що попелом у горщику на священнім горбі зотлів,
та й сам він не одно літописне літо
свічкою марив під згарищем у землі.

Осей світильник, старий непотріб музейний,
бокотей незугарний з огарком в зубах
якось вночі осіяв мені пращурів землю:
танцювала на кінчику полум'я наша журба.

ЗАКЛИНАННЯ

Ось ще один бокатий бокотей,
що всі боки у блищиках поблеклих.
Якась ботвина в ньому чи будяк зблудив
і бовванів на 'дній нозі мовби лелека.

Не ялася мені на боканя божба,
загнув я в біса, аж воно образа —
І буцімто уже боклаг чи жбан
по берег повен белені чи браги.

Боюсь того питва; небавом збуде блуд.
І буде, як було, і зверху, і зісподу.
Чи вернеться будяк, що був отут
і перед хвилею шаснув у бовдур?

КОРОВИ

І. Марчукові

Чорні твої корови, як буй-тури, Іване,
несуть на рогах первісну ніч величаво.
Кривавого місяця жорновий камінь
нашу землю загірню поганством розчавив.

Похилилася жінка у ніч, як печалі коругва.
Дійницю їй, щоб таїнство молока вершити.
Очі тварин сумом в сутіні фосфорують,
спрозорюють нас крізь тисячоліття ширми.

Спить земля прабатьків під цвинтарним полотом,
застигли корови біля тирла на чатах.
Завойовуєм місто, Іване, на квадратах полотен,
а самі тягнемось до нашого первочатку.

ЗНАЙОМЛЕННЯ

Не тільки дивогляду, що борода —
річ набута у мандрах до Іваня-Золотого.
Іноді перо заглядає на дно каламаря
за алкоголем атраменту.

Тоді вигулькують, як русалки, слова,
ведуть доісторичну ягілку мови,
що мені милосердний білодід
залишив ласкаво на хатні потреби.

Не всіх я нині долічився побратимів,
на недругів не вистачає мені пальців,
пальців дружини і пальців дочки,
пальців друзів моїх і їхніх друзів.

ДО ТАНІ

Вже напевно повернулося з вирію
твій черногуз — чорнокриле фортепіано.
Клеचाє нашу стріху його клекіт,
вимощено гніздо пір'ям Барвінського.

Хотів би я повернутися, як черногуз,
подолати віддаль у сто струн.
Гучить водограй з-під чорнокрилля,
коли поять твої пальці спраглих.

Всі ми колись повернемося з вирію,
спізнавши чужини і вотчини себе.
А наразі клечай нашу стріху,
вимошуй тернове гніздо.

МУЖНІЙ ВІРШ

О. Мінькові

Споконвіку дослухаємось голосові крові,
волочимось волоком, аби тільки далі пливти.
О Перуне, ошедри нашу дорогу громом,
дай на Царгород-брамі прибити щити.

Споконвіку дослухаємось голосові крові,
за ненаситцями-порогами здвигаємо власну Січ.
О Мати Божа, не остав без свого омофору
нас у натхненну погибилицю-ніч.

Споконвіку дослухаємось голосові крові,
з двадцятим віком важко дається нам стик.
О Вітчизно Вітчизн, не скупи нам своєї покрови,
на нашому гербі хоч пензлі, як списи, схрести.

ПОСЛАННЯ ДО Л. МЕДВЕДЯ

Чи гаразд маєшся, зимноводський пїто і гультяю?
Не обійшла вістка мене, що газдівство плекаєш на дозвіллі.
Громадка курей, що на коліщатах, по обійстю літає
ще й вітрила лепсько приладив ти до своєї вілли.

Вилупилося на тебе преглупе зимноводське міщанство,
мов на короля Данила або дірявого архангела.
Тільки чистого спокою, одробина того щастя,
коли Вороцівське кладовище зродить із себе зітхання.

Тоді з'яви якісь, химери з-під чорного обеліска
угледять на цвинтарі малинового корабля бандери,
чимдуж почимчикують, аби на нього влізти,
ледь прикривши свої домівки барвінковим дерном.

СПОГАД ПРО ВОРОЦІВСЬКИХ ЖІНОК

Плагіат з Медведя

Вороцівські жінки, схилені над полем,
як вздовж шляху фігури страдальниць,
голови ваші одлинули разом з буряками,
здоганяють спомини, як птахів.

Руки ваші не тут, вони у вирії за коханням,
ноги помандрували самотні хто знає куди.
Вертається ваша сила чорним стовпом чорнозему,
осідає, як сажа, на жовтий день.

Коли сонце погасне, то не відомо, чи себе ви
позбираєте вцілі з різних доріг і доль.
І ваші чоловіки, не знаючи, кохатимуть чи не кохатимуть
зовсім інших істот, зроджених на буряках.

ОСТАННЄ ПОВЕРНЕННЯ ПРЕДТЕЧІ

Плагіат з Медведя

Сьогодні востаннє до нас повернувся предтеча,
з'яву його явило від ровера коло,
що попереду котилось за добру милю,
а правиця цілила на полудень, коли ще він був за горбом.

Багряна мряка сідала на призахідні гори,
кури шукали притулку, б'ючи, як у дзвони, крильми.
Обдзьобане сонце було таке жалюгідне,
що предтеча зі жалю поклав його край шляху.

Ми прозорі від захвату молились на босі стопи,
слід від кола на поросі вістував рубікон.
І коли одну ногу ми занесли через нього,
відсохла вона, як листя, і понеслася у степ.

ВАСИЛІЙ ЛЮБЧИК

*«Нащо мене засуджено
до страти...»
В. Симоненко*

Живемо як у Бога за пазухою:
заслуги, вислуги, вислизуємо звинно.
Звісно, професоруєм, а межистравними павзами
згадуються наші діла доброчинні.

Бувало пустимо півня під Холодного безсмертя,
лопоче з полотна на полотно червоний...
Архипенко й той у наших руках меркне,
бо коли з глини, вертайся в глиняне лоно.

Бо коли малоруський, назад до хопти,
між гречкосіїв у курні сіни.
Либонь нас жоден дідько не вхопить,
любчику, голубчику, скурвий сину!

РАНОК

З мансарди замшілої мистець, як одуд, визирає:
що його ще на полотні нині вдати?
Навпроти, на райське дерево, яблука райські
клювати внадилася рай-птиця віддавна.

Через дорогу у теремі кришталевім
князівна після сон-ночі потягається звабно.
О пів на дев'яту зринають перса, як меві,
коли осувається звільна з неї сорочка едвабна.

Ах, як однотонно день по дні кане,
як нудно зрежисировано ранку акт за актом.
О дев'ятій мистець випиває філіжанку кави
і береться за студію трактора.

В. БАРСЬКИЙ В КАРПАТАХ У 1724 Р.

Повів мене отець Самуїл скосогорою д'горі,
хашами рушили берко і суклятим бескиддям.
Се місце догідне опришкам, для дорожника — змора,
а іншого шляху туди ніхто ще не звідав.

Взявши Бога у поміч, доп'ялися ми верху,
де кінчалася лядська, починалась угорська границя.
Там спочили ми трохи, здивовані смерком:
врівень голів наших хмари, ба, навіть ще нижче.

Багацько людей вповідало хосенного много,
що там, у вертепах, сніг остає настало,
бо торішній лежить до самого нового,
а третій до іншого — і ніяк не розтане.

БЕРИНДА

Ласую в стільникові словника, та всеу,
в тенетах словника нерідко б'ються ридма.
У сутолоці слів шукаю сутне
із ласки протосингела Памви Беринди.

Коли знаходжу первень, розумію пагінь,
і воду, що спливла з віками і вінками.
Завжди минуле нам на п'яти наступає —
отож май, серце, трохи серця, а не камінь.

Здвигаймо далі над словами бані титлів,
вершім самотньо храм (ще буде повен)!
Хай на підложжі підлості пасуться титули,
останьмо чисті, як поярка — біла вовна.

ПЕРШОГО ЛИСТОПАДА

Присвята дружині

Сказав Антонич до свічки першого листопада:
Дякую тобі, свічко, за світлу пам'ять.
Із-за третьої зорі на вогник лечу, як метелик,
бо поклоняюся всьому, що є в німбі вогню.

Сказала свічка Антоничеві першого листопада:
Дякую тобі, Антоничу, за світле признання.
Хистке моє світло, як метелик пам'яті,
з ліхтарні серця виставлено під вітер.

Сказала ще свічка першого листопада:
Маю щастя освітити тобі дорогу з вічності.
Хвильку побудь у світі, де дотліває пам'ять,
у правітчизні свічок, у вітчизні огарків.

ОСУДЖЕННЯ

Вилущую слова із скаралуші сущого,
сей прикрий присмак присмерку.
На велелюдних судищах осудження
із писків прискає, як присок.

Як мило тут. І милощі. І милість.
Пройнята лиш ікона вістрям свічки.
Струмує з рани милосердя променем на милю,
а, може, навіть і на цілу вічність.

Підступність світича, а ще й підступність світу,
що перетнув мене, як дошку,
я блуджу словом, сам собі я свідок,
бо всі ми блудимо потрошку.

І. Калинець. Пробуджена муза

ЧЕРВЕНЬ

Такий червоний червень, така червона воринь,
таке черлене сонце, таке червове серце.
Пече пісок, як присок, корявий покруч — корінь,
русллом ріка речиста, де вирів вирви й смерчі.

Безславна моя муза осліє від безслів'я,
іди на безголів'я — об камінь слова коміть!
Пожну таке весілля, яке собі посіяв,
чи ж мого хліба-меду не схочеться нікому?

А літо йде по літі, поліття, повноліття —
та три шляхи надії заблисли в мому оці:
отой червневий червень, що черешнево світить,
осе червове серце, осе черлене сонце.

КОРОНУВАННЯ ОПУДАЛА

1969

ІЗ ПРОМОВЛЯНЬ ДО СУМЛІННЯ

У ЛЬВОВІ В 1968–1969 РР.

*Щось, певно, є в них,
як би там воно не було, —
й вони щасливіші за інших.*

*А потім одному з них дістається сама
порожнеча.*

Е. Гемінгуей

«За рікою, в затінку дерев»

КОРОНУВАННЯ ОПУДАЛА

посеред вулиці де не знаходиш нічого окрім себе у натовпі чужих поглянути на себе збоку заслуговує моя самотність на відзначення навіть тоді коли ми ще раз випадково зустрілися визволилася твоя рука з моєї як човен від пристані до лица тобі се огірчення сей жаль самої себе отож коронування відбулося в будень без жодних церемоній і сальв пошпурено з опудала традиційного бриля натомість нап'ято бляшану корону безмежжя часу в опудала для осмислення цієї події занадто горде воно щоб тріпотіти рукавами видзвонювати брязкальцями пудити горобців найкраще замкнутися під короною погортати том Сковороди пережити вічність літа найдовше життя у самоті начебто у пісковому годиннику пересипається пісок усіх пустель світу після коронування явно не можеш бути звичайним опудалом страхопудом посеред сумного поля посеред вулиці де не знаходиш нічого окрім себе зазираєш у глухі нетрі ества навіть тоді коли ми ще раз випадково зустрілися з довгою надумою обірвати все не було що обривати вже було обірвано се було ясным як день ти не хотіла завважити моєї корони ти напевно подумала він такий як усі а я вінценосець обранець з-поміж мільйонів маю право також когось увінчати відходиш мною вирізнена в натовпі хай може тільки до вечора але хтозна чи не на все життя переживаю твоє огірчення втричі переживаю а се тому що моє відзначення нелегке найважливіше не свято коронування а те як носити корону сміховинно виглядаю не пасує вона до дрантя що поверх мене у своєму королівстві я не король а тільки сторож ставши птахом не втечу від себе покинувши поле втрачу своє призначення скинувши

вінець не позбудуся вищості скинувши вінець все одно
не визволю себе з нетрів свідомості не має також значення
з чого корона золота і самоцвітів чи тільки з бляхи корона
є корона вона винагорода за страждання за самотність
посеред поля за ланцюг обов'язку коли на далекому обрії
угледжу тебе не можу зробити й одного кроку ти
не розумієш сього

НИНІШНЯ ВЕСНА

~

випадковосте

все стече з тебе
як вода з пір'я

а мені на плечі
завдай гіркоту

камінь сумніву
завдай

чи ти випадковосте
мені суджена

~

нинішня весна сильце на пташку
майстрування знади на янгола
пурхає собі містом святиться містом
ані гадки що пташеня воно янголя

нинішня весна скоштує смутку
не заманиться не ловиться хіба що
впустить у сильце золоте пірце
намалюється мені на іконі сну

нинішня весна сильце на пташку
готування зради на янгола
бо що коли здогадається
що воно пташеня що воно янголя

~

присип мене
волосся
золотим листям

переспати б отак
сю весну

бо відлине золото
до гаю світання

пробудження
висітиме як меч

а ніч моя
не піде на ніч

~

віконце любя віконце
у світ де побував я
де забагато для мене щастя
а радості замало

віконце любя віконце
зовсім тепер порожне

нема мене у зіниці
ані силуета серця

віконце любя віконце
головою не розбити
хіба під синім порогом
у сльозу зібгатись

~

я подарувавши білий день відходжу
я подарувавши голубий день відходжу
я подарувавши червоний день відходжу
чи подарувати тобі ще один день відходячи

був для тебе білий день моє волосся
був для тебе голубий день мої очі
був для тебе червоний день мої уста
але не було дня який би міг бути

лишаю пам'ять білого дня на чорний
лишаю пам'ять голубого дня на чорний
лишаю пам'ять червоного дня на чорний
але завжди бракуватиме одного дня на чорний

~

не розкусити
золотого горішка

не осягти
зерняти ества

тільки ламати
зуб запитання

кров'ю зійти

залишишся
нерозколотим горіхом

неосягненим зерням
жінко

ОСМИСЛЕННЯ ПОРОГА

привів я тебе за цей поріг що переступав тисячу разів
і тисячу перший переступив з тобою межу дому і світу межу
узвичаєності і вічно сподіваної ілюзії що може трапитися
в тисячу перший коли був досвід ранку полудня вечора
ночі весни літа осені зими пів до дев'ятої в яку б то не було
погоду в яку б то не було пору душі смутку чи радості
сходами додолу і сходами наверх завжди повертався ніколи
у вчора також ніколи у завтра переступаючи я переступав
дійсне те що існує об що можна спіткнутися відчуті біль
і що не ніс би скажімо квітку квіткою залишалася хоч би
була вона квіткою самоти зберігала через поріг колір
обриси запах не був той поріг нічим окрім поліна ніщо
не було в ньому скрите гілочки і листя втрачені раз
назавжди не зможе ніколи вином землі упитися хіба що був
символом дім мій мій замок з тонкими як папір стінами
на сей раз переступив з тобою межу усвідомлюючи що все
заховане за поверхнею десь мусило причаєне тривати через
цілий час відчинив двері і коли б ми мали у руках квіт
яблуні не залишився б квітом а став би у наших руках
яблуком або зерням так і трапилося хотів уже відректися
не знаю сієї сього зерня окреслилась твоя несформованість
нестиглість нагадала оскому допоміг скласти домашню
вправу якоюсь кінозіркою позбавилися торочили обрус
ніяковості те що скрито впливало дивне твоє признання
вперше знаєш мовила тоді випила келих вогню посеред
квітчастого луку пригадую терпкощі червону ромашку
розчарування перед устами ношу хто тепер мене прийме
згвалтовану цікавістю шелестить солома слів солома
волосся ясно мені крізь нього як у полудень воно тепер
молодше на декілька літ на десятки ласк на одно

скуштування яблука пізнання не пожадав я гіркоти
 дівочості був на десять літ зеленішим дівчинко зерня будь
 ще спізнаєш терпкощі розчарування червону ромашку
 побіля вуст хай буде так як є домашня вправа торочки
 з обруса ніяковості тримати стеблинки пальців найбільша
 відвага найповніше щастя викохати на пучечках бруньки
 ніжності переступивши і сходами додому вернулися тягарі
 літ повні чаші розуміння все заіснувало до цього і те що ти
 жінка яка на квітчастому лузі заскоро зрозуміла кохання та
 не зрозуміла щастя а я той що переступав тисячу разів і мов
 не було тисячу першого не було великого повернення
 в країну чорного зерняти в епоху допізнання перетнув
 межу в напрямі до узвичаєного коли квітка залишається
 тільки квіткою хоч би вона була квіткою самоти і зберігала
 через поріг колір обриси запах а реальне те що зверху те що
 зверху відвозить автобус жінку яку я кохаю і не посмів
 торкнутися коли вона перед хвилию була невинною біжу
 сходами
 Боже виповни благаю пустоту сподівання дай ніщо пере-
 ступивши поріг

ОСМИСЛЕННЯ ВЕЧОРА

котре вибрати повертаючись на вулицю з-під знаку елегії
 з двох прямокутників рожевого і голубого такі чіткі
 окреслення такі інтенсивні барви два кольорові кадри
 серед чорно-білого фільму вулиці чи відаєш що на їх
 терезах важиться настрої розуміння вечора або й самого
 себе одхилить уява рожеву штору побачиш жінку що чекає
 рідна вона до найменшого проміннячка усміху віра їй
 янгол-хоронитель не знає біля вуха злого язика сумніву
 запалює всі свічки сподівання окрилена може підлетіти
 до стелі до вікна до дверей не клич бо вмре від щастя
 не огледівши хто той стукіт те гукання рожеве світання
 на ліжковій благовістить постіль жага виїдає очі святкують
 руки недалекими обіймами вибігають груди навстріч
 поперед слів запам'ятай все отак у послідовності кімнату
 предмет за предметом не омینی портрету невідомої на стіні
 підсолоджена рожевим бляском у довгі її пальці ринуло
 життя се ж твої пальці тримається на них зелене яблуко
 світу як на іконі одхили голубу фіранку хіба ся жінка чужа
 лінія окреслюючи силует стікає у велику сльозу хіба вона
 не рідна аж до мізинця бронзою суму прикована до підлоги
 не клич бо вмре від зневіри що було гукання що був стукіт
 сині відсвіти на постелі цілувалося безсоння з подушкою
 солоне море вийшло з берегів підстрелені птахи рук
 чорним светром присипані дві білі могили не моляться
 до них твої долоні ті ж меблі та ж кімната навіть та невідома
 чомусь в синьому серпанку жест руки для зречення довгі
 пальці як сироти вирости світові на поталу ніщо крім неба
 не втримається на них втікай від сих вікон вибору
 роздвоєння маєш чорно-біле вздовж тихої вулиці
 що з-під знаку елегії ушасливлюючи одно погасиш інше

невважиш розуміння вечора самого себе одбереш вулиці
один колір вибереш вікно мов око у перспективі вагань
напідкаю істину що тонша як волосся бо ж є одні двері
до одної жінки відчиниш двері зіллється рожеве з голубим
у сіро-біле кивне на привітання подасть вечерю буденним
будеш ситий обірви волосок вулиця довга і печальна і ніщо
не зливається але й не переважає

АВТОПОРТРЕТ З КРИЛОМ
АРХАНГЕЛА

~

одна пара закоханих
довго блукала карим полем
вже було поночі
коли вона здогадалася
податися додому

нешасна дівчина
вгледівши щасливу пару
вирішила взагалі не повертатися
з карого поля

рушив я назирці за нею
спала вона на землі
біля райських мурів
спадала вранішня сльоза

під згуки срібної сурми
відчинилася брама

архангел назад у піхви
послав огненного меча

дівчина була така беззахисна
що він прикрив її
своїм крилом

~

не можна передати
зчудування дівчини
коли вона прокинулася

ранок був як ранок
але крило не було буденним
подекуди траплялись срібні
а то й золоті пір'їни

дівчина провела пальцем по крилі
срібні пірця видали ніжний перезвук
як струни арфи

~

коли вона спала
я вибудував для неї терем
приносив їй потрави
коли вона спала

звикла до несподіванок
як до сходу сонця

вірила в чари крила

вже на другий день
грала вона так солодко

що тремтіла моя душа
як дека скрипки

~

довший час
я не показувався їй на вічі

захований за віями
як за густим частоколом

всі десять її пісеньок
навчився не мавши слуху

коли вона тулила крило
до грудей
я хотів бути крилом

одного вечора
навіть зазирнув у шпарину
як вона роздягалася

~

врешті я відважився
вийти зі сховку

був день як день
та не бачила мене дівчина

порухав я
задерев'янілою рукою
не завважила жесту

крихким голосом
я заспівав одну з її пісеньок
не почула співу

з розпуки вхопив її за руку
не відчула доторку

пройшла крізь мене
мов крізь ніщо

~

он як
просичав їй услід

глухої ночі
я повищипую всі
срібні і золоті пір'я

стане крило жалюгідним
достеменно обскубанним
гусячим крилом

у кут пожбурю

зажди
тішився я

якої ти заспіваєш завтра

~

повен подолок жалю
понесла дівчина
до райських мурів

із звуком срібної сурми
відчинилася брама

не послав архангел у піхви
вогненного меча

помийнице
прогримів він
що зробила з моїм крилом

певно на ньому
блудила вночі з приблудами

я був відомщений

~

одна пара закоханих
довго блукала карим полем
вже було поночі
коли вона здогадалася
податися додому

ой вигукнула наречена
я спіткнулася
об якесь гусяче крило

ой вигукнув наречений
я спіткнувся об людину

облиш
прошепотіла наречена
краще втечімо

бо що як вона
н е ж и в а

СТИХОТВОРИ
ПРО НЕПЕВНІСТЬ

~

хтось ішов попереду мене
сим шляхом

хтось на кам'яному порозі
залишив знак коліна

хтось за мною стояв
коли я гасив свічку

хтось подув мені із-за плеча
коли я зірвав кульбабу

~

зорі були добрі
і були зорі недобрі

коли я дивився на добрі зорі
було все гаразд

коли я глянув на недобрі зорі
хтось поклав руку на серце

та біля моєї тіні
не було твоєї тіні

серце моє досі сиве

~

не бракує нашій землі
трьох китів

не бракує нашому небові
стовпів залізних

не бракує нашій впевненості
розпуття

чи в придорожній капличці
молитва до сумніву

є правдивою

~

перст витесаний з каменю
моє провидіння

моя дорога жорстока
як жінка

моя дорога зрадлива
як жінка

моя дорога каблучка
подарована жінкою

~

та все-таки
навіть у цій пустелі

не є візією
стадо левів

б'ється воно щодня
об лід небокраю

чекає
коли з пролому овиду
потече червоне небо

~

як досягти певності
серед жорстокості

залишається собою
хоч шукає виходу

з одної клітки в іншу

не мали часу
переслати нам спогади
перші християни

але проживає
найбуденніший день
дівчина
погонич левів

~

вміння пасти левів
досягається наївністю

вона звичайно не ти
вона має тіло і тінь

вона не виходила
поза обрій
як і поза себе

занадто тутейша

але де знайти
певнішу криївку
над її тіло

~

дівчина замкнула коло
вночі на зачарованому терені
кохання

здійснилося звільнення
від зустрічі
на стежці сну

хотів би я бачити
чи стоїть
придорожня капличка

чи не сумують
на руїні
мої янголи

чорний і білий

~

спало під лопухом
найчарівніше створіння

врівноважилася вага вагань
зникли безголосі постаті

мир зійшов на левів

сонце вперше допало зеніту

коли я вийшов з плоті
на босу траву

~

нікого попереду
нікого позаду
нікого обіч

ти могла бути
тільки в мені
коли б ти взагалі існувала

але знати я цього не знаю

нічого не бракує
землі і небу
світ завершено

лише встиг я
п р о м о в и т и

СТИХОТВОРИ
ПРО КРИХІТНИХ ЛЮДЕЙ

~

двоє крихітних людей
на зеленому узгір'ї
за пекельним містом
на хвильку забули
про сумнів

а коли оглянулись
позад себе

він своїм тягарем
розплескав найвищий пагорб
разом з квітами

і божими корівками
і пам'яттю
про багатьох
дорогих людей

~

а місто вивтікало
із жовтої смоли задухи
залишилися
кучер'яві пагорбки
що паслися вздовж залізниці

і тіні
що полошилися
крику сирен
і білий дух поїздів
що витав
над двома
крихітними людьми

~

коли він упав
мізерний
на її долоню

і задивився на себе
у дзеркалі долоні

тоді побачив

що свою нікчемність
мав за пилінку

а те
що звалося в оці сльозою
за всесвіт

~

у герметичну чорну
пивницю
пущено промінчик
і цього було достатньо
щоб невільник осліп

якось він натягнув його
як тятиву
і диво
пивниця оглушилася
металевим згуком

тоді торкнувся як дівчини
і видав промінь срібний зойк

від того дня
забуто про волю

адже вільний не зможе
бути музикою на промені

~

недолугий хворий хлопчик
як тільки визволиться
від маминої руки
перестає чути її голос
перестає чути навколишнє

примітивна уява водить
його по колу

вкладає в уста якесь
диркотіння
він ходив би так цілий день
він ходив би так всеньке
життя

та колись недолуга людинка
яка буде до смерті
хлопчиком і мотоциклом
залишиться без матері

і що буде
як я втрачу тебе
промовив він
на узгір'ї

~

навіть сонцеві
не забувають
п'ятачки його плям

місяцеві
вбивство вчинене братом
на братові

а білій зорі те
що згасла вона
мільйони літ до нас

а коханій
розлуки

~

повернення додому
означає зустріч
з порожнім дзеркалом

воно не вірить
в оточення
не підпускає до себе
замкнене
у рамцях самотності

повернення додому
ще означає зустріч
на всіх стінах
стелі підлозі
у снах

з її очима

~

цілий день носив
на ниточці за собою
голубу кулю

боявся аби не пустити
за вітром
або не проколоти
гострим враженням
чи не залишити за розмовою
у знайомих

та властиво він був
у цій голубій оболонці
і не відав
хто так міцно
тримає її
за нитку

ЗАМОК

замок з чітким плануванням коридорів і сходових галь веж
і пивниць цей замок з часу коли в одному з дальніх вікон
я угледів тебе став невблаганним лабіринтом немає
найменшої ймовірності зустрітися в цій величезній споруді
з тисячами покоїв тільки чи можуть у це повірити закохані
з року в рік подибую крихітки надії ось тут перед кількома
днями ти ночувала кругла видолінка на подушці
розгублені срібні шпильки до волосся за вуглом привидівся
білий рукав ще десь напівкав розчинену книжку яку
напевно вже недочитаєш бо нема можливості ще раз
потрапити до тієї ж світлиці даремні всякі планомірні
розшуки бо все одно заблудимося лишився один бог ім'я
котрого випадковість молитва простягнених рук понад
глибоким проваллям двору не біжи в обхід знову
загубимося на роки а ще сьогодні я натрапив на два кістяки
тільки одні двері розділяли їх забракло віри всього на один
поріг

і ось зараз коли ми сидимо пригорнувшись в нічному авто
освяченому тільки осіннім дощем ми знаємо що подолати
замковий лабіринт нам не судилося

ПРИГОТОВЛЕННЯ ДО ОСЕНІ

~	переглядаймо гербарій літа
ще літо у телефоні	розворушім вулик пахощів
ще слухавка як мушля	та шелестить зілля
ще біжить зелена хвиля	як дощ
ще золотий луг у пилку	~
ще твоє слово як яблуко	готуймо човни напливає осінь
~	готуймо човни з берегів жаль виступає
забудьмо про дощ	запливемо в озеро падолисту
про кольорові тіні парасольок	озеро що поглинає сліди

~
~
обернеться
простір між нами
у порожнечу

не допоможе
стежка
у міжгір'я згадок

але блукає
потаємний погляд

мов зіжухлим листком
ганятиме вітер
обірваною фразою

з твоєї пісні

~
втішаймося
розлукою

котра
наші дні
перетопить у золото

наші дні
в ще одну зорю перекує

бо завбоге небо
у розлуці

на грані сну
як по линві
дійсність
то балансування

а коли
глянути вниз

неймовірно
минуле зближується

розрізняю
кожну травинку

неможливо
втримати
рівноваги

і сліз

~
щоденна зустріч на канаті
на рівні веж і хмародерів
внизу роззяв строката мапа
вгорі до вічності блакитні двері

ще тільки крок о будь уважна
хоч злука наша поглум родить
для всього світу ми лиш блазні
і поцілунок нам винагорода

але сьогодні надпрограмно
я охоплю тебе в обійми
відчиняться блакитні брами
коли із линви зринем з кону зійдем

~
лежатиму
як уtoplеник
на дні осені

золоті косяки листя
нагадуватимуть
про золоту рибку

жовті лози дощу
про струни
твоеї скрипки

тільки не вчую
її голосу
крізь товщу осені

~

не було ще осені над цю осінь та все має край і несподівано
крізь раптово оголений сад відкрилося незнайоме порожнє
поле без жодної звичної віхи чи надії на зустріч не хотілося
до тих пір вірити що і сад має кінець і за ним починається
нова земля та щонайгірше я зрозумів що доведеться йти
цим безлюдним полем не знаючи
куди і пощо

~

не відрікайся сну свого
не відрікайся дня золотого
не відрікайся сивого болю
за мною
за собою

не знаю тебе
промовлю вперше

не знаю тебе
промовлю вдруге

не знаю тебе
промовлю втретє

ВИГАДАНА КОХАНА

~

меншають
свічі днів

долонею
затуляю
сиротливий племінь

вихоплюю
іноді з непам'яті
нагі вуста

піддатливий
віск тіла

моїми пальцями
ти сформована

з мого зітхання
зроджена

~
лежиш незаймана між голих стін
невже тут має статись неминуче
рубаєм шлях крізь сумніви густі
немов крізь зарості дрімучі

дзвенять самі два келихи пусті
що недопито по столі розлито
а ти вся від волосся і до стін
волаєш пам'яті про смагле літо

~
моя кохана
я так пекельно
виборював
первозданне
роками поспіль

проступав образ
міліметр за міліметром
із-під фальшивого
золотого
покрову

так відновлюють
ікони
моя кохана

та коли серце
пойметься вогнем
як дерев'яна церковця

то ніколи вже
з попелу
Богородиця
не повстане

~
спиш із музикою обнявшись достоту
за одвірком сну я стою як чужий
зів'яв чудотворний плющ дотику
відсохли руки мої що ж прожени

на глум кучерявиться хміль поміж стегон
пиво пристрасті прошумить прошумить
треба йти а той світ що без тебе
ще більше жорстокий ніж ти

~
бувало
ставав на прю
з одноголовими

тепер
дихають вогнем
семиголові

бувало
друзі дмухали
у золоті труби

тепер
поглядають на мене
чорним піднебінням

~

прослався сон мій поза обрій —
не перейти його за ніч;
піщане море хвилі горне
і дерево кричить до віч.

Але стривай-но, придивися:
хіба се дерево? се ти —
стоїш, як дерево без листя,
уся нага до срамоти.

І гап проходять каравани
і тичуть глуфом у твій бік.
Задеревілими ногами
не зрушу з місця далєбі.

А що лиш крикну, то мій голос
заціпеніння не проб'є.
Знов ти, безпомічна і гола,
самотнім деревом стаєш.

~

віддатися добровільно
в руки осені

пуститися берега
з її штандартами

по плитких озернях
кав'ярень

довідуватися
про тебе
з десятих уст

малювати тоді
на мармуровому столику
циганську дорогу

на те
розлита кава

на те
ніч без берегів
щоб розплутувати

~

відцвіло її квітування
перлина у скойках лона
вітер журби відсіває
згадки зерня від полови

рятуйте її ой пробі
обвийте молінням коліна
прокляттям набита утроба
як гострим камінням

ХРОНІКА ОСМИСЛЕНЬ

*«Існує ця велика машина,
машина всесвіту, але вона
сновид і тінь».*

Г. Сковорода

Б. Сороці присвята

із матірного пня галужимося плідно
вже стало густо нас по всеньких пустках
обіцяна земля мана безслідна
як мильна булька понад нами лусла

верстаймо і безчасся й бездоріжжя
нам за Мойсея юна вільха
вже й недовірки хащ старійшини
вилазять із замшілого запілля

шикуються у лави жовтодзюбі лози
враз оголивши списи лігорослів
позір вістують вістуні що кози
вже обгризають наші аванпости

1. ОСМИСЛЕННЯ ЗАЧИНУ

~

опікунко родинного тепла
прамамо двору липо
впусти нас до свого дупла
як до собору на молитву

бо що посіємо пожнем
а що посіємо не звісно
не йдем до тебе порожнем
несем тобі пригісне

вже подавився поговір
двентить весільний поїзд
опікунко сім'ї вповіж
свою предвічну повість

~

тут предками нелінями
вгноєно землю
на горорізі вугля
чорні долоні листя

засвідчує археологія
городище чорнобору
золотокору столицю
священного дуба

вигнані на периферію
перетривали гоніння
тепер щити дерев
віщують смерть сокирі

2. ОСМИСЛЕННЯ ПОСТІЙНОСТІ

~

моя господа наче очашок
святкує під трійцею стіл
наша прив'язаність ув'язнення наше
зав'язання у себе а втім

як обійтися без поцілунку
без тебе мила коли все тля
коли непорушні вазони на лутці
та тільки не небо і не земля

на вікна впали сніги фіранки
по сей бік дійсність по той бік міт
від ранку до ночі від ночі до ранку
останьмо останьмо самі

~

ах ці милі знайомі
привітно-декоративні
лояльно обстрижені
зелені пуделі

ах ці приятелі
з парасольками прохолоди
листв'яні протигази
задушливого міста

ах ці страхопуди
з-під крилець домів
цієї ночі асфальт
висадили у повітря

3. ОСМИСЛЕННЯ ЧЕКАННЯ

~

приріс я до мушлі одвірка
шептала мушля у тиші
про сплески панчіх на підлогу
хвиль на піщаний берег

шугнула прибоєм суконка
сплигло шумовиння сорочки
а понад всім шелест шерех
останньої піни станика

одвірку що буде з тобою
ходиш як човен по хвилі
невже тугі твої вуха
теж вчули чар роздягання

~

курява над когортами
то стяг зелений лісу
сурмлять дерева
сурмами тіл

прадавнє на вулицях
парсуни звірів
в уламках вітрин
як у свічадах

товчуть одвірки
до землі чолобитню
з розколин бетону
розрив-трава вибухає

4. ОСМИСЛЕННЯ ЩЕДРОСТІ

~

не звикну до твого тіла
помаранчу з незнаного саду
пізноцвіт одцвітина
самітний осамітнена

підставляю себе як мису
чи щедрістю виповниш мису
одцвітина первоцвіт
то в оці то в руці

не звикну до свого щастя
тужу за щастям зеленим
пізноцвіт одцвітина
самітний осамітнена

~

обродилася кислиця тучна корова
на майдані посеред міста
ратицями вгрузла
попасає бруківку

доять її зелене молоко
разом з листям
надвечір одна стромовина
чорна зболена дійка

а вранці поворітьма дійна
ще кисліші кислички
споживають городяни щедроти
щедрістю не нахваляться

5. ОСМИСЛЕННЯ ЧАСУ

~

був в антикварні на пенсії
аж я його там надибав
через золоте пенсне
світ споглядав як диво

мислить у дусі бароко
не вженеться за нашим темпом
муркоче собі мов котик
в нашім узніжжі теплім

зрідка всказівкою човгне
години верстає пішки
пливемо на часу човнику
з одного нічого в інше

~

сокирише дерев'яного породу
хлорофіловий виплід
витесаний припасований
зачовганий до лиску

тримає залізний писок
на тілах братів пощерблений
нема в ньому зеленої крові
ні кровиночки

жорстокий яничар
пес цивілізації
прибереже його ганьбу
скляний мавзолей часу

6. ОСМИСЛЕННЯ БЕЗНАДІЇ

~

нас водять блудоводи
через ліси та води
з одної згадки в іншу
щоб ми на шлях не вийшли

гатімо головою
об стіни стіни стіни
підуть від нас на волю
заперті в стінах тіні

колує згадок тічня
ні стежки ні знадіб'я
одна самотність вічність
а дві се безнадія

~

впала завіса стіни
відкрилися соти поверхів
сотні вертепів
і в кожному лицедійство

крісел диванів шаф
телевізорів ламп холодильників
книжок варення килимів
колисок тіней

вроїлося речам у голові
тільки допусти їх до кону
один лиш маятник сковороди
черкнув амплітуду скону

7. ОСМИСЛЕННЯ ПРОГРИ

~

довечоріє день і світ —
і ми довечорієм звісно
сей день був наш і світ був свій
що тепер з днем і що зі світом

руками линеш мов крильми
та понад себе ти не зможеш
не руш фіранки а то б ми
таке уздріли що крий Боже

вертаймося у світ старий
вертаймося у себе знову
се програ програш бо всі гри
не варті навіть слова

~

це зух а не голубе авто
от і покірне міське телятко
добрикалося розпанахане черево
на власнім вогні попечене

на передмісті зупинене стежею
як шпилькою метелик
прохромлене пікою бука
колом одним ворухить

тепер воно пам'ятник відчайдушності
монумент металізму
чигає з хижих кушів
ненажерна гієна ржі

8. ОСМИСЛЕННЯ ВТРАТИ

~

шлюбна ніч останньої свічки
шлюбна ніч останньої нічки
обручі кружляють доокола гноту
раз обручка срібна а раз злата

пам'ятаєш ласко першу ласку
пам'ятаєш ласко ласки маску
наша ніч маліє свіччина пелюстка
в оці маски ласко зяє пуста

витекло зіниці живе срібло
бігало крушилось зовсім здрібло
витекло зіниці тьмяне злото
закурив світанок чорним гнотом

~

зелене свято собору
хіба з-перед часів
у золотий вік бору
було тут зеленіше

тернина побіля брам плазує
пороги цілує
за поли чіпляє
дайте лісу ради

витекли зіниці вітражів
долівка під килимом скелець
зрозумів лісовий птах
що він не Бортнянський

9. ОСМИСЛЕННЯ РЕАЛЬНОСТІ

~

під попелом ночі
під сном у сні
спить золотий сніп
спить білий сніг

під попелом ночі
тепер як і вперше
сплять коханої коси
сплять коханої перси

під попелом ночі
допеліє яса
ти будеш знову сама
я буду знову сам

~

Шалів тут вітер, що кидав туманами піску й снігу, гнув додолу дерева й запирав віддих у грудях. В одній хвили з гори Лева відірвалася брила піску й на тому місці появилася постать лицаря у повній зброї; панцер був зложений з лусок, що робили враження грубої шкіри. З'ява стояла нерухома, — але повіяв вітер і постать зникла, лишився сірий круг піску.

Тут повстала легенда про лицаря — опікуна гори.

(З хроніки від 11 березня 1926 року)

10. ОСМИСЛЕННЯ ХРОНІКИ

~

Я мовив мила
сей сон у руку
щось у тім світі
щось у тім

я мовив мила
сей сон у руку
щось таки в світі
щось таки

я мовив мила
сей сон у руку
щось у тім світі
щось таки

с к о ї л о с я

~

с к о ї л о с я

СТИХОТВОРИ ПРО ЗРЕЧЕННЯ

~

Відреченість листка від дерева
відреченість дерева від землі
відреченість землі від неба

що то є відреченість
відреченість очей
від листка дерева землі неба

відреченість листка дерева землі неба
від очей

і се найкраснішої
весни
коли листок з деревом
дерево із землею
земля із небом

~

коли перо за соломинку
перо зрікається

саме тоді коли
півень тричі не прокричав

коли ридання глухе
сльози сліпі
розпука кульгава

коли капелюх
не кланяється
світові
і коли я
під тим капелюхом
як під сильцем

саме тоді

~

коли я вклонився
ладі і перунові
став людиною

коли я вклонився
стіні нерушимій
став державою

коли я вклонився
собі самому
став бездомним
Сковородою

тепер озираюся я
на всі сто сторін
пустелі

~

не сподобив мене світ

криве дзеркало
води і небес

криве дзеркало
язика

криве дзеркало
трибун

літають щоночі
кажани трибуни
наді мною

розіпнім його
каже кажан кажанові

він не гожий нам
він у наших дзеркалах
потворний

ще й повторений

~

чигає на мене провінція
малесенька провінція

каменує мене провінція
маленька провінція
великим каменем

почекай провінціє
ти ж така малесенька
камінь здоровезний

каже провінція

ославив ти мене
малесеньку
на цілу більшеньку

захотів бач вінця
не даєш мені
тихенько
провінця-
тися

~

у саду блаженств
де вісім квітів
один тільки для мене
блаженство гоніння

зі саду блаженств
де вісім квітів
одним мене вінуєш
блаженством гоніння

який се квіт барвою

на біле мовив би
чорне
коли б не спізнав

на чорне мовлю біле
бо задля тебе

~

в довгій лляній сорочці
був я між ними

одного разу буря
втопила наш човен

чого боїтесь маловіри
проказав учитель

бурю зродив ваш сумнів
топить вас в морі сумнів

чому б не відповісти
вчителю

коли б не сумнів
хто увірує в тебе

~

мед мовчання
найгіркіший полин

золото мовчання
заржавіла бляшка

пусткою наша хата
вигін пустинею

не впливе слово
із тьми мовчання

вода наша ніколи
не стане вином

а п'ять хлібин
залишаться
п'ятьма хлібинами

~

не виростало за нами
дерево ствердження

виростало б відречення
та кореня
воно
не знає

~

настав час прощання
посидимо для годиться

помовчимо для годиться
розійдемося для годиться

І. Калинець. Пробуджена муза

ізгоями
через німі ворота
тихенькими стежками

зрікаючись всього
не зрікаючись
тільки
самого зречення

перекотиполя
нашого

СПОГАД ПРО СВІТ

1970

*Наша осінь з малими деревами
дуже швидко минула
минуло після неї багато зим
і багато весен
і аж тоді почало падати листя
з дуже високого дерева
яке в нашій осені
було і про існування якого
ми навіть не підозрівали*

Грицько Чубай
«Плач Єремій»

МЕРТВА ПРИРОДА

ЗЕМЛЯ

якої б вона не була раси
чорної жовтої сірої червоної
однаково
хвалиться мозолистими долонями

однаково запліднюється
спермою солодкої води

вона не знає
расової ворожнечі
хоч і чобіт несправедливості
відчуває на грудях

ворог для неї
орда
що волоче косоокими кониками
пустелю

на очі царя природи
завжди має ласкаво
жменьку землі
чорної жовтої сірої червоної

навіть коли той цар
жебрак
або невідомий стрілець

ВОДА

богине в розмаїтих одмінах
прообразе багатолокотого стовпа
з-над Збруча

нині ниспошли себе
виснаженій землі
бо ріки твої міліють

не огортай
караючи
кригою
наші серця і суходоли

не дай милуватися
зірчастою подобизною
на віях заблукалого
у сніговій пустелі

являй
хоч у химері хмар
подобу душ наших

і визволь нас
від тягаря скорбот

пекучою сльозою

ПОВІТРЯ

воно єдина опора
усіх крилатих
від ангелів почавши

вседержитель
парашутів і фатаморган

коли б ми
перестали бути
апаратами для переганяння
кисню

то навіть тоді
оточували б себе
як земля атмосферою

наприклад
такого осіннього повітря
як у містечку дитинства
ніде більш нема

тільки на нього
можуть опертися
крила відлетілого

тільки воно одно
розносить
бацили ностальгії

ВОГОНЬ

послушно
на лапки ставав
коли виводив нас
із кубла звірів

тепер обходиться без вигод
переночує в головці сірника
перевікує в урані

хоч
не вишумілися його
предвічні інстинкти

тричі нагою
треба оббігти
щоб не вхопилися хати
як ніч тіла не хапле
забуті богове вогню
Цур і Пек

але чи оббіжиш
її тричі

всеньку як є
вітчизну

коли палають
храми і люди

КАМІНЬ

мох йому мостив гніздо
для черв'яків був легшим
ніж пір'я

вода не текла під нього
ріс у сні як булка

коли потрапив у зуби цивілізації
не чув туги за минулим
не розумів болю
теши його чи на мак січи

однаково йому
чи бути бруківкою
чи підвалиною трону

його суть камінна

хоч і відвалився
як п'явка
на третій день
від гробу Христа

~

ПРИЧЕТНІСТЬ ДО РОДОВОДУ

~

на трійцях
спалюють погани
свої терпіння

на одному полум'ї
минулі

на другому полум'ї
нинішні

на третьому полум'ї
прийдешні

не втручаються боги
у чаклування

вогнище на кургані
визволить людей
від тіл

тоді помандрують
вони
за вітцями
у вирій

з-під омофору калини
покровительки розмноження
ми вийшли у світ

історію
полишили на сволоці

ніби плугом
виорано по ньому
нашу генеалогію

хто тепер пам'ятає
що коровай
величальник сонця

що нічних духів
розганяє вдосвіта
півень

~

зняться нам
біловоди дитинства

колись вони очищувалися
на дев'ятому камені

тепер узороч цвілі
на замулених джерелах

відгулялося наше весілля

без світилки
незайманої дівчини

без меча
свічкою увінчаного

~

як сосни
палають
воскові вахлі
попереду процесій

компонують партесники
плачі на гласи

королівський почет
лірників і голосільниць

по хатах
голодна тризна
димуче

пару душі смакують

бурштинові скапи
з вахлів

криваві скапи
родоводу

~

кур'яча пам'ять у містечка
забуло воно про білого коня
чи може ніколи не було
білого коня у нього

розляглося містечко
на п'яти могилах
як п'яти подушках

кохається містечко у стайнях
покрадено з могил
кам'яні таблиці
на підмурівки

чи не тому так успішно
ведеться плекання
худібки

стояло
на одній таблиці
кур'ям на сміх мовивши

«моїм милим козакам
гетьман»

~

біла карета забрала Вас
Никифоре

назавше
Криниця осиротіла

скільки цюпасом
гнали Вас
на визволені землі

вперто простували
Ви до Вітчизни

тепер цюпасом
славу Вашу
собі тягнуть

мовчить Ваш язик

прах кричить
із чужих гробівців

хто хоче лежати
поряд з лемком

духом руським чути

не відвалює янгол
каменю
з Вашого гробу

~

втрачено
найбільшу
таємницю усіх часів

єдине заклинання
від спопеління

роздрібнюємося ми
на пошуки
нових божищ
по лабораторіях

на створення
обрядів атому

коли потрібно
тільки пригадати

єдине слово

справжнє ім'я вогню

СИМВОЛИ СКОВОРОДИ

*Бачиш дим? Пригадай вогонь!
Бачиш сей світ? Пригадай вічність!
Що таке сей світ?
Дим вічності.*

Г. Сковорода

ПІЗНАННЯ

В пустині нам збігає час самотньо,
та шле Господь благословення знак:
він пташкою нам кожен ранок мітить,
що прилітає невідомо як.

Та ба! Коли надходить знову вечір,
вертаємось ми до печер з нічим,
хоч пташка та сідає вже на плечі, —
та не звершиться полювання чин.

Не побивайтесь, мешканці пустині,
що наново все ранок принесе.
Коли пташина затріпоче в жмені,
то наше існування згубить сенс.

ПРЕМУДРІСТЬ

Не вірмо, що наш день благословенний,
що сонце мудрості лиш нам зійшло.
Пойняла час наш пліснява зелена,
грибками цвілі виростає зло.

Не вірмо, що цілющі білі води
для нас прорвали каменю покров.
Мов кусні м'яса, змії зригає оди,
якими значено його щокрок.

Не вірмо, що наш голос ломить мури,—
від стін слова відлетять як горох.
Первопочатком зроджена премудрість,
в колиці з нею сповивався Бог.

СТРЕМЛІННЯ

Такий тяжкий наш гін до Бога,
аж ноги зичить в оленя душа.
Затоптана у пил дорога
не визволить себе з їдучих шат.

Жере нам горло племінь спраги,
а всюди, вздовж дороги, як на глум,
шорсткий бур'ян, смердюча брага
і небокрай, засотаний у млу.

Та не губімо дару звіра,
котрий, хоча змордований украй,
зачує те здаля, в що вірить:
росте кушем в долині водограй.

СЕРЦЕ

Початок дерева життя — у серці,
його велінням дерево росте.
Ось вовче серце — чорний янгол смерті,
отруйний покруч посеред пустель.

Христове серце напуває лози,
стікає з винограона кров до чаш.
Христове в тебе серце, якщо сльози
тремтять дитинно у його очах.

Засіяно до райських жнив зеренце,
живе — плекай, а мертво — оживи!
Май серце неподільне, бо півсерця
чуже для Бога, Бог йому чужий.

ЛЮДИНА

Як тиші янгол стане на коліна,
і сива самота шелесне, як папір,
тобою зір чудується, людино:
величчям постаті сягаєш зір.

Тритлінна пелена, що зветься тілом,
лежить лушпиною сухою у ногах.
І полум'я, мов гадь, прошелестіло,
заклявши зненавиджене в огар.

Тепер нема тобі лещат кордонів —
сім Божих птахів піють у твоїм вінці.
А промінь погляду у суще тоне,
немов спочив на Божому лиці.

МІСТЕРІЯ ЗІЛЛЯ ЗА КСЕНОФОНТОМ СОСЕНКОМ

БІЖДЕРЕВО (ARTEMISIA VULGARIS)

відзначене Божим милосердям
хоч і скитається
по дорогах і пустирях
як прочанин

спокутує
не знати за віщо

приносить спасення
не знати від чого

тому дихає на світ
полиновою гіркотою

МАТРІГАН (BELLADONNA)

відкривається тільки
божевільним і поетам

розв'язує язик натхнення

любить дароприноси
мов на полюдді

мечу йому як гуцул
срібляника

хочу бути віднині
з Божої ласки

ПІДОЙМА
(IANIEULA CUROPEA)

дай чаклунко
мужам нашим
вимореним за плугом
міці до ліжка

дай чаклунко
мужам нашим
вимореним за косою
міці до ліжка

дай чаклунко
мужам нашим
вимореним за ціпом
міці до ліжка

і на ціліську зиму
дай чаклунко

КРИВЕ ЗІЛЛЯ
(POLYGONUM)

запродадо
нечистому душу

по чорній книзі
віщує

дім його
прибіжище зневірених

кривимо душею
ніби не знаємося
з ним

ой як кривимо

АРНІКА
(ARNICA MONTANA)

сурмить
на побоевищі

затамувавши всім рани
сама в крові

рослина
Жанна д'Арк

мої вцілілі вої
слухайте
навіть цвіт
волає про помсту

ДИВАННА
(VERBASCUM THAPSUS)

поза очі
прозивають
коров'яком

звідки їй
небозі
знати
про свій родовід

що виводять вчені
від Див-бога

недармо і понині
зацвітає
золотим султаном

царською паличкою

Т Л У М А Ч Е Н Н Я   С Н І В

ЗМІЯ

Удвох ідемо за плугом
(коли б я цю жінку знав!)
серед барвистого луку
чорна лягла борозна.

А лемешеві під лезо
з-поміж високих зел
приречено і тверезо
зелена змія повзе.

Беру її на долоні —
це ж королева з вінцем!
Зубами хвоста свого ловить,
скрутилася звинно в кільце.

І жінка до мене живо
подалася обіруч,
заклала собі на шию
смарагдовий обруч.

Та враз змія стрепенулась,
метнувши очима лють, —
навколо білої шиї
тісну затигла петлю.

Жінка без духу впала,
як скиба у борозну,
і тільки по два опали
затерпло в кутиках уст.

Змія розірвавши коло,
покинувши мертве плече,
безвільно, як струмись олова,
знов мені в ноги тече.

ЦВИНТАР

М. Манулякові

От і трамвай нарешті,
входять всі нишком-тишком.
Вручають кожному нести
воскову запалену свічку.

І так із тими свічками
вдівці, сироти і вдови
сходів зачовгують камінь
в старому понурому домі.

Ступають німі і босі,
де спочивають найближчі.
На третьому поверсі
розпочинається кладовище.

Тьмяніє притишено колір,
немов затуманений в перлі.
Висять у передпокої
маски з усіх померлих.

Ридає одна сльозами,
інша кровію сходить.
Складають душі екзамен
десь на суді Господнім.

Та скільки душі тій треба:
зачути запалену свічку —
і просвітління гребля
масці загачує відчай.

І люди лишають огарки,
знову спішать до трамваю,
тільки тепер намарно —
назад вороття немає.

МАНДРІВНИК

Знов видався день порожній,
проклятий, проклятий день...
Один, як перст, подорожній
спекотливим шляхом іде.

Спинився він при криниці,
стікає вода, як ртуть.
А при воді молодиці
річ сороміцьку ведуть.

Обтер подорожній обличчя
і до криниці прорік:
«Пані водице, спомічна
будь мені нині й повік».

І далі пішов по узбоччі,
коли зненацька, як бич:
«Куди ви ото проти ночі,
найміться до нас на ніч!»

Оглянувся — й в оці застигли
подолків повабливий сплеск,
білі заголені стегна,
похитливі виклики перс.

І враз він відчув: опустила
назавжди, уже, відтепер
та сила, що спрагнене тіло
міццю сповняє утвердь.

Поплівсь подорожній звідти
побитий ганьбою, як пес.
Сліпили мов фари у вічі
вишневі очиці перс.

ЗАКЛЯТТЯ

Разом леви і люди
заселяли клітки.
Панувала облуда
поміж ними віки.

Якесь мудре закляття
зберігали жерці,
що, мовляв, звірі — браття
людям є у житті.

Йшли двоногі мисливці
полювати щодень
і спокійно левицям
зоставляли дітей.

Але якось пригода
сліпо втрапила в ціль:
придушила колода
всіх до 'дного жерців.

Остовпіли мисливці,
бо не милий се знак!
Межи них таємниці
ніхто більше не знав.

І тут всі спохопились,
всі зірвались як стій!
Гей, шмагали щосили
хижі хащі густі.

Одним духом добігли,
оніміли від спазм:
тільки кісточки білі
леви зригують з паш.

Д В О М А П А Л Ь Ц Я М И

~

циркулем цигаркового диму
замкнений овид

ліктем переконуєшся
в існуванні повій

з півпоруху очей
пізнаєш мову хіті

ловиш у собі
як змія кінець хвоста
щось незбагненне

котре також
хоче
вислову

~

тобі до лица
білі колони тиші

світ затиснений
у лещатах палітурок

відчиняєш його
як на Великдень

а тут ти прагнеш
забитися в куток

як маленька
сіра мишка

~

двома пальчиками
тримає мене туга

двома пальцями
тримаюся за тугу

без неї
як серед голих стін

двома пальцями

тримаюся
за синій погляд

~

перламутрові нігті
мандрують філіжанкою

непевні
у своїй мандрівці

а коли вказівний палець
окресливши коло
злетить із ребра
порцеляни

се має означати
в тебе опустилися руки

знову
твое маленьке серце
присипане
торішнім листям

~

поверталися очі з мандрівки
зі світу білого
зі світу чорного
до домівки

перестрів очі
терен дрімучий
та й виколов

перестрів очі
червоний півень
та й виклював

був би я на тих мандрах
зістав

вели очі її погляд
за синій рукав

гей тепер нема
для болю там
було не пускати
очі світами

~

все на перший погляд
як на циферблаті

ти у своїй розважності
нагадуєш
маленьку стрілку

я щойно
наздогнавши
знову тебе полишаю

чи така вже зрозуміла
машинерія поступовань

ой той світ
мов кишеньковий годинник
зачиняється
срібним денцем

~

на кінчику язика

дивне місто
з білою вежею
із дзигарями

жінки
у довгих сукнях
із парасольками
від сонця

за вітриною том
у шкіряній оправі
тиснений золотом

на кінчику язика
ці старовіцькі вірші

начебто я їх
написав
для тебе

СТАРОВІЦЬКІ ВІРШІ

~

Сидиш одна у білій вежі
до наших покликів німа.
Вирують пристрастей пожежі,
а ти сидиш у білій вежі,
немає на лиці збентежень
та й радості також нема.
Сидиш одна у білій вежі
до наших покликів німа.

~

В пивницях щідим давній мед,
пісні складаєм для розваги:
п'янить любовний тріолет,
як у пивницях давній мед.
А в чадну ніч лише стилет
утаємничений у зраді.
В пивницях щідим давній мед,
пісні складаєм для розваги.

~

Гарцюють нетерпляче коні —
розпочинається турнір!
Цвітуть китайчані попони —
гарцюють нетерпляче коні.
А князь на злоченім ослоні
до всіх прихильно зводить зір.
Гарцюють нетерпляче коні —
розпочинається турнір.
Збудись, князівно, і ожий,
бо нам потрібні ідеали,
без них мечі немов у ржі —
збудись, князівно, і ожий!
Серед вогненних вітражів
кричу, відкинувши забрало:
Збудись, князівно, і ожий,
бо нам потрібні ідеали!

~

У герці вибитий з сідла,
лечу під ковані копита,
заслала світ червона мла —
я в герці вибитий з сідла.
Та з вежі промінець тепла
ще вічі встиг мої прикрити,
як в герці вибитий з сідла,
я впав під ковані копита.

НІЧНОЮ ОДІССЕЄЮ

~

на міській торговиці
відаємо Еросові еросове

де на крильцях алкоголю
з винярень вилітає
зачовганий шлягер

де не попускають
нас шлеї ритму
поєднання плоті

де кровозмішування
мови з мовою
прелюдія нічного
кровозмішування рас

де королівський матюк зайд
випльовують
як лушпиння

~

тут святощі
як і одежа
облігає від подиху очей

так довго оберігав
тебе
у коконі цноти

щоб ось тут
обмацати сокровенне
як дівку

під фальшивими
зорями з неону

у кам'янім підворітті

~

твое тіло
білий човник
кинутий на поталу
мутній воді
асфальту

твоя плоть
нетривкий
паперовий човник
на бурунах жаги

твоя душа
недосяжний паперовий змії
у піднебессі

хоч кінчик нитки
у моїх пальцях

~

не ніч
а повія
з віолончелями стегон

на тугому помості
її живота
наші вбогі пристрасті
відіграно

як тіні
безтілі
розпливаємося по домівках

а вона
ще довго гучить
над світом
пружними литаврами
грудей

~

ніч самогвалтів
тих
що повертаються
з порожніми руками

до ліжок
односпальних і двоспальних

у сподіванні ерекцій
у млосних снах

ніч самогвалтів
знайомих поетів

які виціджують
із срібних пер
водянисте молочко для од

~

нічною одіссеєю
щасливо оминувши
скілли і харібду
сифілісу

нічною одіссеєю
не вчувши
запаморочливої музики
серен ніжності

нічною одіссеєю
виригавши по брамах
трудодні
босих жінок

нічною одіссеєю
прибивається до берегів
еліта наша

П Р И Г У Б Л Е Н Н Я
Р О З Г У Б Л Е Н О С Т І

~

коли б поросло сім'я
коли б раптом
зачаті і незачаті

під нинішньою ганчіркою
перезви

уздріли світ

ми останні
скіпетр і державу
при відході
жбурнемо у провалля

земле
рослин і звірів

ось вінець творіння
діти наші
паралітики і перевертні

~

дерева порожні
як лінійки для нот
прикусила язика
стара дзвіниця

з долонь
червону калину
клює безголоса пташка

годуємо її до смерків
сподіваючись пісні

розходимось домів
не дочекавшись

~

сила
що звільнить нас
ще як макове зерно

одягайте білі рукавички
потайні апологети кулака

частіше змінюйте
почесну варту
біля емського указу

поети
що шукають у собі
макове зеренце
мають дар провидіння

навіть коли ви
наївно ховаєтеся
за букву

~

Коли упав наш стяг
враз із стягоносцем,
недруг нам руку простяг,
як дорогому гостю.

Медом зволожив уста:
«Навіки забудьмо чвари,
тільки прийміть наш стяг —
хай ваші вежі вінчає».

Але хто жити зістав,
не спішимо із тостом,
коли упав наш стяг
враз із стягоносцем.

~

підхопив вітер
будівлі і автомобілі
як листя охап

підхопив вітер
нас
як насіння кульбаб

не лишив вітер
по собі нічого
окрім дороги

і впертої людинки
що несла поперед себе
вогник у пригорщі

але ж треба було
спіткнутися об камінець

і мізерне тільце
вогнику
розчавити

~

оглянімося зненацька
хай пригублять
розгубленість

люди
що маску дружби
зірвали щойно з облич

наші кохані
і побратими наші
що вузла хтивості
від поспіху не розв'яжуть

тоді переконаємося
що гінкі дерева
насправді
зісохлі карлики

І. Калинець. Пробуджена муза

і ціле місто
як глечик
у риштуванні
колючого дроту

ЗАКІНЧУЮЧИ

мій світ вмістився
на кінці голки

ще й для твого
місце зісталось

але як потопаючий
хапаюся
за соломинку
спогаду про світ

гірку чашу випили
щоб досмакуватись на дні
ще гіркішої

белени розгублення

ПІДСУМОВУЮЧИ МОВЧАННЯ

1970

Д О В. М.

Я хотів би, щоб ся книжка
була для Тебе хоч на мить
хусткою Вероніки на хресній
дорозі.

Я хотів би, щоб ся книжка,
як хустка Вероніки, нагадувала
нам про святість Твого
обличчя.

ДЛЯ ЗАЧИНУ

Замок на узбіччі що стоїть одиноко
початок початків у підземеллі ховає
дзбанки памороки у пивницях
затички вижбурюють духом
водотриском липучої пам'яті
сходи спіраллю вибігають на тераси
де літають неприручені слова
сріблясте перо сумує за птахом
креслить слід а по ньому
в'язнуть по шию провалюються
три знервовані пальці
кам'яні брили прозорі як вода
виносять над поверхом поверх
хвиля за хвилею діва звідти
повні рамена несе крапель
зеленого вогню водоростей
крізь мури входить і виходить
тіло тужаве повна амфора
ключем метафори відчиняє вуста
на гілці язика всідається
соловей то замку володарка
хилиться вежа щораз густіше
над забрукованим степом
нема де приборкувати диких кіз
поклики плоті серед дурману зел
нема де пастораліям дозрівати
там хатки і хмародери з газет
з вицвілими словами одноденками
з вікнами замуrowаними газетами
поміж ними метушня різників

людей хапають і звірів
а ті поїдають інших звірів
поїдають рослин що виростають
з білих черепочків черепів
що їм до володарки замку
яка з долоні годує рими
язиком німих язиків торкається
віддається словорівним
на найвищій східці під самим небом
або до тих які стрімголов
зі стрімких терас відходять
заворожені вогнистим пір'ям
між небом і землею повисають
а інші що в потаємних льохах
де паля коло палі тримає камінь
і мури води і поверхи повітря
поля едему і райські левади
хрусткі птоlemeївські сфери
тріумфальний лук орбіти сонця
гнуті дзеркала часу і простору
у тих льохах приречені на марність
дошукуються сутньої підвалини
початку початків того що було
поперед всього і сотворило нас
с л о в а

Д О С В І Д В І Р Ш А

~
з байдужої тьми
як з каменю

проступили груди
яблука пізнання

уста спеленали
заклик

вимовили руки
щемливе слово

заломилися коліна
у цноті

відтоді почався
хаос

і недалекі мої очі
що стали лезом
уздріли

як у тій солодкій тьмі
роїлося від присутності

~
в яру між грудьми
самотня квітка вуст
пробивається
червону формулу серця
на тонкому стеблі
виносить
крізь залежале листя
призабулих ласк
згасле бадилля

тільки тепер
у цьому яру проваллі
вузькому узвозі
куди протиснутися
лиш моїм пальцям
ти зібгалася у грудку
чорнозему субстанцію
коріння воскресіння
з цього місця
виростем у струнке дерево

а колись
листопадову жалобу
ніхто не зможе поділити
на твою і мою

~
єдина вартість
недоступна ринкові

два струмені
яких не переступити
загатами не загатити

хотів би я бути
тою землею
аби всотати їх

хотів би я бути
тою хмарою
аби випити їх

та жодна земля
жоден дух
влади над ними
не має

бо витікають
із тих потайних джерел

з того початку
що і сльози

~

так ми знаємося
зі сну
що приснився
мільйони років тому

кам'яною сокирою
я вполював вогонь

тремтів він як олень
як волосся переливався

втікав він через поріг
наших з'єднаних уст

виплескував у зіниці
символи підсвідомості

викрикував темні слова
які й тепер не зрозуміти

чуєш
такі сни
забуваються враз
із пробудженням

~

скісне проміння вечора

аби вулицю видовжити
до безнадії

аби руки витягнути
за недосяжним

аби очі розширити
для безмежності

аби у слово вмістити
ядро слова

це скісне проміння
волочиться за мною
сльожками крові

~

а коли широкі очі
пробудження
глуху стіну тьми
напіткають

будуть у трясовині
заживо поховані

срібні осколки
із дзеркала вічності

фрагменти пам'яті
короткого кохання

так і сталося

на чорній вуглині
разом із папороттю слідів
твоя долоня
закаменіла

з лінією долі
виразно урваною

ПО СЕЙ БІК ДОЩУ

Ірині

~

п'явки струменів по шибках
рожевий дух домів випивають
кров висисають з паперу
кров висисають з паперу

щораз годинник уповільнюється
до кроків дощу дослуховується
до кроків дощу достосовується
ріжками стрілок ворухить
жовтий слимак часу

ділений і переділений світ
відколи світ тепер поділений
на сей бік дощу і на той бік

~

у цім величезнім акваріумі
пропливають примарні створіння
хитаються німі водорості
дно виростає на скелетах
давно потоплених кораблів
а серед них найостанніший
недолугий ноєвий ковчег

припадаємо очима до шиб
адже у цім величезнім акваріумі
що називався вулицею або майданом
що називався трамваєм або тополею
що називався пам'яткою архітектури
затоплено наш ковчег

~

бува хтось із потойбік дістанеться
нас там тринадцять хвалиться
як то адже звідомляв попередній
що тільки дванадцять навсього
хай скільки б не було потойбік
на одну думку завжди більше
є в нас що іншого у нас
на одну думку менше ото зберемося
ніяк не дорахуємося одnodумця
та й занехаємо хай-но
буває хтось із потойбік дістанеться
та й на тім станеться та й
на тім неться

~

чи вічне дерево дощу
із гудзами коріння
у вирах рік

із стовбуром якого обійняти
безсилі усі наші руки

із хмаряною короною
що приспала землю
у собі як пташку

цікаво чи підрахують колись
усі його кільця
по зрізаному пні

чи вічне дерево дощу
бідкаємося

а всього один листок з нього
упав на наші голови

~

сказав котрийсь перейду
в дощ та й стався
у всіх на язиці притчею
всі ми до 'дного плечми здвигнувши
сидів би собі тихо
а тамті загаласували
новий месія об'явився

а цей котрийсь що мовив
перейду перейшов він чи
не перейшов але себе
перейшов та й гадає
замало я людина маю
віри замало я людина
маю віри

~

сказав ще котрийсь а я
сухеньким з води вийду
та й стався посміховиськом
всі ми до 'дного сплюнули
хитрує чоловік
а тамті всі до 'дного сплюнули
нема на що

а цей котрийсь що
сухесеньким з води вийшов
він чи не вийшов мовить
не відають що діють на кого
славлять не відають

~

та був ще один котрийсь
і каже а я собі поміж
дощ замочить праве рамено
відрікається замочить ліве
відрікається та й врешті
цілого себе зрікся

а цей ще один котрийсь
що між дощ собі
вертається дивимося але
не бачимо був ото чоловік
та й нема чоловіка

~

як тобі подолати вдалося
непевність стікає з тебе
хмара шойно обірвалася
із парасольки в кутку
нам опустилися руки
нас самотніх звіряток
погладь що на цьому клапті
суші рятуються від води
розвішати можна на кріслах
і на канапі мокре листя
вбрання тільки чи без нього
ти не жінка з в о р о т н я
що як в Архипенка
з глибокими грудьми
з глибокою сутністю

~

залишається вітати інтервенцію
слизі на потаємні стіни
грибкові сталактити що ростуть
як на дріжджах вітаймо
в останнім притулку
у вертепі де бубон крапель

мову відбирає мозок відбере
пальцем по стіні я намалював
доісторичного звіра
але се не про нас ми
що боїмося скривдити
крильце мухи але повергли
громовержця в урвище
залишимо віру в бізонів
на звогкотілій стіні

ЗАГУМІНКОВІ ГРОТЕСКИ

~

молимося до тебе
святий духу
у шкіряній оболонці

твоїм безсмертним
одинадцятьом жерцям
і їх усім обрядам

на великих соборах
стадіонів

формуємо свій
округлий світогляд

де ідеологія свисту
оперта на традиції

тут наново засновуєм міста
або повергаємо держави

над цією зеленою чашею
ми вперше причастилися
тілом і кров'ю
батьківщини

вперше засмакували
екстаз

~

цими днями під наше місто
закладено вибухівку

воно може злетіти
в повітря кожної миті
або зовсім не рушитись

можуть розсипатись
всі тисячу кам'яниць
або камінчик під ногами

можуть голічерева як жуки
поперекидуватися автомобілі
і трамваї
або запізниться на пару
хвилин один трамвай

можуть повипліскуватися
з усіх рам шиби
або тільки злетять
пенсіонерів з носа
окуляри

важко передати
вінець експлозії

тільки напевно відомо
що наше місто підміновано

~

ціла наша провінційка
огорожена бляхою язиків
поза межі нікому не видертися

відразу театральний грім
здіймають

вечорами залюбки
заслуховуємося
у концерти

а коли справжні хмари
гуркочуть над нами
гадаємо
що вони також з бляхи
і наша провінційка
забиває їх золотими цвяхами

аби ще згори себе
обгородити

~

тайна вечерея у нашому місті
коли серед дванадцятьох
один юда

тайніша вдесятеро коли
серед дванадцятьох ще
десять юд

найсмачніша страва
манія

наші господарі і гості
гостяться проскуркою
комплексу
одного гарячого поета
зі столиці

коли він вечеряв сам на сам
не був певний у тайності

тепер він охолов
хоче влягтися
з «Літ. Україною» до сну

КАМ'ЯНИЙ ВІТРЯК

«Напруги лук тугий порве запону сіру».

В. Мороз

~

коли я пригадую
Твій образ

мені здається
що Ти вийшов
із темного отвору
полум'я

і завжди можеш
повернутися
до себе додому

хоч клаптик Вітчизни
під ногами
називається
тюремною келією

і подолати простір
це камінь гризти

а подолати час
це помірятися
із закам'янілими
вітряками

1

а було так
вітер собі зі скелі подобизну
висік вселився у неї та й
каже буду тепер духом каменю
а без вітру на землі
дерево не опирається тирса
не шелестить вітряк поготів
жорна у клунок пов'язав
за плечі закинув рушити
хоче геть у світ за очі
коли ж коріння не відпускає
отож бунтуй тепер мельнику
сам

2

між вітряковими крильми
обрій гранітом облицьований
з кремінного порога мельник
скликає не докличеться
вимуровує день жорнами
склепіння над головою
дорога вимощена обіч повзе
а вузьеньку стежку вичовгати
нема кому та й не видно
крило проштрикнути також
нема кому

3

по дорозі до млина кат
червоною шапчиною чоло
витре агій не крапельки поту
горошини закаменілі коли
так далі піде кровця закаменіє
сокирка не нап'ється плаха
не нап'ється я не нап'юся
а воно хоч би що каменіє
собі сонечко та й каменіє
хмарки як валуння перекочуються
пісочок з неба посипається

4

часе часе на кожному крилі
видоббав собі кам'яне гніздо
вимостився кам'яні яечка
висиджуєш мельника у саркофазі
як достойника забальзамував
а чоловічка у червоній шапчині
що по дорозі опізнився
брилою на пострах виставив
часе часе я знаю лицаря
варто йому списом поцілити
каміння твоє загуркоче
крилами вітряк замає
мельник з гробу встане
кат сокиру точить стане

ТРЕНОС НАД ЩЕ ОДНІЄЮ
ХРЕСНОЮ ДОРОГОЮ

СТРАСТЬ ПЕРША

на Голгофі
провінційного суду
Твоє світле лице
частоколом гвинтівок
відгородили

самотньо
двигаш хрест

таке ще немічне
наше плече

СТРАСТЬ ДРУГА

змахнула Україна
з ока потаємну
сльозинку

Господи
аж світиться
прозорий гурток
плакальниць

але вигодувала
ненька
власним шпіком
легіони шпиків

СТРАСТЬ ТРЕТЯ

і ті два
що були розп'яті
побіч Христа

нині
маскують
високу Голгофу
галуззям кодексів

у прокурорській тозі
ховають
розбійницький ніж

СТРАСТЬ ЧЕТВЕРТА

свіжий хрест

недармо плаче
з нього
космацька живиця

о він ще
ще послужить
замість іконостасу
у нашому
обкраденому храмі

СТРАСТЬ П'ЯТА

юродивий народцю
можеш спокійно
метушитись

адже нині
земля
не стряслася

а темряву
що з неба
попелом
дочасно
тобі на голову
осіла

ти й так
не добачаєш

СТРАСТЬ ШОСТА

без зради

проданий
нашим безсиллям

не один побратим
ще нині
відсахнеться

навіть без срібняків

можливо
пошкодуєш
тоді
за біблійним юдою

СТРАСТЬ СЬОМА

мовчить наш отець
а мати
до кривавих слідів
припадає

причинися
мамо Бога
що стала
й нашою матір'ю
за нами

дай нам
торкнутися
негаснучих слідів

СТРАСТЬ ВОСЬМА

понад натовпом
металом
пойнялись
страдальні руки
дружини

Вероніко
ти хотіла обтерти
окривавлене лице

ногами шматують
полотно

що стане
стягом

СТРАСТЬ ДЕВ'ЯТА

відверни лице своє
від них

але зроби так
щоб у моїй душі
стояв завжди

образ Твоєї
терном увінчаної
голови

СТРАСТЬ ДЕСЯТА

з любові до нас
прийняв на себе
таку страшну
кару

щоб спасти нас
від найбільшого
гріха

байдужості
до в о г н ю

ОБЕЛІСКИ ДИМУ

~

ось кладовище
опалого листу

нетривкі обеліски
диму

плющ недолугого проміння
на них

колише вітер
позолочене кадило

на ланцюгах
бабиного літа

і сонце
що через багаття
стрибало

як на Купала

готове
тіло своє охляле
вогневі віддати

на кладовищі
опалого листу

~

знак попелу
на банях лісу

знак попелу
на срібних лусках вод

знак попелу
на оселедці степу

знак попелу
на головах соборів

знак попелу
у маминій сльозі

сіль попелу
на язиці землі

~

колони диму
донині
підтримують
склепіння інквізиції

як баранячі роги
іонічного ордеру
блукають
душі нечестивих книг

навіть я малим
бачив крематорій
на бабиному городі

ніяк не хотіла
палати
борода Грушевського
у твердій оправі

дві дідові сльози
були останнім
екслібрисом

~

дим по городах
стелиться
як огудиння

як пам'ять
стелиться
до отчого порога

як стелиться
дорога назадгузь

вислизує мамам
той дим
із рук

як літо вислизло
як діти вислизли

як очі вислизли
в отой триклятий дим

що по городі
стелиться
як огудиння

~

у власнім попелі
конає дим з книжок

крадеться дим
з музеїв по-зłodійськи

заслона димова
з історії не опадає

незрівнянні стовпи
індустрії
димують

але
прийми мій дим
як авелеву жертву

бо дим з людей
полощеться
мов стяг
над нами

ЗВЕРНЕННЯ ЗІ СТІН

~

впізнаю тебе
таким співучим батогом
ніхто ще не замахувався
на своїх синів

і по тому
як завзято топчеш мене
у землю
впізнаю тебе

тільки ти одна
можеш так легковажно
до сусіда бігати
по сіль духовну

і вогню позичати
щоб на власну стріху
півня пустити

~

що знають
про нерушиму стіну
діти твої

які гусяче перо
вміло підтесують
які в оці
райдужне більмо носять
Лорку

забута
на задвірках поступу

коли ж ми винесем
її непорушною
на велелюдні майдани

ось
із віспою куль

криком очей
Чупринки Чумака Ольжича

~

некрополь
перевезений з білих льодів

некрополь
перевезений з пивниць ексекцій

некрополь
перевезений із-за морів ностальгії

чи приймеш
хрещатицький узвозе
під золотий дах

кровоточиву стіну
берестечко поезії

~

з кам'яного хреста встань
із цвяхів куль встань
із тернового лавру встань
сама із себе встань

через отвір рани
виверни себе

тільки цим
крававим язиком
пиши свою хроніку

винеси з льохів
пам'ять
про свій
геральдичний обрис

на стіні катівні
карбований

~

місто
під барвінковим дахом

з китайкою вогню
у головах

з видом
через вікна мармурових плит

на море
де в обіймах трупи водоростей
і риб

на степ
з якого виімігрувало зілля
євшану

на небо
поросле деревами вибухів

на місто
де з мурів волає до глухих
Кассандра

ви
під барвінковим дахом
завжди маєте
більше промовити

ніж усі ми
х о д я ч і

П І Д С У М О В У Ю Ч И М О В Ч А Н Н Я

~

перед цими воротами
хам повинен зупинитися
ці ворота маленькі тернопіли
за ними біле полотно
на зеленому лузі
недоторкана держава
поезії за яку ми також
спізнаємо смак крові

~

мова йтиме про поета
в спокою лишім тиранів

мова йтиме про зухвальця
даймо спокій тим
кому заціпило

мова йтиме про Митусу
але чому б не згадати
Голобородька чи Воробйова
моїх ровесників

«отже
словутній півець Митуса
древле за гордость не
восхотіша служити князю
Данилу роздраного аки
зв'язаного приведоша»

але чому б тоді
не підсумувати своє
м о в ч а н н я

~

а щодень
на одно сонце меншає

а щоніч
на одну зорю більшає

а щодень і щоніч
меншає більшає

та незмінно
на чолі кожен несе
обов'язку герби

навіть не підозріваючи

тільки я Митусо
мушу знати

про свій герб неприкаяний
герб м е л а н х о л і ї

~

скину на терези
все зіжухле листя слів
підсумовуючи мовчання

о яка вже пізня осінь
нашого мовчання

о яка забава вітрові
наше дрібне мовчання

можливо я міг би
промовити

найсолодша

та чи варті всі слова
супроти твого імені

та чи варті всі слова
золотого листка дня

що з гіллі осені
ось-ось зірветься

~

поки не вистоялося мовчання
запізнився на одну хвилину

поки слово не округлилося в плід
запізнився на одну хвилину

поки у вітрові не навчуся вбачати
Митусину зухвалість

я також як і він
кохатиму цю осінь

я також як і він
відійду з цим осіннім днем

вільний від ласки меценатів
запізнися на одну хвилину

не залишивши жодної книги
запізнися на одну хвилину

~

заблудимось у цій самотності

поміж цих трьох дерев
поміж цих трьох днів

найкраща моя поема на корі під мохом
найкраща рима до мене то ти сама
найдовше моє життя один із цих днів

не вірю що є чужий
адже чужий
зрадив би нашу тишу

а коли він заблудився у цій самотності
поміж цих трьох дерев
поміж цих трьох днів

то його поема буде на корі поверх моєї
то його рима буде звучнішою ніж ми
і на своє життя він вибере
котрий завгодно день

~

і Митуса теж має
осінь за коханку

пергамент на вітрі полощеться
не для його калити

хай виброджує на горі
бузиновий атрамент

хай вправляються нестори
в кирилиці по монастирях

підсумовуючи мовчання
Митуса скаже

бояни замуруйте медом
князівські вуха

на золото осіннього дерева
проміняв я княже

отож не мій пергамент
на вітрі полощеться

не мій атрамент
бродить у лозах

~

всі герби знаті нашої
в чужинецьких музеях
всі герби ремісницькі
в чужинецьких руках
всі міста наші
з гербами зайд

навіть золоте дерево
і се у саді сусіда
навіть ся осінь
не за нашим календарем
навіть ти Митусо
власне кажучи
не на часі

адже твоє мовчання
одиноке
і ті що зводили мають
вежу мовчання
стирти газетні громадять

~

всі книжки мої розкупив вітер
всі книжки мої спалив ясен
всі книжки мої в найбезпечнішій
книгозбірні
у зрадливих очах милої

прийшов ще один меценат
та й каже
я також вітер

прийшов ще один ясен
та й тиче
ось індекс книг
для спалювання
невже я запізнився

прийшла ще одна мила
та й мовить
нема очей зрадливіших
над мої

але я не мав більше
для іншого вітру
для іншого ясена
для ще одної милої
ні рядочка

~

підсумовуючи мовчання
промовлю тоді

устами осінньої днини

непевним кольором
твоїх очей

жовтою хмаркою
дерева за вікном

підсумовуючи мовчання
скажу

І. Калинець. Пробуджена муза

яке нечуване щастя
з-поміж мільйонів
що жили живуть
і житимуть

устами осінньої днини
непевним кольором очей
оманливою зустрічю рук
жовтою хмаркою дерева
за вікном
мовчати нам

ВІНО ДЛЯ КНЯЖНИ

1971

ПОСВЯТА

Кохана, Ти свідомо того,
що таке Твій дім, рід і Вітчизна.
Ти свідомо, що єси естафетою нашого народу
у безмежність.

Кохана, чи треба пригадувати
про самотність і про те,
як мало досвідчила у своєму житті радості
і як інколи
видавалася Ти білою вороною
серед гайвороння.

Кохана, Твоєму здоровому інстинкту
і вірності крові
присвячується оце оповідання
про найдорогоцінніше віно жінок
усіх народів.

ТРИПТИХ ДЛЯ АЛЛИ ГОРСЬКОЇ

ВИГНАННЯ

Позад зачинилися двері,
такі тендітні й хрусткі.
У дзьобах завіс завмерло
скрипуче зітхання і скім.

І варто нам із благанням
назад оглянутися ледь —
відчиниться рай без вагання
тонкою душею реле.

Та гонить нас дух гордині —
ніколи нізашо назад!
Від злості їдучого диму
паде на долоні сльоза.

Ось сходи тупі і безжальні
розкручують сірий гвинт —
паща бездонності зяє:
не загубити б нам голови.

На дні, на п'яді провалля,
чи на піску, чи жорстві,
поміщений той, що прозвали
світом реальності, світ.

По виблеклих стінах учта —
пательки грибкових страв.
А соломинка поруччя
тоненька — вхопитися страх.

Хоч Бог, що оставсь за дверима,
шкодує нам пари крил.
Та віримо: ангел незримо
обереже нас від кривд.

І на ногах-штативах,
аж запанянілих від ржі,
йдемо, як роботи, штивно
до названої нам межі.

Та все, що за тими дверима,
далеке тепер, як міт.
І гримає, гримає, гримає
з вибраним людом ліфт.

Та поки зійдемо донизу,
сповняючи Божий перст,
невже послизнемось на слизі
останньої східки врешт?

І з вуст по цілім коридорі
червоне гаддя поповзе,
а голос, подібний до грому,
посмертно наймення назве.

СМЕРТЬ

У нашій долі, нашим льосі
не все збагнути й осягти...
Лежить наш труп у чорнім льосі
на дні німої самоти.

Ніхто не зрушить з місця ляди,
не впусить променя у склеп.
Лише стилет стремить безвладно,
вкипілий у кривавий леп.

Ніхто не змиє наше тіло,
не вгорне в вічності саван.
І б'ються головою в стіни
останні мовлені слова.

Бо не мине тому без кари,
хто, в серці стамувавши гнів,
візьме нас на печалі мари
віддати землі на перегній.

Бо не мине тому безчинно,
хто, розпачу здушивши крик,
знайде за нашими плечима
крихітні рудименти крил.

БЕЗСМЕРТЯ

Потахне світ наш, гей, потахне,
по собі не полише й крихт —
і ми відлинемо, як птахи,
хоча без крил, хоча без крил.

І наші плоті невагомі
уперше розпізнають гін.
Лиш звіється за нами гомін,
але не гнів, а світлий гімн.

І наше місто вдолі зникне,
в юдолі голубих полів.
Чи жалю невидима нитка
на мить зупинить наш політ?

Чи шлейфи радості і муки
візьмем навічно у віки,
як за собою білі смуги
ведуть надзвучні літаки?

Чи груддя власної могили
нас знайде в космосі пустім,
аби позбутись не змогли ми
ніколи наших земських стін?

Щоб на етеру оболонях,
де сяє благодаті зблиск,
ввійти до матірнього лона
і знов початися колись.

РОЗМОВА З КНЯЖНОЮ

*Пийте, бояри, пийте,
але ся не впивайте,
о доріженьці знайте,
гей, бо ми поїдемо
аж до Німець по чепець,
аж до Турок по шнурок
на волиню по книгиню
за чорну гіреньку,
молоду по жіноньку,
по хусточку єдвабну
по княгиню надобну.*

Народне

Ласкава Гальшко, даруй, що полишаю Твої титули:
такий тепер час та й, власне, прозивають Тебе

Ч о р н о ю к н я г и н е ю вже впродовж віків і,
певно, негречно роз'ятрувати давні терпіння — воно
не обійдеться і без того, — та рани Твої святі і народові
нашому, невірному Хомі, не завадило б торкнутися їх.
Твій біль не убавиться, хоч не збільшиться, та, може,
на цій тугій стежі, де просвітління, будуть для нього
бичем Твої страждання.

~

Я, що полишена сама собі у сутіні віків кривавих,
закута у самотність, ніби лицар у суцільні лати,
і жодна зброя серця вже не йме. Що титули мої
й маєтності? Вони хіба шербатий меч, з яким на прю не стати.
А проте неоцінимий камінець в моїй короні
сяє — ім'я роду.

Вінці свої огляньте пильно, він мусить чисто сяяти
й на головах у вас.

~

На чужині, ув'язнена тим, що хотів стати з волі його
мосці короля Твоїм мужем, на чужині не біжать літа
так швидко, як поговір. Ночами з-під чорної вежі
дух сови дві лампади пильнує, зелений мох століть
плач сотає у глухе лоно, крихкий меч зойку
приржавів до піхви, а пересуди, мов кола по воді,
ширяться, села навколишні затоплюють, прочани
день у день зачовгують очима камінь стін, тільки ніч
грати перегризає, куди забagneється снові, високе
віконце літає...

Прийшов німотний Нім
із пальцем на вустах.
Він зняв із мене німб,
стоптав мій чистий стяг.

Прийшов німотний Нім,
між мною й Ладом став,
і мій дитинний стан
украва із ласки снів.

Прийшов німотний Нім
і вирвав мій язик,
а вирвавши не зник —
зостався у мені.

...До лицаря, що краєм дівочого серця промайнув, що на мить сріблясто списом заблис під сонцем, найпершого Твого лицаря. Не займив крові дитинної, але охлялу кров степів палко заграти змусив, січ висіявши у серцях гречкосіїв. Не звільнить Тебе із кам'яного цяминня, бо зустрівся у Царгороді на гаці з іншою нареченою. Та й до сього часу не може оправдатися перед високим трибуналом псевдоісторії, але сплів йому народ вічнозелений вінок — вінок для Байди.

Наше небо вже в ясі,
але дух наш у покорі.
Піднесімо очі д'горі,
д'горі душі піднесім.

Там Мадонна в небесі,
на падоля наше зорить.
І біжать вогнисті зорі
навкруг неї, як осі.

Там Мадонна в небесі
у пречистім омофорі.
І в сльозі її прозорій
нашої скорботи сіль.

...До дружини, що серце молодецьке полишив під кам'яним віком. Не жадав він Твого віна і барв преславного міста Острога — сяючі бані церкви на червоному дні, — тільки барв трояндових уст, мечем дівочий вінець здобувши. Ноче, зібгана, як біле ложе, у жмуття! На сполох б'є балдахін німими дзвонами золотої бахроми, на сполох кричать очі розп'ятої невинності. У деталях цієї ночі любуватиметься король і його суд, придворні літописці смакуватимуть, але тепер, з чорної вежі, чи не видається та дивна ніч за темне, але жагуче щастя?

Діві з віном не сидіти,
не сивіти, коли гожо
розцвітає по свічадах,
як троянда у кришталі.

Стукало щось дуже ніжне
то до груді, то до лона...
Стукали у всі ворота
молодці з несмілим зором,
та прийшов один зухвалець,
взяв він місто, взяв і замок,
мій вінок без згоди взяв.

Стукає щось дуже палко
то до груді, то до лона
лиш у пам'ять, лиш у згадку.

...До дикої погоні за судженим, що родовитим гербом
— о доле! — має п о г о н ю. Не спить дорога поступу:
вершники, що втікають, і вершники, що настагають.
Скільки погоней на щитах Литви і Білої Русі! Скільки
погоней могло уміститися на гербі Волині, рідимої
землі! Проміяла Ти зацний герб роду на терпку
втечу. Не спить дорога поступу, народу на ній
багато, мчить чужинецька їзда, вже виписано
на вузьких пергамінах шабель доля Твого мужа.
Не єдиний зойк у вухах Вітчизни.

Дороги створені для втеч —
вся терпну від погоні!
Не спи, чатуй і стеж,
вчувай чужинний гомін.

Дороги створені для втеч
і втечам нема впину,
коли холодний меч
пече диханням в спину.

Дороги створені для втеч,
та тільки не від себе,
коли душа — бездомний степ,
без обрису оселі.

...Маю переконання, що все-таки ми зустрілися і чи
варто посміхатися, адже душі страждальців не знають
смерті, мандрують від покоління до покоління,
і жінка, що стала сьогодні Тобою, мала великі очі
чорнодолі. Ся приголомшлива зустріч не дає мені до
мови, а як мені інакше підняти Твій образ понад
ярмарок генів, понад розцяцьковану каруселю
асиміляції. Одна Ти знаєш таємницю, чому насіння
чужинця не дало росту у лоні. Чи не глупою
видається обмова тільки за те, що не зуміла Ти
запліднитися надією на майбутнє.

~

В підхмарному колодязі, де розминулося минуле із
прийдешнім, зістала я невідомим таємних голосів.
Проходять ніби тіні безтілесно і звать себе то ратаями,
то лицарями або мудрецами. І відчуваю кожною
клітинкою своєю ці голоси незграбні, як орала,
ці голоси, немов булава замашисті, ці голоси
вкрадливі, як елей — і всі вони водно взивають:
жінко, ти обірвала наших генів гін у вічність!
В підхмарному колодязі, де розминулося минуле
із прийдешнім...

~

Вежа Твоєї печалі була таки справді давно, і коли б
нині не мав я сестер і дочок, чи згадував би про неї?
Адже XVI століття не назвеш навіть вчорашнім днем,
як останки руїн — Острогом. Напевно, цікаво для
Тебе знати, що Польща знову сидить на своєму
ослінчику і миє ноги тільки в одному морі, і Литва
сидить на своєму і сама миє ноги у тому ж морі,
а Вітчизна наша марить, як і марила, золотим
стільцем.

~

Моя вежа ув'язнення тривка, і радощі хвилинні ваші
її підвалину не захитають. Із кожним роком ще одно
нашарування виростає, тому середньовіччя чорними
зубцями досягає й ваше невисоке небо.
Така мені знайома безпорадність друзів, таке мені
знайоме хизування недругів по обімеж. Як ще
нескінченно далеко до золотого стільчика під ноги
стружені!..

~

Що з того, що на Твоїх володіннях може вміститися
тисяча міст і тисяча сіл, навіть ціла Річ Посполита.
Що з того, що за свій посаг можеш придбати ще раз
стільки. Але найцінніше віно — це приналежність до
роду. Воно надбання не відламку кількох прашурів.
Воно надбання сотень поколінь, які невідомо звідкіля
з'явилися і невідомо куди прямують із плугом
і мечем, з вірою лісового капища і золотобанного
собору.
Бережи його як зіницю ока, без нього Ти всього-на-всього
кругла сирота на такому жорстокому світі.

~

Роде мій, ясновісна свічо на всю Україну! Сяйвом своїм тьмариш королівську пиху, а саранинські крила поган палиш по чорних шляхах. Роде мій, ясновісна свічо, що сяєш у високій церкві народу, з темені старожитності воскресєш забуті лики, тіні сумніву забираєш із лиць теперішнього, різдвяна надія на завтра.

Роде мій, ясновісна свічо, світильнице першої нашої академії, невже підуть із димом кириличні очі любомудрів і книгодрукарів, перед тим незнаних?

Роде мій, невже я остання тендітна свічка, у власнім болі потоплю яснолике полум'я, невже після мене перевертні з ім'ям прадідів залишки відсвіту твого виловлюватимуть у вуглах осиротілої світлиці, як упирі?

ТРИ ЛІРИЧНІ ВІДСТУПИ

І. ЧУЖИНКА

~

поруч проноситься
покоління опалого листу

кочівники
у порожніх степах
нашого міста

без віри
у цупкість
сковородинського посоха
до землиці

без віри у меч
що знаходить іноді
серце брата

тільки усміх
відшуканий на дні
звістує

що народилася
ще одна людина

в тобі
для мене

ще одна людина
в мені
для тебе

~

поза схрещеними вустами
кінець світу

пень традицій викорчуваний

зелене деревце
що боїться назвати
дідижною
грудку перегною

тільки начебто
небо спільне

для твоїх і моїх очей

але запам'ятай
що є ще
небо Вітчизни

воно ласкаве
тільки
для одного з нас

~

ся земна куля
нагадає кульбабу

відлетять незабаром
як білі парашутики
ліси і міста

вже звіяна голівка
місяця

стебло
що біля землі
держить його
крихке

а стебла що
тримають нас
одно біля одного
ще менш тривкіші

отож
яке має значення
хто ти

~

ходи за мною
простягнена руко
стріло
що наздоганяєш мене

ходіть за мною
голодні очі
на моє барвисте пасовище

ходіть за мною
довгі ноги
бо так іде за господарем
приручена олениця

ходи за мною
чужа туго
адже тільки я тебе
заспокою

ходи за мною
бо тобі бракує
рідної колиски

колискової
яка знає найласкавіші
у світі слова

~

жаль мені
білої сльози

жаль мені
прощальної руки

жаль мені
самого жалю

поцілуй ночами
його незаплющені очі

доторкнися
до його повсюдисущих рук

врешті одного дня
обітни йому голову

презирливою посмішкою
іншого світу

такого мною
погорджуваного

~

коли я повиймав
з ніг і долонь
золоті цвяхи

одна сонячна скалка
ще довго
з грудей стриміла

спогад про тебе
кровоточив

II. ВЕЛИТЕЛЬКА ДОЩУ

~

тієї ночі нас наздогнала погоня
щемливих поглядів і тільки
нам зрозумілих слів

тієї ночі твої уста
закінчувалися
як море приливом і відливом

тієї ночі твої перси виносили
на червоних вістрях зблукалі
рибини пальців

тієї ночі безмежна глибінь
лона поглинула трьох мене
вчорашнього нинішнього і
завтрішнього

~

крізь воду вечора прозирає
затоплене місто нашого
кохання

з деякими фрагментами
білого пустинного майдану

з поваленими каріатидами
ніг смаглявим куполом
живота

з напівзатертою фрескою
твого лица у забутті

з колоною ніжності що
повисла над чорним
проваллям буденщини

~

хто ти
у сьому мороці

без свідоцтва одежі
що золотаво
опало з тебе

хто ти
у сьому мороці
з терпким зітханням
зеленим з одного боку

хто ти
у сьому мороці
з близьким горизонтом
погляду
що рукою подати

хто ти
у сьому мороці

з душею
що скупю як молодик
пробилася
на вустах

~

потайний промінь
заломлений
крізь верству присмерку

скупе слово
переломлене
крізь товщу тиші

і смуги тіл
переломлених
у хвилі жаги

і ніжність
поки дісталася
крізь пласти черствості
викривилася

але ще попереду
кривий усміх

заломлені руки

і життя наше
ламаного гроша
варте

~

О кришталева синя сутінь,
де ти і я, мов два стебла.
І щось присутнє дуже сутнє
уже збирається на плач.

Залишмо позу, речі горді —
ти чула їх і я їх чув.
Але чи вчуємо, як в горлі
розпукнуть пупляхи плачу.

Бо наша мова — не забава —
то ж помовчімо, помовчїм...
Хай мов японська ікебана
цвітуть у смерку два плачі.

~

Ся історія щойно почалася
але ми вже обоє знаємо
її кінець

ти мовчиш про се мовчанням

я мовчу про се порожнім словом
без якого можна обійтися

опісля всього
кожен поцілунок
треба виносити
як перлу з дна

~

Прибережи мені сей дощ,
сю кару — хмари віяло.
Не знаю ліпших я оздоб
над перли, що на віях.

Прибережи мені сей дим,
жалобу сю по свічці.
Не остуди, не осуди,
що ллється через вінця.

Прибережи мені сей зойк,
що не здобувся з горла,
як щему золотий пісок
стікав по грудях голих.

Прибережи мені сей біль,
осе розкошування.
Як виглядатимем собі
ми завтрашнього рання?

Прибережи мені сю ніч
до іншого ще разу.
Лежать в ногах слова сумні,
як коругви поразок.

~

Мадонно радісна дощу,
травневих злив маленька відьмо,
вже світу білого не видно
поза Тобою. Та прощу,

благословлю отой каприз
і спокорюся радо долі —
збудую храм із парасолі,
де струменів спливає фриз.

В благословенній тісноті,
в прозорій дощовій ротонді,
кермує порух благородний —
Тобі воздвигнути престіл.

Тобі ж, велителько дощу,
солодких злив маленька відьмо,
за те, що з храму нас не видно,
поки блаженний дощ не вщух,

Тобі ж за усмішку твою:
вона свята — твоя усмішка,
лише для мене тут — і більше
з ніким у храмі не ділю.

III. НЕВМИРУЩА СПЛЯЧА

1

ще мерехт зеленкавий
навколо надкушеного яблука
але натюрморт сутеніє
вино присохло до дна
келиха порожнє лоно
приймає останній прут світла
хитлива пляма скла
а може цитрини скибка
повзе білою стільницею
а ти обтрушуєшся поволі
із мжички поденності
із сльоти нелюбого шлюбу
ще треться дощ об шибу
наздоганяє тебе як пес
а з твоєї постаті стікає втома
як панчіх темна калюжка
аби ти запромінила

2.

у печі на тихій флейті
танцює перелесник газу
вловиме ледве схлипу коливання
те що виростає з тиші
завжди ніжність

спиваю сиз помади
оживає рожева черінь
те що виростає з ніжності
може зупинити серце
а коли вже згодом
знавісніють язики
і себе поборюють
у з'єдинених ротах
я бачу заплющеними очима
як співучим рухом
знімаєш із вух перлини
і срібні перстені сковзають
як клубочки спазм

3.

ніби до мушлі первісного океану
я допав до твого вушка
вишум предвічних слів
чому ж наркотичних
вловлюю чи вимовляю сам
хвилі підступні входять
в наше однотоло
почерез мільярди тіл
затоплених у часі
від натхненної миті зачаття інстинкту
і аж до ери нашої зустрічі
у млосному інтер'єрі
на чужому ложі
де триває блукання тіла тілом
де тіло в тілі триває
щоб незаймане у займанім вернути

4.
(СТАРОМОДНЕ)

Твоє дихання біля мене,
твоє дихання у мені.
З твоїм диханням хочу вмерти
в оцім оманливім півсні.
Але нам ніч готує зраду —
зі свого потайного дна
вона обох нас, безпорадних,
жбурне на ясний берег дня.

5.

у заколисаному сутінку
коли на стінах втомлюються висіти
портрети скоцюрблених людей
я мушу засвітити слово
отак черкнути ним об серце
як сірником і в спалаху
підгледіти обличчя жінки
що саме тоді мене кохає
що перед тим мене кохає
що й опісля мене кохає
ні я не буду ревнувати
що тебе таки викрав
маляр із Італії Джорджоне
у мить умиротворення
у божественне позачасся
яке вже не ділиться
ні на колись ні на тепер
а тільки на Невмирущу Сплячу
коли нас не стане

6.
(БІБЛІЙНЕ)

Вранці заглянемо в сад,
чи завітли гранати.
Буде солодка роса
наше ложе скропляти.
Довгоомріяний шлюб
нас в обійми огорне.
Запах дурманливий шлють
із гаю мандрагори.
Щедрі навколо сади
на багаті врожаї.
Та найсолодші плоди
я на шлюб зберігаю.

7.

часом здається мені
що тіло твоє тіло олениці
з рум'янковим віддихом
над пружним потоком
і само брижить як свіжолуска вода
невтомне але з ласкавості
не підпускає до себе
не прощає замітника крові
вчить кров бути червоною
і згасати також червоною
відроджуватися до дійства
так як оживає джерело
тоді опісля знемоги
бере вона у чудотворні долоні
зів'яле вогке пташа

щоб відіслати його у розкіш-
ницю в оленицю окрилим
дужим прутнем знов

8.

з благоговінням стою
перед чистим аркушем
і кожен раз немов уперше
ніколи не впевнений у пері
ти теж чистий папір
на якому маю сповнити поему
завжди без покреслень
набіло
мучуся асонансами
до твого стогону
а ти волієш повнокровної рими
хочу верлібром віддати
задихане дійство
але нагадуєш про існування ямбу
коли збиваюся на фривольну поетику
тримаєш мене у шорах
високого стилю
кожен раз мушу писати тебе
натхненно
як молодомузівець

КРАЄВИД З ЕЛЕГІЯМИ

довкола заліг
пустельний краєвид
і тільки елегії
як верби
значили
непримітну для ока
дорогу

с п о д і в а н н я
с т р а ж д а н н я
в и п р а в д а н н я
п р о щ а н н я
в и г н а н н я
з р о з у м і н н я
в і н у в а н н я
п і д г о т о в л е н н я
т е р п і н н я
т р и в а н н я
стояла уповні
осінь 1971 року

СПОДІВАННЯ

бере свавільно дош тебе за руку
 веде несмілу під склепіння парасолі
 відмолимо разом дощу вечірню
 шумить самотній янгол понад нами
 шукає раю в цьому пеклі
 на готиці дерев стрімких дахах
 вгніздитись хоче а ринштоки зносять
 у підземелля сизе пір'я
 ще помах крил і вже за містом
 паде знесилений як камінь до землі
 настав долоню ще єдину краплю
 живого срібла вловиш відкіля вона
 така цупка з краєчка хмари
 скотилася чи з бані парасолі
 дай мені оту реліквію на пам'ять
 ще сліз ніодної святої
 переховати у плящинках не вдалося
 з кришталю сліз лише кристали солі
 а вода вона жива живісінька
 втікає за дощем зі свого світу
 і тіло віддає землі а душу хмарі
 виходимо з-під захисту й між нами
 надалі лиш стебло парфумів
 і надалі слова легкі що їхній сенс
 тоненьку оболонку звуку розпирає
 на грані неможливого розірве
 і область нас теплим духом зрозуміння
 в пилку сріблястої помади
 японська квітка вуст
 усупереч усім вогнистим макам
 відчинить спрагло пелюстки надвечір
 пробуджена до поцілунку як життя
 ось тоді незграбним саком слова

спіймати схочу те що невловиме
 те що окреслення не зносить наче смерті
 на мить схитнеться стебельце парфумів
 метелик настрою сполошиться раптово
 повз шоку ковзнуть твої гарячі губи
 струснучи перламутру сизий попіл
 і як холодна крапля дощова
 мені за комір скотиться прощай
 але вертаючи вночі додому
 я понесу-таки на довгому стеблі
 прив'ялий запах сподівання
 і цілий храм зачинений побожно
 у чорних контрфорсах парасолі

СТРАЖДАННЯ

вистраждай ніч останню
 шелест білого місяця в очеретах
 тишу ласкавих рук
 вистраждай ласкава
 зігрівають останню ніч
 за день насмаглі тіла
 відходить літо повільний гексаметр
 спекотливих днів проскандуй до кінця
 де ж божевілля тільки розміреність
 руками води обхопила човен
 наші тихі силуети обхопила
 де ж розміреність саме божевілля
 вистромляє з очей як із-за ґрат
 руки тонкі і зелені
 витримаймо до ранку
 завтра вчуємо голос високий
 і як діти дивуватися будемо
 чому не розсадить

свого камінного горла
 лона свого камінного
 отой ерихонський поклик життя
 там похапцем на людній вулиці
 чи за кавою у наріжному гастрономі
 переконаємося у ціні страждання
 за шелестом місяця в очеретах
 за моторошними пострілами риб
 серед сонної тоні ласкава
 вже завтра вчуємо голос високий
 по п'ятах наших пришикліх слів
 громохко ступатимуть сексоти
 звідусіль із-за кожного столика
 ближчого і дальшого рогу
 пеленгатори оголених м'язів
 виловлюватимуть душі розмов
 помовчімо ліпше про ніч ласкаву
 даймо всім отим ненаситним
 хліба як жебракам і до хліба
 вкиньмо у пельки їх вух
 оповідання про те як прибулі з Яваса
 цілують кістляві руки волі
 і про те що вже не цілуватиме їх
 Михайло Сорока
 не тільки батько мого побратима
 а й Калнишевський ХХ віку
 або про палаючі мечі
 новітніх архангелів
 по оба боки повалених
 царських врат Батьківщини
 В'ячеслава і Валентина
 тільки отак упевнимися
 у високій сурмі голосу
 тільки отак піднесемо
 плазуючий шепіт
 з пооббиваних колін вище трави

вище від самих себе піднесемо
 але ніч оту мовчки вистраждай
 останню ніч і шелест місяця
 в очеретах вистраждай мовчки
 ласкава

ВИПРАВДАННЯ

у цій кімнаті черствій і чужій
 де недостелено ще ліжка біле жмуття
 постелені вуста твої покірно
 а інша в серці вже стоїть як у вікні
 і дослухається до плазування слів
 заціпка мови лиш про людське око
 сьогодні ненадійна двері відхили
 і світ речей примчиться на поріг
 прорве невидимі тугі загати
 і винесе на Божий світ
 струнку як ти свідомість того
 що все постало з імені прокльону
 що світ замішаний в плювкові
 в масній воді в брудному шумовинні
 в самому серці харкотиння
 його коріння це ж сама земля
 його язик підступний вітер
 лестивим шепотом ламає душу
 а нищить тіло чорним смерчем
 всякчас тримай його побіля вух
 відрізав нас проклін як пуповину
 іди собі нікчемний чоловіче
 і пам'ятай що Богом над тобою
 твоєю сутністю і духом є проклін
 ти язиком брудним карай навколо речі
 та інколи потішся любомудре

від нині сам собі ти пан і сам поклін
 такий собі упізнаний проклін
 і в цій кімнатці черствій і чужій
 де двері віднесло на обрій
 я попрощаюся з тобою і з усім
 і з серцем попрощаюся
 не стій як за дверима
 дай розминутися у лісі днів
 хоч раз єдиний раз із сьогодніням
 і хоч єдиний раз допоможи
 у глупу ніч замкнутися з собою
 хай тільки десять нігтів світять
 як десять місяців примарно
 у темряві почислю їх
 у темряві почислю всі обличчя
 котрі торкалися мого лица
 і руки всіх богів почислю
 що ласкою збігали мов ріка
 дитячими моїми голівками
 чи довго вистачить мене
 у ясності твоїй преглупа ноче

ПРОЩАННЯ

брате дім наш як сонце
 рукою тепер не дістати
 дощукуючись кореня смутку
 спотикаємося об його поріг
 заглиблений твій силует
 залишився на килимі стелажів
 як тіні на гіросімській стіні
 книжечка поезій Мороза
 мусила б мати отут гніздо
 кожна невидрукувана картка

у вирії із зимних сторін в полудневі
 світлина Алли Горської
 біле віконечко у нескінченність
 за яким не видно овидів
 ні синього ні зеленого навіть чорного
 хто ще відійшов
 не встигши потиснути руки
 начебто вийшов по хліб і вино
 дорізьблений часом хрест над ліжком
 нагадує не тільки про наші пракорені
 облетів він з музейного листя
 та цвяхи не облітають
 і засохла кров озивається із-під них
 або іконка чудом визволена
 з ясиру минулорічного обшуку
 що можна знайти в серці Богоматері
 поточенім ще крім усього й шашелем
 багато тут інших речей
 впливає з цілющої води
 твоєї недавньої присутності
 снується смеркання голубим павутинням
 вже по горло вчорашніх розмов
 а скільки ще всього не пускає нас
 а скільки забобонів причаєно
 впродовж усієї дороги
 скільки пловків і радіоантен
 досягали наше високе підвіконня
 скільки хапчивих пазурів
 із запеченою кров'ю
 здирало позолоту ілюзій
 ой не тут місце нашої страти
 ой не тут місце нашого вознесіння
 шкаралупка нетривкий захисток
 але будемо не раз спотикатися
 на порозі його екзистенції
 тілами душ і постатями снів

дітьми що виростуть без нас
 терпінням що визирає з очей ікони
 нашими матерями і дружинами
 що постали із субстанції чекання
 може зараз не треба про це
 може зараз доволі і того
 що за вікном дому нашого осінь
 відчинила якраз на годині
 томик елегій Лепкого
 який випадково не сконфіскували
 а журавлі Боже а журавлів
 чи чуєш брате мій дім наш

ВИГНАННЯ

Тепер відіслано поцілунок
 пост скрипту за проминулим літом
 за сімома печатями житиме
 звістка про те що минає
 ми вмираємо для одних
 для інших народжуємося рожеві
 і пост скрипту нічого не означає
 як і багато святкових слів
 перетертих на жорнах звичного
 я не належу до тих
 що голосним мечем виганяють із раю
 бо коли б я хотів це вчинити
 за тобою пішли б усі звірі
 мордочками тицяти до твоїх колін
 рушили б за тобою дерева
 разом із плодами і корінням
 отари кущів бляляли б уздогін
 і квіти покинули б райські луки
 пелюстками лижучи твої п'яти

медвяним роєм знялося б услід
 повітря яке тобою солодкою дихало
 а те покірне медвеже хутро
 в яке шоранку опускаєш ноги
 як у теплу воду на м'якім піску
 могло б тобі асоціюватися
 з душі і тіла оббілованим поцілунком
 я належу тільки до тих
 що дозволять винести себе у сні
 і більше до раю не шукають дороги
 як не шукають повернення до сновидінь
 хоч свідомі що лише сльоза
 найповніше обіцяє віддзеркалення
 але тоді залишається твердити
 що існує можливість неможливого
 що можна продовжити своє тривання
 в куточку засмученого ока
 і як ув'язнена в бурштині мушка
 випасти у вічність замуrowаним у сльозі
 але тоді залишається твердити
 що літо не всохло на пні
 і слова як щепи прив'язані до символу
 не втрачають круговороту соку
 але тоді залишається твердити
 що пост скрипту вогненний знак
 неопалима купина нашого літа
 і ще залишається твердити
 що помираючи для одних
 ми для інших уже не народимося

ЗРОЗУМІННЯ

випрошуєм зрозуміння у птахів
 випрошуєм співчуття у трави
 випрошуєм близькості від небосхилу
 хоч знаємо що тої близькості не помагаєм
 надто ми прив'язані до традицій наших тіл
 надто ми висиджуємося у гніздах власних душ
 і жодними ключами відносності
 нам не дістатися до нутрошів інстинкту
 чи до голубої ілюзорності обр'юю
 чому людино не підйдеш до мене
 якоїсь там п'ятниці якогось там вересня
 чому людино я не підйду до тебе
 якогось пополудня чверть на годину
 зручну для нас обох
 і не промовимо ти до мене
 чи я до тебе яке це має значення
 ось на долоні велика пекуча крапля
 це сльоза вона випала з ока
 не за ньютонівськими законами
 а просто з великого болю за тобою
 випрошуєм зрозуміння у птахів
 випрошуєм співчуття у трави
 випрошуєм близькості від небосхилу
 тим часом я зустрівся із ближнім
 був заліплений чи зліплений
 від волосся і до п'ят
 вирізками свіжих і давніх газет
 скелет його не просвічувався
 тому ближній відрекомендувався
 цілком пристойним псевдом
 але між іншим в районі голови
 я прочитав чорним по білому
 що припертий до стіни свідками

(дай мені Боже тих свідків)
 підсудний (дай Боже на хвильку побути ним)
 признався до найтяжчої вини
 (дай мені Боже крихітку з тої провини)
 і папір не запався як земля
 під чобітьми тих слів
 стривай ближній а хто тебе
 припре до стіни до стінки
 коли слова спростування
 доходять до твоєї голови як до стіни
 коли вони мають властивість міняти
 поза своєю волею траєкторії
 з редакторських столів
 у прокурорські сейфи
 а ми
 випрошуєм зрозуміння у птахів
 випрошуєм співчуття у трави
 випрошуєм близькості від небосхилу
 тільки не в того що не з нами
 тільки не в того що не з нами
 тільки не в того що не з нами
 а там
 і звідти промовляє людино
 я не можу якоїсь там п'ятниці чи вересня
 якогось 1971 чи іншого з 14 років
 підійти до тебе а ти до мене
 але звідси простягаю у пальцях
 свою велику вогнисту сльозу
 оправлену в колючий дріт
 народжену поза всякою механікою фізіології
 і навіть не з великого болю
 а тільки одним надлюдським законом
 о д е р ж и м і с т ю

ВІНУВАННЯ

Одного дня одного ранку
 долоня схожа до твоєї
 на захист коло свічки стала
 і полум'я сповнилось міццю
 змужніло випростало постать
 та мить тривання завжди мить
 і залишившись вогник безборонним
 знов захирляв і поник
 і пряжа диму заплелася в інший світ
 з таким знайомим ароматом тліну
 золотоуста попелу жертвність
 мовчить нам просто в вічі
 у паморочливій тьмі життя
 лякаємось пекучих дотиків
 подай ж нам знак твоя корона
 пішла музеям за безцінь
 твій рід закінчився з тобою
 пух титулів пооблітав
 урвалось імені сріблясте павутиння
 та гонить осінь табуни дерев
 в сади твої великокняжі
 і листом повнить золотим
 порожні скрині ковані мосянжем
 а в льохах лиш біла кість
 глодає ланцюги залізні
 але скоріше ржа їх з'їсть
 ніж сила нашого безсилля
 у котрий раз цю азбуку вчимо
 до середини кожен раз доходим
 і знову відчиняєм палітурки
 як двері в затхле підземелля
 жуємо хліб історії черствий
 не знявши капелюха з лоба

не знявши голови з плечей
 за хліб історії черствий
 щит оправдання носим кожен день
 за ним свій каганець ховаєм
 і не навчить ніхто послугувати
 тому вогню що згаснути не сміє
 для нього із бортей глибинних
 добули ясний мозок воску
 і гніт для нього прашурі зсукали
 із жил в яких не застигала кров
 чому ж ми всі оплакувати ладні
 ті руки що пішли з вогнем
 задивлені в жертвність попелу
 ми ліпше крила фенікса згадаймо
 і ще сьогодні пригадаймо
 як то долоня схожа до твоєї
 на захист коло свічки стала
 у безперервним ланці вінування

ПІДГОТОВЛЕННЯ

виломи гілку зіжухлих слів
 красномовний вислів розставання
 простягаючи скинь зі себе
 усміх звинений у сухий листок
 ще перепитаю кожен палець як свідка
 не відпадуть вони може від того
 а ти їх навчи лукавити
 як навчила колись водну лілею
 прислугувати незайманості
 у затишному гніздечку на грудях
 ми ще є промовлять вони навперебій
 і в кожному живе маленьке серце
 а ти їх навчи лукавити

як навчила колись краплі води
 змінитися у живі перлини
 у золотавих скойках волосся
 ми ще є промовлять вони
 а ти їх навчи лукавити
 як навчила перелюднені вулиці
 розступатися аби я міг
 тебе побачити за сім миль
 ми ще є промовлять вони навперебій
 і в кожному живе маленьке серце
 поверни свій заблукалий погляд
 з перехожих і трамваїв
 ти побачиш мене що навічно
 вкоренився у ґрунт солодкого спогаду
 поверни свій заблукалий погляд
 з далеких дерев і шпилів
 ти побачиш себе що відходить
 і нічого не бере зі собою крім тіла
 разом із лілеєю і перлами
 поверни свій заблукалий погляд
 за собою що як сарна
 легко стрибає у голубому
 і горизонт відчиняється
 як біблейне Червоне море
 поверни свій заблукалий погляд
 з далеких небес і диму
 ти завважиш як за плечима
 зачинається море відчуження
 і як хтось самотно на березі
 притуляє очі до глибокого сліду
 мов до померлих очей барвінку

ТЕРПІННЯ

із крихт із цих руїн
 зацвіла гілка терну білим
 з ніг просочилась ясна кров
 вікно замаєне поглядом вітай
 непевною ходою дотикаюся до саду
 все що було там я хотів би
 там залишити чи ж воно
 місяцеве коло що прошкує поруч
 і його не випередити
 як не залишити позаду
 терпи мене як терпиш себе
 бо з мене ці білі стіни храму
 невиразні як з-перед віків фрески
 ледве чутна молитва полишена
 у маленьких криничках колосників
 довгі як тростинки руки жінок
 стримлять із золочених канделябрів
 пташка аромату вилетить
 із засвіченого ореолу пальця
 за порогом здоганяє мене постривай
 так пахне твоє буття
 так пахне твоя відсутність
 і порожні міські подвір'я
 порослі густими бородами трав
 повилущувані з бруку рябі дороги
 покинули ліси насиджені кубельця
 хмари осиротили самотнє небо
 чим виповнити серце яким словом
 оживити сухі тростинки і горла
 пересохлих рік яким видінням
 виповнити глухі провалля снів
 терпи мене як терпиш себе
 бо з чого тоді ці білі стіни

чому до шенту не стерті малюнки
 чому тріпоче під склепінням
 ледве вловимий дух відходу
 адже цього саду в дійсності нема
 і віконниці прибиті навхрест
 у шпаринах між висохлими дошками
 застрягли тернові шпички поглядів
 отих які давно покинули дім
 і гілка колишеться у млі
 як бабине літо без стовбура і землі
 з крихт і руїн не виросте нічого
 є напевно інший світ і в його гнізді
 ростуть кущі чіпкі до ґрунту
 і погляди течуть із власних витоків
 і душі притягаються коханням як тіла
 храми будують з каменю а не ілюзій
 а терпіння на пальцях ходить наче тінь
 аби у вічі не заглянути
 аби не впасти в душу

ТРИВАННЯ

Осінь напевно закінчу на цьому слові
 слово закінчу разом з осінню
 видушує вона себе по краплині
 як з цитрини останні соки
 видушує вулиця з молочаю ліхтарів
 останнє молочко для ночі
 закінчу осінь чому б не закінчити
 закінчу вимовляти слово чому б і ні
 коли воно іншого не має до пари
 тільки тоді побачити зможеш
 у моїй пластиліновій особі
 поета що не називає всує чого нема

на чорне тиче що воно чорне
 біле вибілює як полотна в селі
 і твердить я той а не інший
 й останнє слово підсудного
 має за найвищі злети поезії
 а наразі коли осінь не закінчується
 коли слово тягне за собою
 нескінченну вервецю слів
 бути захланним на них
 і кожне отак обмацувати
 як зголоднілий на ласку мужчина
 жіночі округлі форми
 а наразі коли осінь ще здатна
 на ранок хрусткий як лід
 зі сну випадаєш мов з поїзда
 що мчить у вимріяні краї
 з надією виймаєш ранок
 як тонку крижинку з калюжі
 але звичайна собі буденність
 проглядає у молочнім віконці
 очі твої заклопотані силуетами
 пальці твої шербатим грошем
 вуста твої самою банальністю
 а думки здоганяють п'яти
 недожитого вчорашнього дня
 сьогодні тебе просвітять
 на рентгені спілки письменників
 врешті мусить прилюдно позначитися
 злаякісна пухлина опозиції
 сьогодні можуть випустити нутроші
 з твого робочого бюрка
 та й багато різних несподіванок
 чекає на позаспілчанського Одисея
 кому поскаржитись хіба осені
 вона одна розуміється на зажурі
 кому надішлеш протест

І. Калинець. Пробуджена муза

хіба вуличній смілярці
бо й так бухне як діжа
твоя особова справа
кому шепнеш на вухо
хіба віршеві він один
вміє мовчати мов камінь
дійсно невесела кругом
хореографія опалого листя
пошарпані декорації вулиць
вбога на реквізит нинішня осінь
вбогий краєвид з елегіями

ВЕРЛІБРОВИЙ ВИРОК

1971

продовж своє літування	греблю каміння посеред ріки літа
у кожному оці по золотій говерлі	на цім камені ти ноги мила
у кожному подиху альпійські луки	на цім камені ми зібрали
вулик нашої хати солодкий	усю живицю сонця
в одно віконце вбігає чорний черемош	смерека дня вже стрункішою не буде
у друге віконце вибігає білий черемош	вилоче осінь косівськими кахлями навколишні гори
вдягаєм радість на показ	хто приїде поглянути на писані камені
як гуцули на празник вмістиме скринь	написи невидимі для смертних
виносимо сміх на уста	кому відчиняється як на улюбленому вірші книжка
як полонинка білі овечки на осоння	кому непорочна згадка віддається
це ж ми зупинили	як дівчина

2

визволь око
з тьмяного срібла
меланхолії

визволь уста
з випробуваного золота
мовчання

визволь стан свій
з цупкої бронзи

який летючий день
який срібний вітер
яка золота піна лісу

ні один камінь
не влечить на місці

фіолетовий вогонь
пожирає перстень
тьмяне срібло

ферментує осінь
у голубому бутлі

визволь кров
із окови
як сік з винограда

це наша остання
мандрівка

червоною цівкою
вина бризне

не вберегти
хрустке галуззя
сплетені пальці

шовк багрецю
на раменах трав

гойдалка землі
під нами

завтра обіцяє діалог
із безсонням

сумну статистику
днів без тебе

застигне на крихту льоду
камінець нещастя

відхлине полум'я
за сім дверей
у найпотаємніше

моя осіння любове

поглянь на себе
у відро чистої води

в оправу тьмяного срібла

відлітає
крилатий корабель
осені

неоцінений

3

перекинь
синє проміння погляду

через провалля
вужького столика

я такий легкий
від нетерпіння
що перейду по нім

я прозорий
від любові
як ангел над тобою

простели
хистку кладку

я ще не все виніс
з того боку болю

там залишилася
рука
яку я поцілував
у білий день

там залишилося
слово
символ віри

там я залишив
кілька дрібниць
на згадку

долоня
пелюстка маку
у потиску

прощаюся
зі словом твоїм

вірити занадто боляче

все що від мене
від нечистого

будь легша
від пилинки

що танцює
на волоску променя

а коли до тебе
плач пікратеться

як дитина
на пальчиках

щоб очі затулити
на хвильку

не вгадує

ніколи сліз не забагато
щоб повернути втрачене

але не оцінюй мене
редакторською міркою

моя гіркота
гори
зрушує

4

недавно ти мені
оповідала
як оповідають
нетутейшим

що вже в дорозі
осінь

порожніють
заповідники городів

тільки ситі гарбузи
вилігуються у кублах
до морозів

з останнього подиху
облетіли сади

як іграшки
на останній ялинці
висять
пізні яблучка

каральні експедиції
міщухів
зганяють зголодніло
до кошків
останні табунці
грибів

у клунках
привозять селяни
на невідьничі ринки
полонянок
з україн літа

як це сумно
у місті
коли безбарвні афіші
нагадують
торішне листя

і ці слова
про осінь
може не такі й звичні

бо їх вимовляли
твої уста

але тепер
коли не бачу тебе
входжу
в осінній ландшафт
як у холодну
воду

5

дочекалися снігу
як манни

білого переродження
душі пейзажу

прийдіте поклоніться
посріблені волхви

з миром інею
з високим кадилом морозу
золотом ранкового мерехту

явори з білими крильми
напевно з вашого царства

скляне склепіння тиші
над нами

по вчорашнім феєрверку
китайський ліхтарик
місяця

по вчорашній коляді
рум'яні лиця калачів

бісер маку
розсипаний для горобців

непорочні сліди твої
мила

в усі пори року
білі і нереальні
коли пильно вглядатися
повняться водою кольору

як вечір заходом сонця
як очі слізьми

як небо
самотньою поезією
вечорової зорі

поезією для вибраних

не виймай до ранку
промінець із ока

січнева ніч
пружна як лук

вона вистрілює
із сагайдака
не тільки зірки

але й білу землю
мов колядку
підкидає під небо

ближче
до високих зір

6

поглянь
які ми близькі
до хмарини на небі

голубим підтекстом
кохання наше

або до синього поля
у барокових рамах лісів

золотим підтекстом
кохання наше

чи до зеленої води
що камінці на дні
ворушить

як ми спогади наші

поглянь
які ми близькі
до природи

у танці еволюції
мінємо лице
як вогонь

поглянь
які ми до нього
схожі

глодає камінь
випиває кисень
глек за глеком

і вмирає
не наситившись

чи ми не близькі
до ночі
чуємося безпечними
у чотирьох стінах
її печери

або які ми близькі
до дня
жорстоко топчемо ряст
разом з колісницею
розщепленого атома

поглянь
які ми близькі
до життя
ще тільки одне зусилля
і ми б стали людьми

поглянь
які ми близькі
до смерті
тримає нас при житті
щось тендітне
як пташка

і які ми близькі
до вічності
тільки нема кому
з-поміж нас
розіп'ятися

7

хто тебе Земле
прив'язав
до шиї всесвіту

хто прирік тебе
на ганебну роль
каменя

хто вклав у руки
всеїдній тварині

сокиру слова

тепер вона
задивляється
у наточене лезо
як у свічадо

і бачить
подобу бога
жорстокішого
від Єгови

який народ тепер
обраний
за Ноя

у якій країні
зводиться ковчег

ти потягнеш
на дно
зоряної ріки
Місяць і Сонце

ти потягнеш
на дно
зелену колиску
моєї вітчизни

з народом
який ще не виколисався
не тільки до месіанства

але й до того
щоб заглянути
на себе
у дзеркало

ти потягнеш
на дно
і моє вбоге кохання
багате гадкою

що не нам
фінал падіння
суджено

8

невидимий світе всевидючого вуха	православія вінценосців славити мазеп проклинати
і ти видимий дубових трибун і трибунят під дуб	учені підголоски хамеліончуки із-за кафедр і собі дишкантами
послухайте казочку	
в одному царстві государстві жив собі дивак	хоч і понині плутають Антонича з Антоновичем
а царство-государство не один ломоносов як атлант підпірав	ціла тобі малоросійська придворна капела
не один знадвору вольтер за контрфорс правив	у торбинку вкинувши простодушну сопілку мовить дивак
взявши до рук сукувате берло ціпка мовить дивак	сад божественних пісень царство Боже в собі ношу
я сам собі володар в імперії серця а для іншої пальцем не рушу	досить і вас обтесаних стовпів
зіспівалося на один глас велике і мале	вельми пожиточне йшло засвоєння пруського кроку

у бойову колісницю
впряжено проворного
суворовського коника

в Ермітажі
засновано відділ
запорозьких клейнодів

до торбинки згорток
дрібних письмен
засунувши
мовить дивак

приходжу пригадати
що гаї калинові
корова язиком злизала

цвіте калинова бутафорія
по театральних закамарках

приходжу пригадати
що від одкровення
калинової сопілки
кров стигне

а нам не до суму
за гонорарну суму

приходжу пригадати
що у капсулах ягід
заморожена енергія
моєї гіркоти

ось моя непереможена
зброя
алфавіт світу

шукайте могилку мою
по епітафії

світ ловив
але не спіймав

та хто сьогодні
повірить
в оцю казочку

9

що буде
як визволю її

приходжу пригадати
що останнього вінка
останній із сосюр
зодяг у домовину

збіглися чорносотенні киеви
що воно таке є

а воно калина
моя батьківщина

а я її калинець

10

(В'ячеслав Чорновіл)

ось почесний громадянин міста	у лаврах пасквілів з почтом шпиків шлейф погроз волочиться щораз довший
вагар зі станції скнилів	як ти вхитрився втримати нас горстку коли півень тричі пропіяв
чи безпомільна залізнична вага	як ти вхитрився повернутися до нас не тільки із-за ґрат але з порогу того світу
чи проста термінологія брутто нетто	і як ти вхитряєшся у львівській тісноті здвигати повітряні замки
але терези правосуддя потребують його плеча	де я твій перший придворний поет
виводиш нас із хашів кодексів за руку як дітей на велелюдні шляхи	
дорого платиш за причетність жодні понаднормові вагони її не зрівноважать	
дивуйтеся люди	
ось іде без шеляга за душею без даху над головою	

11

(Ніна Строкатова-КАРАВАНСЬКА)

звалилася тиша на мене як грім з ясного неба	громадське сумління як вправний актор почало свій монолог
виразно почулося сюрчання коника з дитячих літ	хоч ніхто його не збирався перекричати
	послухайте
хоча наступила конституція снігу	кроки жінки тільки заглушить
виразно залунали жіночі кроки у куцій камері	білий голос снігу коли це зима
хоч в'язниця була далеко звідси аж над морем	зелений голос трави коли це весна
дружно зарепетували усі глушителі не лишивши щілинки для вуха	синій голос моря коли це літо
хоч стояв високосний рік гуманізму	багряний голос лісу коли це осінь
	золотий голос волі коли це воля

12

де знайти
затишну печеру
для Йвана Вишенського
для Йвана Д з ю б и

у найглухішому
афонському закапелку
стінам виресли вуха

на пасторальних левадах
пси винохують сліди
які ледь землі діткнулися

у найглухішому вертепі
стикаються
мечі радіохвиль
усіх континентів

свого слова
не вчуєш у галасі

постукай
може відчиняться

там за дверима
пасеться заангажованість
на бухгалтерських полях

там за дверима
вища естетика
поза Гегелем
називається коритологією

там за дверима
мигалюють козаки
по газетах

свого слова
не вчуєш у галасі

вийди на залюднені
вокзали

чи не їдуть
до столиці
йвани д з ю б и

з книгами
що сверблять
у пучках пальців

з ораціями
що кільчаться
із зерна

на золотих полях
уст

залишайтеся в мирі
афони

відчиняйте вуха
оони

ворота відчиняйте
яваси

13

ти бачиш
флюгерних півників
над редакціями

невже ми колись
подавали їм руку

поспівчуй бідолашним

не з медом
круглу добу
тупцювати на одній нозі

особливо
при наглих подувах

але як приємно
подеренчати на леготі

заскочити до кав'ярні
на чарчину

битися крильцем
у груди
і ми люди

без нас вітру б
не було

стався б застій
рідної
укркультури

а чого варті
флюгерні півнячі
бої
за вищу вежочку

летить пір'я
як зі справжніх

проте у тихе верем'я
такі вони
безпорадні

клюють носами
у різні боки неба

напрямок вгадують

коли б на розі
не міліціонерське авто

закукурікав би
до них
на цілу вулицю

14

спливла у калюжі самотня рибина ліхтаря	віднайди свій настрій у транзисторі
збиваються у тісний гурт сусідні будинки і дерева	недописаний лист як равлик ховається у себе
а ті що перед хвилиною вистромляли зубці в середмісті відходять у спомин	боїться залишитися віч-на-віч зі смутком
сріблястий гобелен дощу навертає нас до ілюзій	з осіннім попелом дощу
вечірні автомобілі вплітають у нього довгі червоні нитки	пригадай друже ті зливи що палахкотіли синім полум'ям
як на кольоровому фото	що вінчалися золотими коронами блискавок
схвильовано промовляє вікно до краплин	що електричним дрожем проймали кам'яне тіло міста
врешті затуманює свій зір і заходиться у спазмах	що підносили тріумфальну арку веселки
хрестоматійний пейзаж сутінку заполонює кімнату	для нас

15

розігрують передвечірні тіні останню дію	потім вони виростають до містичних розмірів
вони довго мавпують прощання людей з'єднання рук	переступаючи через пагорб поле річку ліс
вони зливаються в одно як у стовп диму	вони гублять голови за обрієм
знову двоються розходяться у різні боки	вони зникають разом із сонцем що відійшло у протилежному напрямі
невизначні здогади плачу потрясають ними	їх вже нема
вони не можуть вдати лише сліз бо ті прозорі	але ми ще довго оглядаємося
вони перебігають по зелених лаштунках залізничного насипу	наше сонце ще не зайшло
на хвилину перебивають ясну розмову ромашок що пропонують себе сонцеві	

16

вежо
єдине моє
прибїжище

тїльки на мить
можу замурувати
себе
у стїнах твоєї ласки

тїльки з твоєї висоти
можу оглянути

мїсто
що накрило голови
бляшаними лопухами

циганську дорогу
яка все-таки
допровадила до тебе

карликовий гай
де нїхто у спеку
не шукає прохолоди

бо то гай
моїх невикінчених
вїршїв

бачу
дзигу суетности
що чекає мене
мов пес
внизу під брамою

бачу
на сто миль
вперед
ї свою безвихїдь

мушу мовчати
про тебе
як без'язикий дзвїн

не відслонюї
вуалї свого іменї

час об'явлення
не прийшов

ї добре знаєш
що не прийде

17

відректися метафори
розїп'ятої
на шпальтах газет

повїшеної
на шибеницях ефіру

засушеної
мїж пресом обкладинок
розбухлих книг

замацаної
у розмовах
як остання дївка

відректися
навіть самої метафори
про неї

але нїяк
не можу визбутися
позавчорашнього сну

де я заюшений
перемїг
без жодної надїї
великого звїра

поглянь
не дали за вигране
роззяви

поконаний
має твоє лице

хто ж вїн
для тебе

відректися метафори
це відректися
не тїльки
ой не тїльки
вїд сну

добувши вітер
з білого вітрила
як рибу зі сітей

вийнявши з очей
незнайомі
скалку
нерозгаданої туги

обікравши кохану
з її безсонного сну

викорчувавши
з дикого поля душі
ще один пень
ілюзії

не поминувши
зарозуміло
барокову зброярню
публіцистики

припавши вухом
до стіни дня
як до в'язничної камери

пограбувавши
поблеклі квіти
з гербарію словника

ствявши
у лузі метафор
голівку з будяка
і зацвілої папороті
заокругливши фразу
на взір
місяця уповні
написавши собі
верлібровий
вирок

тричі на день
переконуюся

коли ти не є
доносом
на поета

то що тоді ти
поезіє
?

РЕАЛІЇ

1972

Ірині Калинець присвячується

Мотто:

Нині подай меч свій

захований пильно

від ока нашого

євангелістом

~

Пишу похапцем як-небудь і коли-небудь
завелика забаганка бути тільки віршувальником
завелика забаганка чекати довершеної фрази
адже Ти не маєш можливості
у час перехресного допиту на таку розкіш
Ти можеш мовчати протестуючи
а я не можу дозволити собі на мовчанку
не тому що вмію краще сказати
а тільки тому що я не здатний
Твій голос викрасти із-за мурів
я не годен чекати на милосердя Музи
а що коли не вложить в уста
пару жаданих строф про свободу
пишу похапцем як-небудь і коли-небудь
ховаю клаптики де прийдеться
сподіваючись повторних обшуків
бо хочу мати хоча б з десять читачів
перед тим як потрапити разом з віршем
до небелетристичних рук прокурора
може тоді оплатиться отой тираж
пишу похапцем як-небудь і коли-небудь
прости мені за нікчемну прозу
але чи не має вона в собі більше від Бога
ніж не один стриножений Пегас
у прохлорованих конюшнях книгарень
друже це єдине що можу
запропонувати Тобі

ПРОПОНУВАННЯ

ПРОПОНУВАННЯ 1

Усвідомлюючи що Він відійшов по піску
по морю аж до червоного обрію
усвідомлюючи що в мені залишився
отвір маленька дірка ніби від кулі
усвідомлюючи що цей отвір має обрис
Його наче він звідси вийшов
усвідомлюючи що не провалюється
Його стопа у червоному піску червоному морю
усвідомлюючи що моя нога без Нього
стала камінною і земля западається під нею
усвідомлюючи що з Ним відійшла
передвечірня свята провінція
усвідомлюючи що можу без молитви
без її високих як сосни слів
усвідомлюючи що можу носити
за пазухою дрібне каміння
дрібнотем'я замість неї
усвідомлюючи що віддаль між
відчуженими руками не вмщає Його
усвідомлюючи що віддаль між ними
це червоний пісок червоне море без Нього
усвідомлюючи це гірке аж надто
гірке усвідомлення
хочу виблагати в Нього всього-на-всього
зійди до мого серця об'явити йому
нову філософію серця

зійди у мому слові як зелена трава за містом
і ще дай мені змогу виплакати
на Твоїй долоні
тоді

ПРОПОНУВАННЯ 2

Допоможи живим в жалобі,
в жадобі жити поможи:
помаж вогнем по жовтім лобі
і крові влий до висхлих жил.

Допоможи живим в молитві,
в гонитві слів заворожи
оте єдине в злата злиток
і в груді встав, де гладне жир.

Допоможи живим в печалі
повчання вгледіти ужин,
і їхні голови звінчали
Ти від розвінчань бережи.

ПРОПОНУВАННЯ 3

Прости покійникам дочасним,
хитреньку вдачу їм прости —
в мертвих зіницях ще не згасло
чекання на нові хрести.

Прости покійним, що безсмертю
поклали голови під стин:
вони свої рамена вперто
нам підставляють під хрести.

ПРОПОНУВАННЯ 4

Я руку Твою цілую жінко
 кухоль води спасенний з Твоєї руки
 студена вода глибока вода
 хто викопав криничку в полі
 хто виловив цівочку джерела
 як невловиме прожили золота
 тут на роздоріжжі і на межі
 де ходять чужинці і наші
 і погляди свої відвертають
 від золотистих жбанів з напоєм
 хто виловив цівочку джерела
 що в'ється на споді серця
 несе прохолоду гарячому серцю
 пошерхлі уста йому зволожує
 існує жива вода наче кров
 для всіх помимо роду і віри
 зустрічі при студні неминучі
 і скуштування води перелюбу неминуче
 на весільних багряних ложах
 переливаються води життя
 і непокаляні приходять у світ
 потім зупиняючись при колодязі
 вони запитують у глибини
 хто ми напевно ота ж вода
 що не знає роду свого і віри
 голуба стрічка що в'яже
 різні руки і різні доли
 напевно ми є ота ж вода
 що з камінця на камінець стрибає
 минає смарагдові доли і гори
 заглядає у дзеркало синього неба
 блудить у химерних вертепах землі
 отак легко забути про свій початок

і про кінець думати глупо
 ми є напевно вічна вода
 але де є той щоби зумів
 вогненным мечем розтяти
 звинну блакитну змію надвое
 на початок одного закінчення іншого
 на воду одних і воду других
 де є Отой якого так довго шукаю
 при криниці Нового Завіту
 тільки бачу притомленого єврея
 що опершись на ветхе цямриння
 дивну бесіду в'яже з самарянкою
 щоб черпнула води не тільки
 з донного але й бездонного

ПРОПОНУВАННЯ 5

барвінкову могилку треба переорати
 барвінкова могилка занадто
 коріння своє барвінкове пустила
 в спустошені душі дітей
 барвінкова могилка іноді
 очима свічок спозирає примарне
 що від осіннього вітру колишеться
 тремтить від танків і бульдозерів
 здригається від злоби і доносів
 але вони реалії примарного світу
 тремти за своє існування барвінку
 тремти за своє самовизначення черепа
 з клаптя історії тебе потіснено
 з п'яді землі тебе згладжено
 немає тобі спокою ні тут ні там
 вознесися услід за янголом
 бо не знайде тебе дух героя

у судний день як могили відчинить
 судія що вдруге прийде до нас
 не вірмо у святу доброту
 хто стане дбайливо добирати
 хребет минулого по кісточці
 написи на хрестах вишукувати в архівах
 паросль барвінку намацувати в душах
 аби воздати нам за барвінковість
 за цупкість зеленої віри
 не вірмо у святу терпеливість
 бо скаже до нас Його вустами
 батька покинь і ходи за мною
 нехай мертві ховають мерців своїх
 залишмо розрівняні могили
 дику траву нашої впокори
 суєтні стежки за оманною
 солодкою злудою примарного світу
 що від осіннього вітру колишеться
 здригається від циркулярів і моторів
 тремтить від злоби і наклепів
 боїться малої барвінкової

могилки

ПРОПОНУВАННЯ 6

Ось бранку повели...

Віктор Гюго

Ось бранку повезли у легковім авто
 транзистор розривають ритми джазу
 то інформація про ювілейний рік
 то вдаване обурення за Девіс
 Ось бранку повезли ще тиждень два
 і будуть кинуті глушители потужні
 на вперту хвилю що винести захоче

на наші неприступні береги
 Твоє ім'я новітня бранко
 Ось бранку повезли а вже чутки
 сповзають з язиків як змії
 про фантастичні переступства втім
 в вантажнику тугі мішки
 книжок рукописів поезій
 незаперечні докази в час панування
 її величчя Декларації Людини
 Ось бранку повезли і світлофори
 хіба на хвильку спинять хресний хід
 Пилат вмиває руки він слуга народу
 він спішить чимдуж у творчі спілки
 він крім того досконало вивчив
 усі закони вуличного руху
 необачний крок йому не личить
 Ось бранку повезли гудроновим шосе
 але відвічно традиційним шляхом
 що в Україні зветься Чорним
 Ось бранку повезли...

ПРОПОНУВАННЯ 7

година прогулянки не по червоних маках
 а по камінному дні де мусили б вирости маки
 на костях зотлілих братів жертв не одного фашизму
 година прогулянки не по росистій траві
 де могли б залишитися чисті сліди
 а коли б Ти знала нині чиї
 Шабатури яка може була перед Тобою
 Осадчого Чорновола чи Геля які може опісля
 їм вже знайомі з прогулянок 60-х років
 тут кожен камінчик і кожна щілінка
 чи може щілини з того часу побільшали

мури ті самі і тюрми ті самі
 тільки небо не те воно вічно в надії
 і візії дивні біжать по його лиці
 банальним видається естетам на волі
 що в небі шукаєш спомини гір
 чи повстання весняних потоків
 або з білих лялечок хмар
 мов з останніх полотен Ментуха
 вгадуєш білі постаті друзів
 що залишилися людьми і в години випробувань
 зависнеш тепер у невідомості між пеклом і раєм
 банальним видається але що залишається в'язням
 крім видива сну і видива неба
 та безнадійність мурів постійність плям у камері
 той же образ у слідчого над головою
 ті самі запитання та ж каламутна юшка
 ті незмінні до обридження лиця
 столик стілець ті самі прип'яті до підлоги клямрами
 година прогулянки по звичному колу
 мовби тіло упряжено до кирату
 але суть Твоя звернена в небо Людино
 насправді до клаптя неба у камінній облямівці
 вранці я прокидаюся з молитвою
 Господи я не благаю вже в Тебе
 міняйлів вижени з храму поезії
 а поетів виведи з в'язниці між люди
 я Тебе Господи всього лиш прошу
 дай неба щоб лилося ясноліло пливло
 неслося шаленіло палало
 щоб не висло бездушним склепінням
 ще одною тюрмою понад тюрмами
 в ту належну годину прогулянки
 дай неба бо навіщо обкрадати обкрадених
 коли Тебе розпинали о Господи
 послав же Отець блискавки й громи
 і землю потряс щоб валилися мури
 відчинялись гроби де маки мали б цвісти

ПРОПОНУВАННЯ 8

якою мовою нині порозуміємося
 мовою квітів пригадай як чудово
 її вивчив Імант Зієдоніс
 а нам ніяк не вдасться
 розмова бо скільки місяців
 Ти вже не бачиш квітів
 мовою вистукування і це наразі
 нереально адже я ще на
 волі а звідси жоден звук
 не долітає до Тебе
 мовою рук але я навіть не бачив
 Твого прощального помаху
 мовою снів та вони дуже
 вперті ніколи не з'являешся
 мені в теперішній іпостасі
 мовою зірок але як впізнати
 той квадратик зоряного
 неба що видно якщо видно
 крізь загразоване віконечко
 мовою протоколів але я задалегідь
 відмовляюся свідчити
 про Тебе
 мовою телепатії занадто вона
 важка для мене як часто
 навіть з півслова я не
 міг зрозуміти Тебе
 хіба мовою довіри тільки май
 до мене хоч десяту
 долю від моєї віри в
 Тебе

ПРОПОНУВАННЯ 9

зі стінами розмовляєш і тільки зі стінами
 де ж бо люди співбесідники
 у снах чи на очних ставках
 якщо вони ще люди
 а не автори відкритих листів
 вбгано голос Твій у протоколи
 на ніч замикано у залізні сейфи
 антифони допитів ночують у магнітофонах
 голос Твій два оці місяці
 вибивається мов стебельце під кригою
 аби дістатися весни отож скоро весна
 визволення для ярих квітів
 визволення для голосу грому
 визволення для мови води і дерев
 визволення для язика природи
 але не для вуст її царя
 коли за мовчання мають золото
 коли за фальш золото й лаври
 коли мова вмирає ще перед муром зубів
 або вилітає разом із зубами
 коли поети в ізоляційних камерах
 серед трупів ніким не вчutih слів
 як серед жмутів зів'ялих квітів
 Твій голос мені прочувається
 Твій голос мені провиджується
 Твій голос щоніч мене будить
 Твій голос це мій внутрішній голос
 Твій голос всюди як фата-моргана
 маєм вуха повні галюцинацій
 раптом зривається хтось мамо
 раптом зривається хтось Ірино
 Стефо Михайле Славку Іване
 раптом зривається хтось оглядається

відчиняє двері визирає у вікно
 біжить шукати у натовпі
 у відписах у захалявних книжечках
 раптом зривається хтось поете
 слово Твоє серед нас
 переходить мури і кордони
 яріє на чолах демонстрацій
 слово Твоє й серед тих
 що донесли збрехали відхрестилися
 слово Твоє й серед тих
 що своє мали б піднести до нього
 і тепер голос сумління колишуть
 слово Твоє всюдисуще воно
 Господи навіщо признався нам
 що поперед всього Слово було
 і Ти навіщо освятив його Барде
 на парнасі петербурзького каземату

9 березня

ПРОПОНУВАННЯ 10

у цьогорічну Великодню неділю
 з німими дзвонами на таких же дзвіницях
 коли Ти все ще під слідством
 вже минає три довгі місяці
 а наша школярка відробляє ювілейні недільники
 і ми колись учнями ба й студентами
 ходили на свята садити деревця
 відбираючи в Бога останній кусень хліба
 я добровільно ув'язнююся в помешканні
 не хочу крашанок і паски з родзинками
 яких Ти вперше в житті не їстимеш
 не хочу бачити рідних і приятелів

бо мусив би христосуватися з ними
 проминувши Тебе
 у цьогорічну Великодню неділю
 пробую уявити Твоє перебування в камері
 і мене охоплює невимовний розпач
 напевно у такому не були жінки-мироносиці
 знайшовши могилу порожньою
 де ж тіло Твоє о Господи
 чи не украдено для нової наруги
 коли б я був серед них сьогодні
 то не увірував би жодному звістителю
 навіть не тутейшого походження
 в чудо воскресіння із мертвих
 така моя безмежна зневіра
 у цю Великодню неділю
 з німими дзвонами

ПРОПОНУВАННЯ 11

*«О руська земле!
 уже за шеломянем єси».*

Слово о полку

О рідна земле, ти не за горбом,
 ти вся отут — і рідна й звична.
 Розлога ціль для чужинецьких бомб
 і куца в кабінетах слідчих.

О рідна земле, ти не за горбом,
 ти тут — одвічно і навічно.
 Споконвіків обрала ти гербом
 не просто відчай, а тривідчай.

О рідна земле, час не омина
 ні поколінь, ані ландшафту:

міста вже вищі, глибші шахти,
 міняють прапори і прапорі
 щораз свої кольори й кольорі,

та тільки зміни гербові нема.

ПРОПОНУВАННЯ 12

Так я з того покоління що скуштувало
 плід із забороненого дерева чесності
 Ми нічого не змогли вдіяти зі собою
 занадто велика була спокуса
 як і занадто жорстока кара
 Так ми з того покоління що добровільно
 простягає руки в кайдани
 але хіба колись були інакші покоління
 я певний що ми навіть не достойні
 попередніх вони сподіваються
 від нас більше

Коли я читаю матеріали про нараду
 молодих письменників де жоден
 не спромігся запротестувати
 проти виключення Дзюби зі спілки
 не кажучи вже проти арештів
 мені соромно за моє
 покоління

Коли я пригадую Василя Стуса поета і
 вченого який щойно переклав
 для нації «Дуїнезькі елегії» Рільке
 а нація з вдячності
 послала його за ґрати
 дошліфовувати переклади
 я гордий за своє покоління
 Бо Христові сліди бачу і в рідній пилюці

ПРОПОНУВАННЯ 13

ви що знаєте про цезуру у вірші
 ще ліпше знаєте про цензуру
 бо кожен скоріше аніж поета
 виплекав у собі дбайливого цензора
 і перо вже ніколи не сковзне на ересь
 навіть щоб потім її старанно закреслити
 ви що знаєте про цезуру у вірші
 ще ліпше знаєте що таке ценз
 у редакторські фотелі і президії
 бо кожен скоріше аніж поета
 вигодував у собі проворного пегаса
 що оминає слизьке у надії
 на лантух золотої пшенички
 для нас цезура у вірші
 хвилеве перехоплення подиху
 поміж любов'ю і ненавистю
 і лиш тоді перед зором промелькнуть
 золоті видива пилку над суцвіттям
 трава що нестерпно випікає зеленню очі
 і нетерпінням оголені вуста жінки
 і ще багато простих речей
 з недоступним для нас цензом радості
 заборонених цензурою сумління
 у час ув'язнення поетів
 коли ми говоримо про цезуру
 думаємо про хвилеве затамування ран

ПРОПОНУВАННЯ 14

у часи сходжень на Голготу
 повернення до паперу солодше
 аніж блудного сина додому
 у часи сходження на Голготу
 папір єдина дійсність
 що буде свої білі обрії
 навколо нас визволених з тюрем
 і тільки б вона гарантувала
 що жоден волосок не упаде
 з голови Івана Дзюби
 у часи сходжень на Голготу
 папір єдиний наш трон
 з якого присуд лунає
 і кожен кат
 названий пером поіменно
 ніколи не виборсається із-за ґрат рядків
 поки житиме хоч один примірник
 оминувши високі кострища
 циркулярних прилюдних вироків
 чи домашнє полум'я самосудів
 у цьому площинному світі
 тривання їх може бути довшим
 аніж нам би усім хотілося
 або нашим нащадкам
 у часи сходження на Голготу
 повернення покрадьки до паперу
 створює приреченим на бездію
 ілюзію причетності до
 і руки закладені за спину
 воздвигають білі обрії
 такої нездійсненої дійсності
 стукай у двері паперу
 коли ще маєш папір

ПРОПОНУВАННЯ 15

з чорноти через чорноту
і до чортovinня в очах
соху плуг трактор
рід свій волочимо
земле найчорніша

зі синього через блакить
до голубого лазурового
храму склепіння пісню
ілюзію здвигаємо
небо найнебесніше

з гіркого через гірке
і до гіркоти на вустах
полин белену льос

досвід виводимо
сльозо найгіркіша

від зради через відступництво
і до нової зради
себе друга громадо
і знову себе передаємо
юдо найпродажніший

від віри через віру
і вічно для тої віри
на палі на сибіри
месіїв офіруємо
віро найсліпіша

від краю через безкрайність
і до українності
обкраяну обраяну
не обрадовану маємо
країно найкоханіша

ПРОПОНУВАННЯ 16

читаймо світ як найсвіжішу газету
бо ці вирви не після половецьких копит
бо ці вдови не по дружинниках із полку Ігоря
бо ці Нестори самвидаву не в Софіях Київських
а ці концтабори навіть не з часу Третього Рейху
і поети у них молодші від декларації Прав людини
ой а ці Ярославни не на міських валах
ой а цих Ярославен самих ждуть із темниць

ЗАПИСКИ ДО ТЮРМИ

ці квіти
зі синцями

за спробу перейти
кордон волі і неволі

спокутую тепер
головний гріх

замало дарував
Тобі квітів

наразі
цих кілька
цидулок

які напевно
не дійдуть
до Тебе

навіть
у хлібі
чи у яблуці

випущено з клітки
страховисько страху

гіпнотизувало мене
багатьма своїми головами

по котрий я бік
грат

можливо по т о й
затишніше

ще захищаюся
сльозами слів

ще корону поем
одягнеш
замість терну

тепер
лірика
могла б задушити
нас

сором
зараз зоставатись
на волі

промовила б Ти
напевно

як не один
з-поміж нас
ще тут

каже
наша донечка
після обшуку

і мої віршики
забрали

один про сонечно
що як золота криничка

другий
про сонечко
яке заходить

коли заберуть
мене
як маму*

серед надісланих
протестів

один на ім'я
представника УРСР
в ООН

не тратимо
гумору
і в нещасті

щойно
поет
якого ми так любили

закінчив виступати
по телебаченню

можливо
він читав
про смерть Лорки

або про поетів
у грецьких катівнях

чи може
про Анжелу Девіс

це самозбереження поетів
по-українськи

* Вірші пізніше знайшлися.

на книжковій шафі
замість
сконфіскованої
фотографії В. Мороза

Твоя

приготовлена колись
до «Троїстих музик»

скоро почнеться
полювання
за відьмами

Ти мовила
пригадуєш

дивлячись
на освітлений
пізно вночі
будинок
на Дзержинського

дванадцятро вас
ще дванадцятро
готові до всього

дванадцять
відвідало мене
вже в перший день

дванадцять інших
уникає мене

дванадцятьох
я перестав помічати

але дванадцять незнайомих
стали вітатися

і ще стільки
хочуть пізнатися
зі мною

нечисті руки
літекспертів
та іже з ними
обмацують
Твою
вистраждану ночами
сльозу

невелика розрада
та все ж

справжню поезію
рецензують
тепер
сексоти

не до приємності
належить

вітатися
щодень
по телефону
зі слідчим

але може
випадково
відчую т а м

Твою присутність

не вір газетам

сьогорічна
Шевченківська нагорода
поза всякими сумнівами

випала

Чорноволові і Дзюбі
Стасів і Шабатурі
Сверстюку і Стусові
Світличному і Чубаєві

Наша пісня протесту
Шевченко

Вчора
Сьогодні
Завтра

Я бачу
як оминає
янгол
радари
і патрульні літаки

як проходить
крізь ковані двері
і заграбовані віконця

він з райських осонь
несе ясен сон

що вимолює
Тобі шовечір
наша донечка

досить було
Кармелюкові
намалювати
човника
на в'язничній стіні

щоб виплисти
на волю

безсилі мури
і перед вашою
легендою

вдруге заарештували
мою Стефу

плаче мати Шабатури

як забрали
обидва гобелени
Лесю Українку та Кассандру

я поцілувала
у краєчки

вони дивувалися
навіщо ж отак

я руки доньки
цілую

вивищуєшся
у моїх думках

як Оранта
понад мною

понад усіма
і всім

ставши недосяжною

серед семи діл милосердя
для тіла
шосте
«ув'язненого відвідати»

навчи Господи
як сповнити його

нові прикмети
цьогорічної весни

нині ж
повернули
твій зимовий одяг

я подякував
за співчуття
одній пані

як вони
не розуміють

що ви не жертви

мені завжди
пригадується епізод
з «Аліси» Керрола

«Він тепер у тюрмі, відбуває
покарання, а суд почнеться
тільки на другу середу. Ну,
а про злочини він ще і не
думав».

завжди
у снах
бачу Тебе
вільною

такою
Ти і є наяву

Навіть т а м

І. Калинець. Пробуджена муза

~

що то за реалії
світе

ренегати
при регаліях

покійники
реабілітовані

і мрійники
ізолювані

ДОДАТКИ ДО БІОГРАФІЇ

1972

(33 ПОЕЗІЇ ДО СВОГО
33-ЛІТТЯ)

ЧЕРВЕНЬ 1972

~

1

забігаючи наперед зауважу
важке повернення до стереотипу
сльози засушеної між сторінками
рими амбітність випорскує
як свіжолуска риба з рук
забігаючи вперед поривання
натягає шлеї а здобутки
можна важити на аптечних
терезах втратам немає ваги
бо все що є в мені коло мене
ліпше не створю марна надія
або попереднє віддати вогню

2

допиваємо узвар сушениць
останній спомин торішнього
снігу врожай засипано в засіки
для коктейлів з молодого молока
підцукровано пасовище беріз
сік сам раз для бутлів
червоніють бузьчині ноги ревеню
від квітневої паморозі
коли ж агрус продукуватиме
зелені кульки оскоми

3

хліба ми мали вдосталь
але голод спізнали спрага
томила хоч криниці ріки
не повисихали конституції
гарантували недоторканість
а ми розлуку зазнали
до цієї землі припасти
не тільки у молитві до хліба
щоденного не тільки намацати
стебло джерельця вустами
а й очі глибоко вкласти
важкі як свинець у серці

4

з доброго побудження лише
більше ніякої корисливості
вираховано момент збігається
із розміщенням зір політичною
ситуацією давнім пророцтвом
минулорічним попередженням
заступника прокурора так
мій тридцять третій рік
завершується розп'яттям
почавши з перетворення води
на вино доходжу коли за-
лишилося кілька жорстоких
слів саме стільки аби
прицвяхувати сонячного літа

5

а ти кажеш надійся
стежечкою а вона хитріша
від звилени мозкової поверхні
стерезуть її петляння
кудлаті голови снів
чатують якісь химери
з фрейдівського пралісу
корінь розпачу під ноги
перебігає впоперек ходи
мовчу вже про різні
об'єктивні причини

6

ці тендітні деревця фантазій
варто би нащепити брунькою
реальності запліднити квітку
езопівським пилком ми б
діждалися плоду гідного
нашого кліматичного підсоння
де не все гаразд з право-
захисними смугами
обіцянками опадали манни
з циклоном що найчастіше
народжується у надрах
рідного ландшафту аніж
на неозначеній території

7

у що переселилися душі
безіменної каплички і Михайлівського
золотоверхого собору
скло і бетон бездушні
чи виросло деревце зацвів
петриківський орнамент
клювала калину метафора
Голобородька не водяний знак
інкунабули Йвана Дзюби
прив'язує до хронології
епохи а знак сльози
філігрань крові світиться
на кожнім аркуші накладу
самвидаву по цьому
впізнаватимуть нас нащадки
переселення душ триває

8

опадають руки як листя
з дерева задалека радість
на нетвердих крилах
перелітних пташок на однім
крильці де воно і чи
долетить ми задалеко
від радості так само
розминемося у часі
щоб вихопити з рук
гостре зняряддя самогубця
переадресоване серцеві
запізнення завжди глядить

услід повними сльозами
навіть коли зникає колесо
дитячий обруч безцільно
а не тільки людина

9

друже сама довершеність
твій недавній вірш заздрю
вивітрили з мене студії поетики
стою як рихлий стовп вапняку
ледве витримую тихе дихання
музи за плечима рівно
п'яти хвилин і не більше
тішу себе між іншим
що сприйняття легко ковзає
по відшліфованім каменю
натомість у вижолобах
шаруватої поверхні
залишаються пахощі
крапелька мозку роса

10

аромат кави вибіг за поріг
конюшина молодий дощик
сіяла собі в ноги рак
знак зодіаку опікувався
кожним моїм кроком
можливо ще хтось з органів
безпеки свобода не тільки
речення зі знаком оклику

але не в мене що давно
відмовився від пунктуації
за ґратами вільні від лицемірства
ви знаєте більше про свободу
про її справжню інтонацію
у будь-якому контексті

11

згадка про світло конає
в останньому оці в черзі
найсамотніша з-поміж самот
що тепер маємо чинити
запізно усвідомлювати черв
володар тіла нашого він же
панує над вутлим духом
май милосердя до нас
темряво-янголе-хоронителю
всього що точить пожирає
різних створіннячок Божих
теж не лишай напризволяще
непрístupних для розкладу
просочених їддю безсмертя

12

вибігаю з темряви ще босим
обдарований кроком гідністю
що підносить з кінцівок
здивляюся з-під долоні
крізь пальці залишаю
на стіні на що здатний

малюнок формулу ієрогліф
змучені вуха не чують
старого скрипу завіс
відрухово зачинаю на дотик
не відчувши привчений
до порядку двері триптиху
за ними немає більше
ні ліктя людини ні Божого

13

посадивши квітку на скелі
полишаю на погибель устами
кохання розбудивши відвертаюся
до зблеклих зір титулюючись
поетом лепечу громаді
дещо з вимерлої лексики
цією хитрістю привертаю
старе як світ збайдужіння
це воно колись облапало
цінічну землю і сферу
твердою рукою тепер тюкає
у лице дитячого провокатора

14

чи ми запізналися трохи
чи завчасу появилися аби
два береги рани поєднати
сурдинкою поезії жорстокість
світу рев злагіднити
завжди один із тисячі

оживає від наглої слави
вилазить з кущої домовинки
крізь стрій протискується
траурної процесії достойників
бо он там здалося йому
за найомріяніший німб
петля невикорчуваної шибениці

15

зректи смертним тиражем N тис.
підперте підборіддя а ля
формат кишенькової поезії
всього якихось ще там друк. арк.
молодіжна премія ім. Фобського
дещо з постгалана
діячам присвячується ерудичія
за календарем ЮНЕСКО
псевдо-фольклорна меляса
лубок чи що але то вже не я

16

не тільки терновий поріг
між нами не тільки тернівка
за згоду кров терпіння
з-під тернових цвяхів
свята рослино городу
гнізда в'ють з тебе лелеки
вінчасш чола нашим лавріятам
героям шлях вимощуєш

але блудним синам ти ж
заборонена стільки-бо їх
мріє хоч про одну шпильку
зі сухого куша у серце

17

асфальт за ніч підріс бачу ж
невистачає смоли латають
кожна річ має ще одні двері
не кажу потаємні та все ж
заставши редактора в гуморі
товкмачу ось-ось зійде
ну збіжжя чи якась зелень
буяє з дощику і таке інше
до побачення нетерпеливість
росте на дріжджах
а хто ж соки асфальту
вбирає як не я міщух
з кореня з упертості

18

солодкої землі громадянин
обгорненої в газетну станіольку
ріки інформації течуть
молоком і медом відчитує
за алфавітом Брайля рельєф
сліпець не збагне чому
родиться валун і пирій
але без археологів натрапляє
на старожитню мумію

вождя це той триванням
змагається з каменем Софії
не вільний громадянин від його
антиорантового жесту

19

тиша це напевно таке
що поселяє мох у сліди
вичікує на подих із дзеркальцем
перед самими губами
обдаровує хижаків у
котячі лапки пантофлі
взуває приятель заслуханий
у дзвін власного вуха
лиш би не мовити зайве
а золоте слово у пустці
у пастці закритого суду
мре тиша ще й тоді
як млин ржі перемелює
грати параграф кулак

20

гусне бурштин золота сутінь
вже у час твоєї відсутності
я придбав ці помаранчеві
штори комбіную з розпитувань
фільмів книжок чорно-білий
ні чорно-сірий тюремний колаж
з поверховими нарами
брудним непрозорим віконцем

залишилися тобі в кольорі
мрія інколи сон ще може
спогад якийсь а також
десяток на цей місяць
цитрин помаранч помідорів
барвистий томик фантастики

21

поле ти ще годне народжувати
збіжжя чай електричні дерева
джерельце фонтан ропи камінь
жайвора блават самотність
спогад про моє висвячування
у пастушки бувай здорове
польова доріжка також
твоє утробне дитя вибігло
на асфальти естакади
і слід пропав не тужи поле
ще дещо з переліченого
зостається в тобі з тобою над
особливо ці величезні
як і до нашої ери зорі

22

глухо поглинають мури
людей і що дивно відлуння
з якого боку не заходь
камінь мовчить а де ліс
де наддністрянські скали
побіля Йвня-Золотого

повні лун перекликів
духів лісу скал наших
двійників таємниць ми
шпурляли плескачі над водою
скільки разів відізветься
хтось там по той бік
безтілесний але живий
правда одну скупеньку
цидулку винесли із-за муру

23

закрився світ переді мною
китайським опахалом ночі
пахучими сандаловими
руками коханої коли то
було тепер стою віч-на-віч
має він очі наполохані
метушливі рибки в аква-
ріумах бігає поглядом
то на схід то на захід
поглянь мені в лице
я поспішаю щодень хоча
нічого не випереджу згори
вже все передбачено
бездіяльний можу тим часом
законсервувати овоч літа
у чотирьох строфах вірша
стане у пригоді в часи
холодної війни білих
лисів на малім вікні
якого діждемося вкупі

24

добридень товаришу адвокате
звичайно можна без вас
але так годиться за правом
римським чи ще якимось
ми також не ликом
шиті Європа навіть
у своїй найреволюційнішій
подобі тому в нас жінка
має рівні права з чоловіком
і де ще знайти жінку
політв'язня ось як
шагнисто крокуємо але
не про це мені йдеться
оце квитанція про внесення
плати захист формальність
та не будемо дрібничкові
лиш повсякденний словник
збагачується новим поняттям
і поетичний теж

25

конче треба залишити
дерево сина афоризм
інколи застаються матраци
з волосся музей черевиків
в якомусь концтаборі
десяток імен без жодного
рядка в українськiм
письменстві але як часто
ми не спроможемося

переслати для прийдешніх
віків жменьку попелу
хай самовбивці хто подбає
про наш ледачий
археологічний пласт

26

ми певно покутуєм не тільки
за Євине заборонене яблуко
але й за яблуко Ньютона
не лише за першу стежку
що вивела прародичів з раю
але й за розплодження
доріг по всьому глобусі
не тільки за першу
борозну на корі землі
але й за появу нових
борозен на корі мозку
немає добрих геніїв є
тільки злі навіть Христос
і Шевченко в стражданні
зрадили ідеали задля
незчисленних мук у нескінченність

27

безтіла фігура короля
поспішає за мури довгого
рокирування гине пішак
під копитом на полі бою
королева на білому коні

за три тисячі ходів
перемагає справедливість
рідні мої не маю шахів
та й заграти нема з ким
якась зіжовкла газета
вже крові не приймає
витоптані заголовки земля
курява хрустить на зубах
сурма скрип брами
замку приносять юшку
за годину двобій з чорним
королем прокуратури

28

прости мені цей легковажний
флірт із поезією я не
соловей зі золотим горлом
дно вірша може одного дня
статися заглибоким аби
я міг зринуть на поверхню
у скупі хвилину епічного
споглядання крізь зелені
пласти речень маячать
замулені кораблі хіба
ти поезія коли не можеш
винести зі тьми на плесо
бистрі вітрила ще одного
летючого голландця

29

ти мурашко і навіть ти
лишайнику слухайте проповідь
золотовутого сонця
воно навчає предвічного
декалогу життя вас
покірні сонячні діти
завжди бунтує людина
причарована власним
сонечком енергії десь
у надрах єства або
стремить затьмарити світ
штучним світлом що
вас мурашко і лишайнику
як і незломну волю
і панцирне підземелля
самого творця спопелить

30

товариство для захисту
поетів від довгого життя
нині влаштовує фестиваль
кандидатів у безсмертя
стіна з гаслами клепсидр
закликає до демонстрацій
останнього цілування
прощальних проповідей
а також вищипувань
листочків з лаврових вінків
на щастя є нагода
замислитися і про своє

майбутнє о нації
непокірливих поетів
ніяк без них не обійтися
витіснених товариством
на задвірки цвинтарів

31

гравітація болю так саме
болю і жодна інша
єднає нас у народ
вперше стверджено нами
Ейнштейном пізнане апіорі
коли вона простягне жезл
знак монаршої влади
як над імперією простору
так над імперією часу
і вже ми катуємося
власним боєм і боєм тих
які колись відкатувались
і тих що прийдуть опісля
у царство болю по біль

32

темряво сьогодні єдина
ніч відчинених дверей
таємниць дозволь впливати
інстинктам і гіркоті
дай змогу виплакати
сльозі удосталь коли ще
буде така нагода за дня

І. Калинець. Пробуджена муза

перед очі ворога шикуюм
ясну зброю гідності
темряво чи нині ніч
відчинених дверей темниць
аби винести хоч одну
казку написану матір'ю
моєї дев'ятирічної дочки

33

.....
(вірш загублений).

Наапет КУЧАК

СТО І ОДИН АЙРЕН

АБО УВІЙТИ В САД

у переспівах
Ігоря КАЛИНЦЯ

Свою працю я не називаю «перекладом», а тільки «переспі-
вом». І хоч я щільно йду за текстом Н. Кучака, великого вірменсь-
кого поета XIV ст., я вільно повівся з формою айрена: відійшов від
наскрізної рими, бо вона в українському вірші звучить трохи нена-
турально. Ритмомелодика переспіву залежала від настрою, навія-
ного підрядником, а не від музики оригіналу. Зберігаючи ті ж вісім
рядків айрена, передаю їх двома катренами. Вільне поводження
зі строфікою, не бажане при строгому перекладі, дає можливість
дещо наблизити і поетику автора до українського читача: інколи
переспів вилився у пісню, як можливо це у Кучака, а іноді звучить
як сучасний вірш, що також не так уже й зле для теперішнього
читача.

Мені не відомо, чи є українські переклади знаменитого
Вірменина.

1987

1.

Я заздрю тому, заздрю тому,
хто милу викрав і утік.
І ледь дістався на той бік —
вода зірвала міст з припону.

А потім — іній, снігопад,
сліди загинули в тумані.
Він вдень поцілував кохану,
з коханою ввійшовши в сад.

2.

Поки ти була моєю,
все росисте зеленіло.
А тепер царить землею
паморозь мертвецьки біла.

Схаменися — і воскресну
дужим сонцем над тобою:
крига скресне з твого серця —
рине ярою водою.

3.

Звідкіля ти взялася така,
що від всякого квіту красніша?
Мені в душу ввійшла, та не тішить
мою душу жага пломінка.

Ти у серці моїм, та візьми
пошукай собі стежки із серця.
Плачу я — і стає мені легше,
коли з нього проллешся слізьми.

4.

Що у світі достойне ридання,
коли серце ним сповнено вщерть?
Перша річ — нещасливе кохання,
друга річ — несподівана смерть.

Не журітеся так за покійним:
йому світ відчинився новий!
Ви мене щиро зором окиньте:
я не мертвий, але й не живий.

5.

Сині очі — в моря взято,
брови — в хмаровиці.
Із рожевої троянди —
барви на обличчя.

Там, де ти, не треба свічки —
освявають груди.
Навіть тих, що сплять навічно,
з-під землі розбудять.

6.

Хто говорить, що куріпку
приручити годі?
Бачив я одну, та гірко,
що в чужій господі.

Брови чорні всім на горе,
плине мед вустами.
Як така мерця пригорне —
той живий устане.

7.

Хто місяця ясніш? нема!
Усі потьмарились зірки.
Лише моя — зоря земна —
цвіте шокою до шоки.

Хвалько той місяць як не як!
О, сукні відхили розмай!
Осліпне місяць-неборак,
прибитий сявом украй.

8.

Як же бути — в кралю кожну
я закохуюсь як стій?
Вічності закон знаходжу
серед кралиних обійм.

То скажу я: Всемогучий!
Ти ж красуню сотворив:
чи то гріх, що я жагуче
твір Господній полюбив?

9.

Із-за гори зійшла зоря
із місяцем упарі...
В моїх обіймах ти — і я
цілую очі карі.

«Як ока, — Бог прорік згори,
шануй свою кохану:
я двох таких не сотворив
під сонцем незрівнянних.

10.

Немов за грудю матері дитя,
так побиваюсь за тобою.
Та відійшла матуся із життя,
дитя лишилось сиротою.

Тепер мої і серце, і уста
горять незгасною жагою.
О, змилуйся, моя жадана, — стань
мені спасенною водою.

11.

Я завжди був з чоти крилатих,
що на землі не клонуть зеренця,
воліють в небесах шугати,
подалі від любовного сильця.

А ти на морі чатувала...
Коли б знаття мені! в єдину мить
птахи всі лапками попали,
а я — ще вп्लутався крильми.

12.

Відійди — прошу, зласкався,
Як без тебе легко!
Ти крізь серце пронеслася:
і тепер — далеко.

Коли б навіть самотнім
джерельцем ти стала,
не ступлю до тебе й кроку —
хай вбиває спрага!

13.

Мене малого в отчій хаті
всі називали «хлопчик золотий».
Та встиг той хлопчик підрости,
і вирости, і покохати.

Він зіщуплів, і зблідла цера...
О юнаки! нам серце від зажур
не порятує панцир ані мур,
ні в камені — крицеві двері.

14.

О, ради Господа, мовчи!
Не грай мені бровою.
Твоїх очей тонкі мечі
пролляли кров рікою.

О, не збавляй мені життя:
кохати — не вагатись.
Я сирота. Без вороття
згорю в твоїм багатті.

15,

Я — очі серед ночі.
А світло, світло — ти!
Ясній, зорій, світи —
без світла гаснуть очі.

Я — риба, Річка — ти!
Без річки риба гине.
Та в іншій знову плине.
Мені ж бо — не змогти.

16.

Я паленію від любові,
як в надвечір'ї хмара.
Усім, крім тебе, вже відомо,
що лиш гріхом я марю.

Нащо мені здалися очі —
захланні, ненаситні?
Вони тебе лиш зріти хочуть,
єдину в цілім світі.

17.

Ти знову в синьому, крізь сине
просвічують лілеї рук.
І не ходи повз наш рундук —
моїм очам подай спочинок.

Твій батько — добродій відомий:
на ріках будував мости.
Вчини ж бо добродійство й ти:
о, дай вуста свої медові.

18.

Яке лице у неї нині:
то зрум'яніле, то бліде!
І я горю, як поведе
розмову бровами в гостині.

То звільнить гудзика на грудях —
і груди висвітлять, як сніг.
І тільки вийде за поріг —
каратися я ними буду.

19.

Мій суджений, дай знак, хто ти?
Яви у сні своє обличчя.
Коли у сад мене покличеш
з моєї дівич-самоти?

Жадаю, прагну я тебе,
мов квітка крапельки вологи
у спечне літо — і до Бога
волає в небо голубе.

20.

У мене серце — лист багрянний,
самітний на гіллі тріпоче.
А по щоках дощі весняні —
то за тобою плачуть очі.

Душа полинула до тебе —
впусти її, мов гостю в хату.
В твоїх обіймах мав я небо,
де неба ще мені шукати?..

21.

Я сад садив, я сад плекав —
о диво з див зелене!
Бодай би всохла та рука,
що сад забрала в мене.

Пішов я в гори одинцем —
куріпка всиротіла.
Мене принадиш у сильце —
впаду душею й тілом.

22.

Подамся звідси геть, далеко.
Куди приб'юся, звідти знову пріч.
Я стану вигнанцем в країні греків,
навіки щезну із коханих віч.

Коли тобі, де я, звістують люди,
мене не буде там — простигне слід.
Коли від тебе вісточка прибуде,
з темниці навіть вирвуся на світ.

23.

Прокинься швидше — вийди з хати,
як вранці сонце з-поза хмари.
Зблисни грудьми в прозорих шатах:
вони, як блискавиці, ярі.

Були й отці, що ради тебе
покинули доми Господні...
Тобі й мого кохання треба —
зманити з отчої господи.

24.

Я став блідіший від шафрану,
я, мов кадильний ладан зжовк.
Чи то гризота від кохання,
чи смертний час уже прийшов?

Мені вповіли — в тебе ліки!
Молюсь, як в небо голубе: —
о, порятуй, а то на віки
назвуть убивцею тебе.

25.

Ти хвалилась: «білі перса —
дві слуги тобі покірні».
Коб уста твої облесні
ще були хоч трішки вірні!

І тепер я у нестямі —
ні розради, ні рятунку:
інший хтось припав устами
до слідів моїх цілунків.

26.

Карі очі, чорні брови,
ще й волосся — чорні хвилі.
Тільки груди під покровом —
непрístupні вежі білі.

Гей, як вмреш, у світі іншим
грішного вже не повернеш:
що там груди найбіліші,
як кохатимуть їх черви?

27.

Я поспішав, я так до тебе мчав,
я думав: ти уся — чекання.
Чому не бачу радості в очах?
Блукає на вустах зітхання...

Прости мені, коли я не вгодив.
Став роком день мені. Ті ноги,
які несли окрилено сюди,
ті ж винесуть назад, їй-Богу.

28.

Сукню, прошу вас, із сонця
для коханої зішійте.
З місячного волоконця
підшиття у ній підбийте.

Облямівка — хмари чорні,
наче хутро соболеве.
Будуть гудзиками зорі,
петельки — зробіть із мене.

29.

І помилитись, певно, гріх,
що полюбив дочку гадюки.
Увірував, зібрався з духом,
прийшов до неї на поріг.

Гадюка-матінка на звук
через поріг метнула жало.
І я заплакав: сліз замало,
коли кохається гадюк.

30.

Я світ увесь вздовж-впоперек пройшов,
ні, не пройшов — пролинув, як на крилах,
аби знайти собі таку любов,
яка б мене уперше полюбила.

Моє кохання! як же сталося так:
ти — люблена й покинута негоже?
А я весь світ долав, неначе птах,
до твого, з іншим діленого ложа?

31.

Ти світишся ласкаво, як перлина,
ти вся пахтиш трояндою вогню.
Хай матінку твою вогонь поглине,
що віддала чужому у рідню.

Коли б в країні греків і вірменів
були і правда, й справедливий суд,
я б заступився за красу вогненну
і за перлини лагідну красу.

32.

О білоперса, ясноперса,
в єдвабній льолі голубій.
Ледь розщіпнулось на тобі,
а в мене обмирає серце,

Молюся Богові: до тла
Ти визбав світ від голубого,
щоб та, у голубій, без нього
мене спалити не змогла.

33.

І свічки мерехт, свічки дим,
що чорним перевита:
він вмер від туги молодим —
найдужчою у світі.

І свічка повела айрен
крізь сльози, крізь ридання:
як він згорів палким вогнем,
над ним згорю до рання.

34.

Всі мене довкола обмовляють,
спопелили б, якби їхня сила.
А яка вина моя, не знаю,
мабуть, та, що палко полюбила.

Як би я тепер не повелася,
на чолі у мене запис завше:
плітки — тим, що до обмови ласі,
а мені — кохати покохавши.

35.

Прийди до мене в тихий час
і для розради, й для поради.
Що людям хочеться від нас?
Кому ми стали на заваді?

І пальцем тичуть: «он — де він!»
Так ніби я якась почвара,
чи вбив когось — і жде загин,
мовляв, йди-йди — чекає кара.

36.

Перед світанням на покрівлю
піднявся я у твоєму домі —
і чую голос невідомий:
«Оцей заліз сюди свавільно».

Ах, це доносить стовп колоді!
Ви в лісі виростили, милі,
невже у лісі вас навчили
ремесел нашепту і шкоди?

37.

Чом серденько розгубилось:
понесло воно на продаж,
що було для любка миле —
всю мою дівочу вроду?

То ж торгуйся, любий, краще,
всіх побий ціною прецінь,
щоб мене якесь ледащо
не купило, крий Бог, безцінь.

38.

Он моя (хай всліпну!) любка
з іншим йде, його обнявши...
Чом, голубко, ти так хутко
милування гудиш наше?

І кажу своєму серцю:
— плач-не-плач — пора прощання.
Не звоюєш серце в герці,
не примусиш до кохання.

39.

Де вулиць і провулків вир
збігає із гори, там мила,
мене зустрінувши, вклонилась,
додолу опустивши зір.

Її притиснув до грудей,
розцілував в обидві щоки.
Вона заплакала: жорстокий!
знеславив так у білий день...

40.

Ти, кохана, себе не карай,
мені мука твоя серце крає.
Ми в далекий поїдемо край
з неласкавого отчого краю.

Там ми вільно зітхнем — і у снах
знов зазнаєм колишнього раю,
там забудем безсоння і страх,
що серця наші тут пожирають.

41.

Святий Давиде, ти — надія
вмолити в Господа мій гріх:
я покохав — як тільки міг —
з-поміж усіх найкращу діву.

Коли б вона, зоря, сама
ввійшла до келії, ти сам би
читав у день для неї псалми,
а серед ночі обіймав.

42.

Я милоданку взяв за стан.
Тверезий, я сп'янів одразу:
війнуло садом із-за пазух —
бо кіш дозрілих яблук там.

Та любка вдарила тривогу:
«З гіллею, пробі, обломив!»
Не вірте їй! Хіба б я смів?
Не рвав я силоміць, їй-Богу!

43.

Чиюсь кохану вчора повели
чужому, нелюбу в дружини...
Чи обдурили?.. Може, продали?
Та все одно: нехай загине,

нехай прийме пекельний жар
оту любов, яка за гроші!
Закохані несуть собі у дар
цукорки, яблука і рожі.

44.

Не гнівайся! чи я могла
тебе ж бо увести в неславу?
Пліткар між нами: плітка зла
йому запевне у забаву.

Пліткар — мов з Біблії змія:
Адама обдуривши підло,
його із раю вигнала вона,
неначе голого на світло.

45.

Навстріч я вийшов тій, що схожа
до тисячі округлих місяців.
Світанок полум'яну рожу
несе у голубій руці.

— Люблю тебе найдужче в світі, —
я мовив їй — у відповідь було:
«Коли кохаєш, то кохай же скрито,
не розбуди освідченням село».

46.

На людній вулиці із лазні
кохана йде — який щасливий день!
у строях пишних і поважна,
та крізь серпанок змовницьки веде:

— Тепер минай, приходь у нічку.
Що важко зараз, легко уночі.
Прийму, немов світильник свічку,
накину найсолодші обручі.

47.

Є серцю мому, що казати —
боюся батька твого:
кругом ти, серденько, багата,
я серцем лиш невбогий.

— Не бійся батенька, молодче:
бідніють і багаті.
В обіймах вбогого солодше
багацькій доні спати:

48.

Твій поцілунок — рай і горе!
Солодкий плід понад плодами,
що ріс в Едемі для Адама —
і більш ніде на суші й морі.

Коли облесний голос змія
зірвати плід йому нараяв, —
Адама вигнали із раю.
Мене тепер — з твоїх обіймів.

49.

Вночі заснула я самотня,
сама ж бо, саміська в постелі.
І місяць мережив намітку
над тілом розквітлолілейним.

Приснився тоді мені милий —
і я оп'яніла від щастя.
Одразу від сну пробудилась:
а ніч яка місячна, ясна!..

50.

О доле суджена! з твоїх очей
я зникнув на якусь часину,
як ти собі помислила: «ачей,
його я більше не зустріну».

Я вже пішов туди, де вже амінь,
звідкіль не повертаються ніколи.
Хоч тисячу красунь дають взамін —
тебе не замінюю, доле!

51.

На покрівлі проти неба
спить собі моя зажура.
Гей, впусти мене до себе
чи кажи йти геть з-під муру.

— Не женуть тебе ці стіни.
А на дах лиш місяць вхожий.
У невіданні постій-но,
аж завітнуть ранку рожі.

52.

Прийшов до вас, але не можу
опам'ятатися, чого я тут.
Твої уста, як дикі рожі,
мені, задеревілому, цвітуть.

Що ти з моїм вчинила серцем?
Аж мре воно від радісних оков.
Люблю не вперше, але вперше
така важка судилася любов.

53.

Загостилась любка нині —
перший раз за вічність!
Не співайте пісні, півні, —
не збавляйте нічки.

А ти, ранку, рано-вранці
тільки на заваді.
Чи не знаєш, що коханці
сонцеві не раді?

54.

Вже небо і земля у змові,
щоб розцвісти світанням золотим.
Обіймів розімкнулися окови —
окови туги мусимо нести.

Скінчилося любові свято —
з благанням руки простягаю вслід.
Проказуєш, як дивну клятву:
— Я мушу йти у свій немилий світ.

55.

О довга ніч! на веретено
вона снується із куделі.
Під лаву прядку! чи без мене
коханий сам собі постелить?

Візьму вино — яка вечеря
коханцям п'янокщів без нього?
О, відчини, коханий, двері,
бо випав сніг, я змерзла в ноги.

56.

О, білі груди — білосяйний храм,
а повні перса — пломінці лампади.
Заради храму і лампад заради.
посвітачем хотів би стати там.

— Побіля мого храму ти не стій,
бо не тобі світити в нім лампади!
Тебе манять пустих забав принади,
мій храм покинеш в темряві густій.

57.

Дозволь мені, кохана, роздягти
твої, мов сад, розквітлі груди.
Дозволь мені до саду увійти —
у райські, янгольські споруди.

Клянусь тобі не перейти межі
до забороненого плоду.
О смерті янголе, не прожени
завчасу з райського городу.

58.

Ти вся — вороняче крило,
а карі очі — дві безодні.
Як не прийдеш вночі сьогодні,
скарає Бог тебе за зло.

Вночі, коли вуста із вуст
спиватимуть красу кохання,
твого цілющого дихання
душею спрагнено діткнись.

59.

Вся в зеленому красуня —
он яка кохана в мене!
Одягла квітчасту сукню,
навіть гудзики зелені.

Йдемо в сад — у смарагдових
берегах струмок студений.
Сад буяє — зверху й долом —
як на сукні, все зелене.

60.

Щоб змалювать її парсуну,
розклав художник причандалля.
Уже дійшов до брів — і далі
враз знепритомнів: от красуня!

Хто лиш углядить краєм ока
її портрет — вже той щасливий.
Мене жива заповонила —
то чом я чую тільки докір?

61.

Змалювали образ милий —
віддали у нагороду:
І в Катаї всі від дива
оніміли на ту вроду.

Тисячу п'ятсо умілих
живописців запросили,
але кращої, ніж мила,
змалювати не зуміли.

62.

Відтоді, як я на світі,
ще не був у сповідальні.
Щоб священика не стріти —
все шляхи шукаю дальні.

Та красуню хоч у смерку
назирну і стріну перший.
Стан її — для мене церква,
сповідальниця — то перса.

63.

Сп'яніти від вина, що грає
твоїм дівочим рум'янцем,
зірвати яблук з твого раю,
що налилися солодцем.

І сном забутися на персах
моєї вснулої яси...
Тоді нас, в любощах завмерлих,
ти, смерті янголе, скоси.

64.

Хто обличчя не полюбить,
що висяює, мов зірка?
Хто тонкі спізнає губи,
тому навіть цукор згіркне.

І чоло — як біла скеля,
де у стіп озерець двоє.
Рот коханої — то келих
із трояндною водою.

65.

Ось вулиця коханої... вікно...
і двері відчинилися без гуку.
Сидить кохана, схилена на руку,
у срібній чаші на столі вино.

Пригуб вина — і кров розворуши
пломінною із винограда кров'ю.
А я того вина, що звать любов',
тобі у душу переллю з душі.

66.

У дворі білизна сохне —
струменить від неї свіжо.
Повна вітру, повна сонця
там сорочка білосніжна.

Диво-пальцями нашито
і птахів, і квітів раю.
Дам за ту всі скарби світу,
що сорочку цю вдягає.

67.

Білоперса, у сукні прозорій,
я торкнувсь до грудей і до рук.
Диво, Боже, яви після мук:
хай кохана до серця пригорне.

Я молю тебе, Боже: тепер Ти
у коханні мене не забудь —
хай би так я, милуючи грудь,
міг на грудях коханої вмерти.

68.

— Не переважить тебе, мила,
коштовний яхонт чи алмаз.
Трояндова вода пролилась
на тебе з тисяч срібних ваз.

— Тобі за цю солодку мову
моїх грудей тугі плоди.
Сам відслони тонку покрову
як в сад ввійдуть — увійди!

69.

Я покохав, я затужив,
та ліпшої не прагну долі.
Ти — з виноградної лози,
і білої, і молоді.

І, певно, Бог тебе різьбив!
То що пересуди і кпини —
будь навіть тисячу разів
усім ти нехристка-туркиня.

70.

Грає море у привіллі —
то у тебе груди, мила.
Я — в гарячці. Тільки хвилі.
від недуги тої сцілять.

Потонути б, наче в морі,
у твоїх міцних обіймах —
і заснути після змори
в затінку, що вслали вії...

71.

Ловчий соколе, чому ти
вдень полюєш дичину?
В мене пір'я з перламутру,
очі клеяться до сну.

Ловчий соколе, для тебе
я незвична дичина:
ти полюй у нічку темну —
пташка я, але нічна.

72.

Що за очі у тебе такі:
спопелять-заморозять нараз?
І до тла можуть брови тонкі
зруйнувати прекрасний Шіраз.

Той, хто раз вчує голосу чар,
і в Алеппо й в Дамаску з тих пір
не на сонце, зі смутком в очах
лиш на тебе звертатиме зір.

73.

Сині очі — чи у силі
їм зрівнятись Мсирське море?
А твоє волосся — хвилі,
що їх вітер мірно горне.

Ти — і стрункість тополина,
ти — і яблуко рум'яне.
Пахощі від тебе плинуть
дужче, як від рож духм'яних.

74.

Коханий мій, зостанемось обое,
на ложе килим розстелю барвистий.
На ньому ми куріпку будем їсти
і попивати хмелені напої.

Я піднесу за тебе повен дзбанок
(чи є напій хмільніший від любові?),
прозоротканий одягну серпанок,
щоб міг ти груди бачити шовкові.

75.

Гей, нема мені до пари!
Скелю міццю переважу.
І висока я, мов хмара, —
всьому світу недосяжна.

Тільки той мені до міри,
в кого лук пружний з ялиці,
тятива — із вовка шкіри,
сам — із лицарів він лицар.

76.

Я — дика птаха, чоловіче,
з чужими птахами у небі.
І клич не клич — даремно кличеш,
мене не вдержиш коло себе.

І не замкнеш мене у клітку,
хай навіть золотом оздобну.
Весь світ збери — він буде свідком,
що не докликешся додому.

77.

Чути у тиші ранковій:
грає струмок, шепче колос
Любки прекрасної голос
понад ті звуки чудові!

Ті, що слабкі на пестунок,
раз поцілюють зі звички —
це ж бо до другої нічки
свій бережуть поцілунок.

78.

Чи знаєш, що у тебе
я був в минулу нічку?
І до нестями в темінь
обцілював я щічки.

Ти спала — не зважала
на пестоші юначі.
А чи до мене з жалю
лише вдавала сплячу?

79.

Куди не йду, не кину зір —
краса ж ти невимовна!
Усі подібні тут до зір,
лиш ти — як місяць вповні.

Віншують в новорічний час
лиш раз у рік та й годі.
Сто тисяч свят мені нараз:
тебе уздрів сьогодні.

80.

Чудовна ти! тебе створив сам Бог.
Благословенна породілля-мати.
Ні місяцю, ні сонцю — їм удвох
з тобою у світанку не зрівняти.

О, ти — світання молода зоря:
лиш ніч вмирає — вже вона розквітла
в країну греків лине, за моря,
щоб відділити темряву від світла.

80.

Чудовна ти! тебе створив сам Бог.
Благословенна породілля-мати.
Ні місяцю, ні сонцю — їм удвох
з тобою у світанку не зрівняти.

О, ти — світання молода зоря:
лиш ніч вмирає — вже вона розквітла
в країну греків лине, за моря,
щоб відділити темряву від світла.

81.

О місяцю, мій джуро!
Їй передай поклін:
вона живе за муrom
(під деревом — ослін).

П'є з голубої чаші,
і на вустах одно:
«Що є для нас найкраще?
кохання і вино!»

82.

Високий місяцю, що коїш
в безмежжі ночі з краю в край?
Крізь вікна в срібляних покоях
милуєшся на сонних краль.

В моєї милої сорочка
розщіплена, щоб ти осяв
ясне міжперся — і урочим
відзолотився в небеса.

83.

Прийшла пора любовних мук,
бо юні ми обоє.
Твій стан пружний, неначе лук,
нап'ятий перед боєм.

А груди — сад, тугий горіх,
поранок невсипущий:
чим більше оголяю їх —
світає щораз дужче.

84.

Був би я твоя сорочка,
злотом вишита, едwabна,
обвивав би стан дівочий,
обіймав би шию звабно.

Став би я водою в чаші
чи п'яним з гранату трунком:
лиш пригуб — а я тим часом
розтечуся поцілунком.

85.

О стрункостана молода!
В очеретах — перед очима —
стоїть гінка очеретина,
і ти — очеретина та.

Б'є життєдайне джерело
з твоїх грудей. О, той щасливий,
хто там припав: йому по жилах
безсмертя щедро потекло.

86.

Ти до нашої криниці
нахилилася із дзбанком —
і скотився в воду місяць
із твоїх грудей єдвабних.

І тепер я заздрий тому,
заздрий тому і ворожий,
кому сяє місяць вповні
на твоїм пуховім ложі.

87.

Я кохану зустрічаю
і запитую для жарту:
— Що цілунок нині вартий,
бо ціни йому не знаю?

— Гріш ціна, як він за гроші!
Цілуватися не стану.
Коли я тобі жадана,
то цілуй, цілуй, я прошу.

88.

— Ось гранат у подарунок:
скільки зеренець —
то за кожне поцілунок,
і на тім кінець.

— Ой, який ти нерозважний,
дурник, звісна річ.
Щоб за кожне? таке скажеш
закоротка ніч.

89.

Спішать мені звістити вість:
— Іде твоя кохана!
Ходім назустріч їй, бо гість
для серця довгожданий.

І найдорожчу з-поміж всіх
цілюючи пригорнем,
зберем пилінки в неї з ніг —
на рану чудотворні.

90.

Поцілунок прошу в поганулі:
так і так, мовляв, безлюдне й темно...
Погануля губки лиш надула:
— Ой ні-ні, ім'я ж бо добре в мене.

А красуня крізь вікно те вчула:
— Погануля завше хлопцям клопіт,
ти проси у кралі поцілунок,
вона знає, що то гарний хлопець.

91.

Невже мій милий став ченцем?!
Як грім з ясного неба.
Не вірю в це, не вірю в це,
як вірю, Боже, в тебе.

Він тільки пив меди п'янки, —
як питиме з криниці?
Носив єдвабні сорочки —
тепер волосяницю?..

92.

Мені хвалився місяць:
— Я мов мандрівець твій...
Хвастуне, схаменися,
рівнятися не смій.

Були в мого мандрівця
(такого не знайти):
вуста — гаряча кривця,
вус — ниті золоті.

93.

Я персикове деревце.
Я ріс між диких скель.
Взяли мене звідтіль живцем
у сад чужих осель.

Мішають цукор до води,
вкривають від завій...
О, віднесіть мене туди,
де води снігові.

94.

Як пісня багато нам важить!
Сьогодні мені заспівай
про дні — не колишні, а наші,
про рідний, далекий нам край.

Співаймо оманливі вірші,
краянів добром увінчай.
Ти знаєш, що я є мандрівець
мандрівнику все у печаль.

95.

Проклинала мати сина:
— Не поткнись сюди ногою —
Иди, сину, у чужину
неприкаяним ізгоєм.

Будеш спати край дороги,
камінь в головах до рання...
Буде в тебе тільки того,
що на Бога уповання.

96.

Не насміхайся над ізгоєм,
бо й сам ізгоєм побредеш,
за домом рани не загоїш
ніяк, ніколи і ніде.

На чужині, як навіть повинь
тебе покриє золота, —
те золото — сама полова,
коли ти з милою розставсь.

97.

В долоні взяв я всенький світ,
у нього глянув, як у люстро —
там доброго ніяк не густо!..
І відвернувся сам не свій.

Нема кого сердечно обійнять,
з ким розділити хліб-сіль щиро.
Та й ще огудять цілим миром —
і стане правдою брехня.

98.

Відлинула душа моя
із мого тіла в небо.
Я зарідав: а як же я?
яке життя без тебе?

Відповіла душа тоді:
— Ти як дитя наївне!
Коли розвалюється дім,
господар йде з руїни.

99.

Коли людину полоняють думки,
турботи світу ринуть враз юрбою,
для неї цукор видається гіркий,
а гіркота буде її напоєм.

Вода холодна обпече вогнем,
а від вогню вона, як свічка, сплине.
Життя спокійне так її пригне,
і не збагне, що то — життя спокійне.

100.

Нема страшнішого над зло,
над людське зло, о Боже!
Сам Ти, мабуть, не допоможеш,
щоб зло нас боком обійшло.

Цар звірів — лев — і той заляк
у ланцюзі в залізній кліті.
До недосяжної блакиті
орла зриває переляк.

101.

Раз мудреця просили: поможи
спізнати відповідь вичерпну:
нащо людині сам Творець вложив
безсмертну душу в тіло смертне?

І відповів мудрець: душа із дна,
із низовин піднесла тіло.
А ще коштовним каменем вона
оправу тлінну освітила.

АЛФАВІТНИЙ ПОКАЖЧИК ТВОРІВ

Автопортрет з крилом архангела	111
Антонич	25
Вертеп	53
Вигадана кохана	133
Вітер	17
Вітражі	28
Вогонь Купала	45
Двома пальцями	182
Для зачину	202
До В. М.	201
Досвід вірша	204
Загумінкові гротески	215
Залізні стовпи	26
Замок	128
Записки до тюрми	332
Звернення зі стін	231
Ікони	27
Інна	23
Кам'яний вітряк	219

Килими	29
Колискова	41
Коронування опудала	101
Коструб	46
Краєвид з елегіями	275
Марійка	37
Мертва природа	159
«Ми бігли...»	33
Містерія зілля за Ксенофонтосом Сосенком	173
Містечко	49
Музика	38
«Несеш у брунатному тілі...»	35
Нинішня весна	103
Нічною одіссеєю	189
Ночі	32
Обеліски диму	227
Олександр Довженко	22
Олександр Мишуга	20
Осмилення вечора	109
Осмилення порога	107
Очі	36
Палка ніч	39
Передмістя	50

Писанки	30
Під новий рік	47
Підсумовуючи мовчання	235
По сей бік дощу	209
Повернення	48
Посвята	245
Приготовляння до осені	129
Пригублення розгубленості	194
Причетність до родоvodu	164
Пропонування	316
Розмова з княжною	250
Сад	31
Свято	42
Символи Сковороди	170
Смерть Підкови	19
Станіслав Людкевич	21
Старовіцькі вірші	187
Стихотвори про зречення	150
Стихотвори про крихітних людей	122
Стихотвори про непевність	116
Тлумачення снів	177
Тренос над ще однією хресною дорогою	222
Три казки	40

І. Калинець. Пробуджена муза

Три ліричні відступи	259
Триптих для Алли Горської	246
Хроніка осмислень	139
Цвинтар	43
«Я радо йду у твій полон...»	34

ЗМІСТ

<i>О. Забужко</i> Замість передмови: Дві алогії на калинову тему	5
--	---

ВОГОНЬ КУПАЛА

Вітер	17
Смерть Підкови	19
Олександр Мишуга	20
Станіслав Людкевич	21
Олександр Довженко	22
Інна	23
Антонич	25
Залізні стовпи	26
Ікони	27
Вітражі	28
Килими	29
Писанки	30
Сад	31
Ночі	32
«Ми бігли...»	33
«Я радо йду у твій полон...»	34
«Несеш у брунатному тілі...»	35

Очі	36
Марійка	37
Музика	38
Палка ніч	39
Три казки	40
Колискова	41
Свято	42
Цвинтар	43
Вогонь Купала	45
Коструб	46
Під новий рік	47
Повернення	48
Містечко	49
Передмістя	50

ВІДЧИНЕННЯ ВЕРТЕПУ

Вертеп	53
Дійство перше	54
Криниця	54
Стріха	55
Кам'яні баби	55
Відьма	56
Ходорів 1967	56
Вечірня	57
Різдво	57
Церква	58

Дитинство	59
Коляда	59
Микольцьо з Ходорова	60
Семко Сомик	60
Святий	61
Перун	61
Нагірне біля Самбора	62
Галич	63
Інтермедія «Мій давній голос»	64
Архітектура	64
«Юр» М. Сосенка	64
«Юр» О. Новаківського	65
Будинок	65
Туман	68
«Лемкиня» П. Обалю	69
Могила Шашкевича	69
Дійство друге	71
Прощання	71
Монастирське подвір'я	72
Літо	72
Щастя	73
Вулиця	73
Легенда	74
Весілля	74
Лист	75
Провесінь	75
Сьома ніч	76
Спогад	76
Топлення Марени	77
Мадонна незайманості	78
Після танцю	78
Дно	79
Ілюзія	79
Облуда	80

Сумління	80
Сподівання на осінь	81
Осінь	81
Інтермедія «Калиновий герб»	82
Дійство третє	90
Заклинання	91
Знайомлення	92
До Тані	92
Послання до Л. Медведя	93
Спогад про вороцівських жінок	94
Останнє повернення предтечі	94
Ранок	95
В. Барський в Карпатах у 1724 р.	96
Беринда	96
Осудження	97
Червень	98

КОРОНУВАННЯ ОПУДАЛА

Коронування опудала	101
Нинішня весна	103
Осмилення порога	107
Осмилення вечора	109
Автопортрет з крилом архангела	111
Стихотвори про непевність	116
Стихотвори про крихтих людей	122
Замок	128
Приготовляння до осені	129
Вигадана кохана	133

Хроніка осмилень	139
1. Осмилення зачину	140
2. Осмилення постійності	141
3. Осмилення чекання	142
4. Осмилення щедрості	143
5. Осмилення часу	144
6. Осмилення безнадії	145
7. Осмилення прогри	146
8. Осмилення втрати	147
9. Осмилення реальності	148
10. Осмилення хроніки	149
Стихотвори про зречення	150

СПОГАД ПРО СВІТ

Мертва природа	159
Земля	159
Вода	160
Повітря	161
Вогонь	162
Камінь	163
Причетність до родоводу	164
Символи Сквороди	170
Пізнання	170
Премудрість	171
Стремління	171
Серце	172
Людина	172
Містерія зілля за Ксенофонтом Сосенком	173
Біждерево	173
Матріган	173

Підойма	174
Криве зілля	175
Арніка	175
Диванна	176
Тлумачення снів	177
Змія	177
Цвинтар	178
Мандрівник	179
Закляття	180
Двома пальцями	182
Старовіцькі вірші	187
Нічною одіссеєю	189
Пригублення розгубленості	194

ПІДСУМОВУЮЧИ МОВЧАННЯ

До В. М.	201
Для зачину	202
Досвід вірша	204
По сей бік дощу	209
Загумінкові гротески	215
Кам'яний вітряк	219
Тренос над ше однією хресною дорогою	222
Страсть перша	222
Страсть друга	222
Страсть третя	223
Страсть четверта	223
Страсть п'ята	224
Страсть шоста	224

Страсть сьома	225
Страсть восьма	225
Страсть дев'ята	226
Страсть десята	226
Обеліски диму	227
Звернення зі стін	231
Підсумовуючи мовчання	235

ВІНО ДЛЯ КНЯЖНИ

Посвята	245
Триптих для Алли Горської	246
Вигнання	246
Смерть	248
Безсмертя	249
Розмова з княжною	250
Три ліричні відступи	259
І. Чужинка	259
ІІ. Велителька дощу	264
ІІІ. Невмируша спляча	270
Краєвид з елегіями	275
Сподівання	276
Страждання	277
Виправдання	279
Прощання	280
Вигнання	282
Зрозуміння	284
Вінування	286
Підготовлення	287
Терпіння	289
Тривання	290

І. Калинець. Пробуджена муза

ВЕРЛІБРОВИЙ ВИРОК
293

РЕАЛІЇ

Пропонування 316
Записки до тюрми 332

ДОДАТКИ ДО БІОГРАФІЇ
339

НААПЕТ КУЧАК
СТО І ОДИН АЙРЕН АБО УВІЙТИ В САД.
У ПЕРЕСПІВАХ ІГОРЯ КАЛИНЦЯ
359

Калинець, Ігор
К17 Зібрання творів: У 2 т. — Т. 1: Пробуджена муза. — К.: Факт,
2004. — 416 с.

ISBN 966-8408-57-8
ISBN 966-8408-58-6(1)

До першого тому зібрання творів видатного поета увійшли поезії 1966—1972 років та переспіви з вірменської. Книжку «Пробуджена муза» складають збірки «Вогонь Купала», «Відчинення вертепу», «Коронування опудала», «Спогад про світ», «Підсумовуючи мовчання», «Віно для княжни», «Верлібровий вирок», «Реалії», «Додатки до біографії» та збірка Наапета Кучака «Сто і один айрен або Увійти в сад» у переспівах Ігоря Калинця.

УДК 821.161.2—1
ББК84.4УКР6—5

КАЛИНЕЦЬ Ігор
ЗІБРАННЯ ТВОРІВ
У двох томах
Том 1

Пробуджена муза
Київ, «Факт», 2004, 416 с.

Головний редактор *Леонід Фінкельштейн*
Редактор *Олена Шарговська*
Коректор *Інна Кисельова*
Технічний редактор *Оксана Кравцова*
Художнє макетування *Інокентія Вирового*

Набір та верстку виконано у комп'ютерному центрі
видавництва «Факт»

ТОВ «Видавництво „Факт“»
Реєстраційне свідоцтво
ДК №1284 від 19.03.2003
04080, Україна, Київ-80, а/с 76
Тел./факс: (044) 417 1366, 416 8754
E-mail: office@fact.kiev.ua
Відділ збуту: (044) 463 6887
E-mail: sbyt@fact.kiev.ua
www.fact.kiev.ua

Надруковано з готових форм на АТ «Віпол»
м. Київ, вул. Волинська, 60

Наклад 2 000 прим.

Здано до виробництва 10.02.2004. Підписано до друку 13.07.2003. Формат
60 x 84/16. Друк офсетний. Папір офсетний № 1. Гарнітура «Ньютон». Ум.
друк. арк. 25,2. Обл.-вид. арк. 13,67.